

8803

భారతి

[తెలుగు మాసపత్రిక]

శ్రీమంతుల సుబ్బారావు
శ్రీమంతుల శంకర్ శాస్త్రి

అంగ్ల-తెలుగు మాసపత్రిక
మద్రాసు

సంపుటము 20

మార్చి 1952

పుంజుక

నిర్మాతలు డా॥ విజయలక్ష్మి

విషయానుక్రమణిక మార్చి - 1952

కృంగారకంజము—అయాదితుల హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు	...	193
శాస్త్రపరిశోధనా పరిమళ—విప్సా అప్పారావుగారు	.	197
కవిత్వ—మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	..	201
వైసికెల జాంగ—	...	205
ఓ. శి. శి. యన్. వెంకటరమణి—	..	210
నవయుగోదయము—దండిల్లి వేంకటసుబ్బాశాస్త్రిగారు	.	211
మహాభిషిక్తులు—బాద్మ రామరాజుగారు	..	213
నా ప్రభా!—కెల్లూరి శ్రీనివాసమూర్తిగారు	.	218
స్థాయిభావములు—బోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు	...	219
తెప్పతిరునాళ్లు—కందుకూరి రామభద్రరావుగారు	...	226
జోష్నలము—భాసమహాకవి	.	227
“మహాప్రస్థానము”—పొట్టిల్లి నీతారామారావుగారు	...	243
భారతనారి—శ్రీమతి పట్టికొండ వికలాపి.గారు	...	252
దెండుకూరి శిథిల శిల్పచంపక—కొ. రాఘవాచారిగారు	...	260
జోయనపుటలు—అంగర వెంకటకృష్ణారావుగారు	...	263
నాభంపిక గ్రంథము—బి. వి. యన్. మూర్తిగారు	...	274
కళాగౌరవము—	...	279
గంజవిమర్శనము	...	288
ప్రతిపక్ష చిత్రము—‘గాలం’ చిత్రకారుడు : బేప్పిసాద్ రాయచౌదరిగారు		

త్వరలో
విడుదల!

ప యన్ ప్రొడక్షన్స్ వారి

అడబ్రతుకు

శ్రీరామ కనక కృష్ణకుమారి భోజమ్మ
అడబ్రతుకు A నరసయ్య థియేటర్ - B A సుబ్బారావు

సంగమ రిలీజ్

రాజావు జనున చిత్రము

అయితే, ముగ్గురు జీవితాలు, ప్రవర్తనలు
మూడు విధాలు
హృత్ ప్రేమయొక్క మధుర తంతులను
పుండ్రించి పున్నవి

త్యరలో వచుచున్నది

భార
పాల్గునము

భారతి

నంపుటము 29
నందిక 3

శృంగారకందము

★

శ్రీ ఆయాదిరుల హనుమద్వాప్తి

[యోజన ప్రారంభమున హనుమంతుని పరికిత పంకారము చిత్రపాటి చిత్రము]

ఇది పెన్నె, యుగ్ర దీ మధురాంభుః పూరనిభము ముదనోత్సవదో
మానము వియక్త మురళి తదుదారకవోష్ట దుగ్ధధారానమముగా
ఓం! శ్రీపావనగిరి రావోసి సుమారురంద మృదయ! శ్రోత్యాన్నిస్థితాం
గీ సీతవరహావరుదివి భారత మృదుమృదయ భవ్యభావనః శేయక
కారదనిమల శ్రోత్యాన్ని సారములు, ప్రాప్యశ్రోత్య సంభాషణేభా
ధారాధర విద్యుద్రేఖా రమణీయములు వంశకాంతలు చెల్లుగా
ముగిసెములు చందలములు ముగరాగ ధురీధుగి శ్రుముందుగా
రుణకాంతి స్ఫురణములు మనోజ్ఞములు భవ దదారమంజుల దృక్కుల
రసనిమ్మగా కృతిని సౌం పెనలారము చిన్నదాన! యేదీ చెల్లుమా!
విసవివ లాడెడు నాత్మది నిరమంత ప్రమాదరనము నింపునుగాదే!
ప్రణయము, కరుణయగు తృప్తి యగుగా ప్లానికమయ, విస్తృతధునియై
నక, తద్ధర్మవిరోధా త్యునిగా నొనరించెదెది ముగ్ధుని శేయక

ఇది పొలములుకయె యగుంగా హృదయాహ్లాదకము, విశుద్ధ స్వర్ణా
 వృక్షమనోవ్య ప్రణయ శూదోపరిచరత్నం భుక్తిదులానిల సమముక
 నటమూర్తి కీపుకు సంధ్యా నటన క్రమమునను డిద్దినవసినవసి త్రో
 క్కిటం బడునట నేర్పి కొనెను నటని కొనువలన నటనాదారములక
 అని తెచ్చినవీ కలుగుక త్రిణయనచూడ నిబద్ధ దివ్యా భరతరం
 గిణి ఎవనాంకు రమ్ములు ఘనసార సుగంధవహన కార్యాశ్మకముల్
 సుందర మందిరములు గిరి కందరములు, చందన తరుగంధా భూణం
 చిందిందిర ధుంకారము సుందరి వనయిరుపురకును శోభన ద్రవముల్
 గిరిమల్లి సుమహాసన శరదించురుది ప్రసార సారమ్ము, నరో
 వరనిర్మల జలశ్రీ తరుణమ్మును ముదనదోహద ప్రాయమ్ముల్
 పలుకుండే నెలఁ గురించు లకాలలికాంగి, మృదుల సుమనః కోదం
 డలన జ్యోవల్లిమిలో కలన్దన నద్యశేములు తులకార్య కరణముల్
 తొలకరి మెరపుల నొంగులు గల కలకంఠి భవదమ్ముక కంఠవ్యవముల్,
 జల జల రాల్చెడు ఎలుచని ఎలుకుంజనుకుల నెడంద ఎంటకు దిగుగుక
 రందన చర్పలు, ప్రేమ మందిర చర్యలు, సుగంధమాల్య ద్రవ్యా
 నందన, మనకందమ్ముట కందమ్మున కవిమయాక కమ్మూడి కొడుక

రించుచుండునది, దీనిని గాలిబుట్ట ప్రయోగముల వలన గోచరించుచున్నది

మరియు ఇట్లే సైన్లకలోని విశ్వజ్వలనవర్ణముల విశాలముల నిరిగినవి, బలవంతవనిగాను త్రవ్వించుచు నది ఈ ప్రయోగముల తెలుపుచున్నది ఈ పరిశోధన ఒక నూతన ప్రపంచ నిర్మింపునుపైత, పరిశోధనకును.

I (2) సేంద్రియ ప్రాణులు, (Living Organisms) — పరమాణువులు

మీరు బలవంత ప్రయోగముల పోలి, పరమాణు నిర్మాణమునకును పరమాణు సూర్యకాంతియందుగల శోధికమును చుట్టి, సూర్యునిచుట్ట నిరుప గ్రహములవలె, ఎలకాగ్రహములవలె కక్ష్యలలో తిరుగుచుండును ఈ పరిశోధన శీతగ్రహములయందు (Cells) కూడ గోచరించుచున్నది శీతగ్రహముల వాక్య ప్రదేశముందు ఒక శోధికముండును. దానిని చుట్టి మాతృకగ్రహముల తిరుగుచుండును చూడుట, దినుట, ఆవహించుట, మొదలగు ఇంద్రియమధురములు తీవ్రముగా ఉష్ణకోశీ మాతృకగ్రహముల దీప్తముగా సంక్రమించుచుండును శీతగ్రహముల, శీతముగల పరమాణువులవలెనది శీతకాంతి తీర్చి పరిశోధన వలన గ్రహించుచున్నాడు లక్ష్యంలోని కింగ్ బాద్ పెడికలో కాంతి ప్రధానావార్యము, వారి సహాయము ఈ పరిశోధనల చేయువారిలో ముఖ్యములు

మైక్రోజను మొదలు యురేనియము వరకుగల పరమాణువులయొక్క బలత్వ, నిర్మాణ సైద్ధిత్రియము, ప్రభుత్వము పెరిగినదే, శీతగ్రహములలో కూడ ప్రభుత్వ వర్ధిల కలదని తెలిసికొనిరి శీతగ్రహములలో ఉపము శీతగ్రహము (Brain Cell) పరమాణువులలో యురేనియము కంటిది

తేలికమునకుంటే రేడియో విశ్లేషణ వాక్యములలోను, పరమాణుబాంధులలోను ప్రవర్తనలనుండు ఒకటి కి క్రిత ప్రభుత్వములకున్నే, కంపనములు (Molecules) పరిచయపరచును అందులో గ్రహములు (Molecular cells) నుండి, పరిచయమును కాంతిశక్తి కలుపుచుండును

ఇట్లే పరిశోధకులవలన, ప్రాణముయొక్క సమయము మెట్టిది, ఇంద్రియమధురము దీప్తమై

పర్యాయ, అనాలోగ్యము కలిగినదైతూ, ప్రాణమున శీతగ్రహ సంచలనము, సుఖోభయ కలుగును, అను శీత కాంతి మూలమునందు సమాధానము దొరకగలదని, కాంతిమూల కొనించుచున్నాడు

I (3) రేడియో ఖగోళ శాస్త్రము Radio Astronomy

ఖగోళ శాస్త్ర పరిశోధనల దూరదర్శిని (Telescope) వర్ణములదర్శిని (Spectroscope) యంత్రముల సహాయమున బయటనున్న సూర్యుని మొదలు మక్షత్రములు ప్రభావము చేయు ప్రభుత్వము దూరదర్శినిచే గ్రహించి, వర్ణముల దర్శినిచే ఆ బయటలోని వివిధరంగాలను, వాటి ధాతుశీతర (Colour-intensity)లను కొలిచి, వాటిని ఇట్లే మక్షత్రములయొక్క స్వభావము, బలత్వ, దూరము మొదలగునవి కనుగొనుచున్నాడు మక్షత్ర కాంతియొక్క వర్ణములను (Spectrum) ఫోటో గ్రాఫీకేషన్ కంటే గోచరించు రంగులకు ఒక ఎక్కువ రంగాలను, మక్షత్రములగా నుండిరి వచ్చును ఫోటోగ్రాఫీ స్థాయివలననూ మక్షత్రముల కంటే కాంతిశీతరంగములు ఉండవచ్చును వాటిని తెలిసికొనుట యంతరము అట్టి ప్రయత్నము లిందు కొన్ని సందర్భములందు రేడియోమాలు కలుగు తీరును

అందువలన రంగుల కోన్ని పొట్టిగాను, కోన్ని పొడుగుగాను ఉండును. రేడియోమార్లు కంటే గోచరము కాని తరంగములను ప్రభావము చేయుచుండును అది కంటే కలిపిత తరంగముల కంటే చాల పెద్దది అంతరంగ చాల పెద్దది రేడియోలో అమయో పను తరంగములు (Radio waves) కంటే చాల పెద్దది పొట్టిది కలిపియైన పాడు సందశము

మనల వాతవేదియన్న గాలియొక్క సై ధాగములయందు (Upper atmosphere), విద్యుదావేశముల సైన్లకను, ప్రాణవాయువుల, పరమాణు కాయరల (Layers of ions of nitrogen and oxygen of atmospheric ionized layers) గూడు మట్టా ఉండును ఇది రేడియో తరంగముల వర్ధిలించి, ఆకాశములోని పోషణక, వాటిని భూమి

బ్రతుకు త్రిప్పి వంతుయందును అందువల్లే ఒక చోటనుండి చేయబడిన రేడియో ప్రసారము భూమి యంపరతను వివిధించుచున్నది ఈ అయాను దౌంతరలను ధేదియనుచు పోగలిగిన, మిక్కిలి పొట్టి యొక రేడియోతరంగములు రేచారను యంత్రముచేత ఈమధ్య రే స్పష్టించబడినది అది 1-10 సెంటిమీటర్ల మధ్యగల పొడుగుగలది ఈ రేచారు తరంగములు గారి పైభాగమునకు అయాను దౌంతరలను ధేదియ కొని పంప్రగోచువరకు పోయి పరావర్తనమై తిరిగి వచ్చుచున్నది ఈ రాకపోకలకు పై కాలమునట్లే కంప్రగోచుచున్న దూరము ఏ క్షణమున కా క్షణమే విశేషముగా లెక్క గట్టగలగుచున్నాడు.

ఉల్కాపాతములు సాధారణముగా నవలంబు మాననివి అధికముగా ఉండును ఈ ఉల్కలు మార్పుచుట్టి తిరుగుచుండును పీటి కక్ష్యల భూమికి దగ్గరనుండు ఇది మరీ దగ్గరైనప్పుడు భూమి చే అగ్నింపబడి ఉల్కాపాతమగును ఈ ఉల్కలగురించి నవ శతాబ్దముల మారదర్శివిమూలమున ముఖ్యతని రామ్రాయందు ముక్రము బదులించునను పగటి యందు, ముఖ్యగ రాత్రులందు ఉల్కలను రేచారు దహనమున ఇవ్వకు నుద్రించు పీటగా ఉన్నది పాటి నుండిన మాతనివయములు సేకరింపబడుచు భూమికి దగ్గరగాఉన్న కంప్రగోచు, ఉల్కలు, గురించి ముక్రము రేచారు యంత్రముచేతను పరిశోధనలు సాధ్యము కాని మార్పుకు, ఇతర పక్షత్రముల పంజర రేడియోతరంగము లేమైన ఉన్నచో చాటిచూపరావచ్చు అయాను పక్షత్రముల పంజరమును తెలిసికొనుటకు రేచారు అంతగా ఉపయోగపడదు.

ఇందులై మాతనిమగా రేడియో మారదర్శిని (Radio telescope) అనుచానిది విద్యాగము చేసితి అగ్నిరియలోని పీడికక్ష్యగల పక్షత్ర పరిశోచాళాల (Observatory) మొదలగుచోట్ల ఈ యంత్రములు అమర్యాగంపరచుచున్నది

పదిహేను ఇరవై సంవత్సరములనుండి భగ్గో మండుడి వచ్చునట్టి హిమగ్రమును నింతిల్లుములు (Comet noise) రేడియో పరిశోధకులు గుర్తించుచున్నారు వాటి నివరములు, ఇదివరలో తెలియలేదు కానికను బడిఉత్పత్తి స్థానమును రేడియోమారదర్శి నివరన కనుగొన్నారు కొన్ని క్షణములు మార్పుచేర్చు

నుండి వచ్చుచున్నవని (Solar noise) అది, ఒక సెంటిమీటరునుండి 180 సెంటిమీటర్లవరకు పొడుగుల రేడియో తరంగములని శోధింప

మనకు కవలను మార్పునియమును పోలో స్పియో అందుకు పీడికే 6,000 సెంటిగ్రాడు ద్వీగ్రియ పీడికే 4వ వందలది, వాతావరణ యందును మార్పునియమునైన 6,000 డిగ్రీల వరకు ఉండును వాని ఉష్ణోగ్రత (Temperature) 80,000 సెంటిగ్రాడు ద్వీగ్రియ పీడికే ప్రోమాస్పియో అని పేరు పీడికేనుండి గారి మంటలు వాలు కలవర అప్పుడప్పుడు వైలుచేరుచుండును పీడికి ప్రామాస్పియో అందుకు ఇది కొన్ని లక్షల డిగ్రీల వరకు పీడికే ప్రయోచునును మరీత్రైకైకము మంటలు మార్పునియమునైన 10,00,000 డిగ్రీల వరకు ఎక్కువ యుండ ను ప్రాంతములందు కళావా క్రియము అని పేరు మార్పునియమునకు అవరణము పైగా గెన్నె, క్రిటమునకు ఉండునట్టిదిని భాగము పీడికే 4వ వందల 80,000,°c అనే ఇదివరకు భవిష్యత్తు పీడికే రేడియోమారదర్శినివలన పీడికే ఇంతి కళా చాల ఎట్టకు అది కొన్ని భాగములందు పది లక్షలద్వీగ్రియవరకు ఉండును తెలిసినది 150 సెంటిమీటర్ల పొడుగుల రేడియోతరంగములు కళావా నుండివచ్చుచున్నవని పొట్టితరంగములు ప్రోమా స్పియోనుండివచ్చు చున్నవని తెలిసినది మార్పుని యట్టియన్న వాతావరణములో నింపబడునట్లుండి కళావానివలన వివిధ అంతరములలో వాతావరణమునకు పొందరి (Density) ఉష్ణోగ్రతి, ఈ మాతని పరిశోధనలకుల బలవేరిని మార్పుని వాతావరణమునకు చేతి క్రమముగాగిరి, తిరిగి యానాపీడికేవచ్చుచు కొన్ని ఉష్ణోగ్రత హిమగ్రము లిప్పుడు పీడికే యాను పంజరములు కలగుచున్నది మరియు మార్పునియమునియ నువనకాంతింతరమైనది కాదేనా, అందులనుండి మధ్యభాగమునకు బల్బినోలది కాంతి తీర్చుచున్నదేనాఅని మానె పరిశోధనలు సాచించుచున్నది

మార్పు నింపమందు 11½ సంవత్సరములలో పారి నుచ్చలు ప్రభువునందను అది పెరిగి, వికారమున క్రమముగా క్షీణించుచుండును పీడికేనుల ఛతురములలో ప్రభు మార్పునియంబును ద్వని

తీవ్రమగా ఉండును. మధ్యల తగ్గితలోని తీవ్రత తగ్గును. మధ్యలలోని పాదారణ్యంలో తాప కొద్ది పొడి క్షయం ఎక్కువగా ఉంటుంది ఉండును ఈ కొద్దిపొడిక్షయం పొడిలేదేమో తరంగములవలన (ఉదాహరణ) తీవ్రమగు క్షయం వలన ఉంటుంది. పొడిమీదల పాదారణ్యం తరంగములవలన కలుగును అని తెలియ వచ్చినది ఈ తరంగములకీ అతి తీవ్రమగా ఉన్న క్షయం కొన్ని గంటలవరకు మన లేదేమోనని చేయేట పరిశోధనలు గ్రహించబడవు దీనిని లేదేమో షేడ్ లు అందుకు ఇట్టి సమయముల యందు, మార్గంలోనుండి మధ్యల ప్రాంతమున— మధ్యలవలనను క్షయం తీవ్రమైన యెడలకంటే తీవ్రత తగ్గుతుంది ఒక యెడలకంటే తాపం (flame) క్షయంవలనను పొడి తరంగమున తీవ్రత తగ్గుతుంది. ఈ సమయములయందు భూమియొక్క ఉత్తర దిక్కు వ్యవస్థల ప్రాంతములయందు అశోకా (aurora) లను వింత వలనను క్షయంవలనను, భూమియొక్క అయోనికరణ ప్రక్రియలో తీవ్రమగు మార్పులు (magnetic storms) కలుగుచుండు నని విశ్వాసముంది మార్గంలోనుండి వచ్చిన ఈ విద్యుత్ సంబంధము తరంగముగా అధిక తీవ్రము, విద్యుత్ శక్తివలన గాని అయోనికరణ (high speed ionised particles) మార్గంవలన అయోనికరణమునకు వాతావరణంలో ప్రతీకరణలవలన ఇతర కలుగుచున్నట్లు ఈ లేదేమో షేడ్ లు పరిశోధనలవలన నిర్ణయించబడిన వచ్చినది

మార్గంనుండివచ్చుచున్న క్షయం లేదేమోనా, అంతకంటే తీవ్రతను కలుపుచున్న అయోనికరణ (Milky way) అని మనము వాడుతున్న గలక్షీయంపై క్షయంవచ్చుచున్నది దీనిని 30 ఏండ్లక్రిందను మొట్టమొదట లేదేమో పరిశోధనలు గలక్షీలవలన ఈ విశ్వక్షయం (Cosmic rays) విస్తరిస్తున్నందున క్షయం, పొడి తీవ్రత దీనిని పట్టి మారుచున్నది లేదేమో షేడ్ లు పరిశోధనలు తెలిపినవిగా ఉన్నాయి. క్షయం ప్రభుత్వం ద్వారా సమీక్షించబడుచున్న పరిశోధనలు, సంఖ్య తగ్గుతున్నది దీనిని పట్టి క్షయం వలనకలుగుచున్న క్షయంవచ్చుచున్నది దీనిని పట్టి సమీక్షించబడుచున్న అయోనికరణ ఇదివరకుంటే విశేషంగా నిర్ణయించబడుచున్నది. ఇతర

ప్రభుత్వంపై దీర్ఘకాలం (Ionised atmosphere) అయోనికరణ (Nobulise) — చూడబడుచున్నది మార్గంలోని అగ్రత శక్తిని కలుపుచున్నది— గలక్షీ (క్షయం ప్రభుత్వం) తాప నిర్మాణం (aurora) కలనం చెప్పుటకు తగిన యాధారములను కలపబడినది

మరియు సమీక్షించబడుచున్న క్షయం కలుగుచున్నందున లేవట్టి చూడబడుచున్న క్షయం అయోనికరణంవలన లేవట్టి లేదేమో సమీక్షించబడుచున్నది (radio waves) కలుగుచున్నట్లు ఈ పరిశోధనలవలన గలక్షీలవలన ఇదివరకే గలగ్గరినది సమీక్షించబడుచున్నందున లేవట్టి 40-50 లేదేమో సమీక్షించబడుచున్నది గోద రించినది లేవట్టి క్షయం క్షయం, ఇట్టి వింత నిర్ణయంవలన అయోనికరణ విద్యుత్ సంబంధములను పరిశోధనలు చేయుచున్నది

చంద్రమునుండి వచ్చుచున్న ఒకపాటి తేర నుండి చూడబడు అయోనికరణ మధ్య చంద్రమునకు అయోనికరణ లేదేమో సమీక్షించబడుచున్నది పరిశోధనలు చేయుచున్నది

మార్గంనుండివచ్చుచున్న క్షయం అయోనికరణ వాతావరణం లేవట్టి చేతవచ్చుచున్నది, గోదముల పొడి నుండి వచ్చే లేదేమో తరంగములు అతి వలనకలుగుచున్న గలగ్గరి లేదేమో మార్గంలోనుండి ఇంకను క్షయం కలుగుచున్నది గ్రహము నుండి వచ్చే పరిశోధనలు జరుగుచున్నాయి ఇదివరకున్నది తీవ్రత గ్రహములకే కాక గ్రహమును పట్టి గోద వాతావరణమునకు తెలియుచున్నది గ్రహము పరిశోధనలు ప్రభుత్వ ప్రయత్నముల పొగగెట్టి

ఈ లేదేమో షేడ్ లు పరిశోధనలు, మార్గంవలన కలుగుచున్న ఇది తెలిసిన కొలది మహా తీవ్రమగు అయోనికరణములను పట్టి తాపం అయోనికరణమునకు

II. నామ పరిశోధన .

(1) ప్రేరణ విధానము (Tracer - method) ప్రకారము.

మార్గంను, ప్రాంతము నుండి వచ్చుచున్న క్షయం లేదే పరిశోధనలు చేయబడుచున్నాయి

[illegible]

కొత్త పదార్థములు (Fats), కింది పదార్థములు (Carbohydrates), హంట్యూరీలు (Proteins), చేతుమూలకం వంటి మాంసములు, ఈ విధానముచేత తెలిసికొని పోషకాహారమును తీసుకొనుచు, దేహమును, హోమోనియను, ఎన్జైములు, దేహక్రియలలో వివిధమున ఉపయోగపడుచున్నవి. తెలిసికొనుచున్నాము మనకు హేమోను కలరా, క్వి, ఇన్ఫ్లుంజా వంటివి వాటి తెచ్చు సేవీతపదార్థములను తీసికొని మనకు పోషకములు ఇచ్చుచున్నవి. తెలిసికొనుచున్నాము క్వి, ఇన్ఫ్లుంజా వంటివి ఇచ్చుచు, క్వి కొత్త పదార్థములు చేయుచున్నవి, సేవీతపదార్థములలోని భాగములు ఎముకలకు, కన్నము, పల్లము ఇచ్చును నీయుచున్నవి, ఈ భాగములు తెచ్చుచున్నవి చేతుమూలకం ఎంత భాగము ఉపయోగపడుచున్నది, ఎంత నిల్వించుచున్నది? తెలుసుకును ఆతేజవిడుదలయు తెలియుచున్నది మరియు మనదేహములను వ్యాధిని తెచ్చు విచారణముచేసి, మందులు, రోగప్రాసములు పల్ల రూపురూపులను తెలిసికొనుచున్నాము.

కరణము (ప్రయోగములలో కొన్ని వస్తువులను
 ఉపయోగించి అది ఏ వస్తువుయినా చివరకు మాన-
 చున్నది కనుగొనుచుండుటగా దాని ఆలంకరణము...
 అంతిమమునకు మధ్య అతిశయము లేదా అతిశయో-
 పయోగముగా మత శ్రీరంగనారాయణుడు వర్ణించి తిల-
 వాత మధ్య అతిశయమును కూడ గ్రహించగలగు
 యుక్తము దీనివలన కరణముకావచ్చునని మిక్కిలి
 శంకచున్నది వరమానునియొక్క 98 అంశమునందును
 కలెక మొదలైన వరమానుని వివరములను పుస్తకము అగ-
 వనుటలేదు 98 వేళ కేళి పూర్వముననున్నది అందుకు
 రచయితా విడిచిలేక అది క్రమముగా అంతరించి
 పోయియుండును అట్టివాటిని తిరిగి పుట్టున గలగు
 యుక్తాను వాటిని కేళివరదానములేక గలగు
 కలెకయందున్నది వరమానునియొక్క 98 వాటి
 98 వరకు గల కేళిపుట్టునందును, పూర్వమునందును, అమ-
 రినియును, మృగియును, లెక్కనియును, శిశు-
 వునును అనునాద రచయితా విడిచివరమానుని
 కలెక కావలెనని చెప్పి 98,100 వరమానుని
 సంఖ్యలను రచయితా కేళివరదానములేక
 తమవద్ద కలిపెడివాడు, శ్రీరంగనారాయణులేక

ఇంకా 3,700 ఏండు పట్లను మొత్తము 11,400 ఏండు, రెండవవార్షిక భాగము కనిపించి దాని కరణప్రకారముగా క్రీస్తు-శా.పూ-వరకు ఈ కరణప్రకారపు రేలు కొలిచి ఎకకుగానున్న పట్లలోని భూప్రకారపు రేలుతో దాని బొమ్మ చూచినచో, ఎంతవరకు క్రీస్తు-పూర్వ కనిపించి యే యను దానినిబట్టి పట్ల కొట్టి ఎక్కువయినది తెలిసికొనవలయున్నది ఈశాన్యభాగం ధూగర్వమందిరి ప్రాతగోలలోని ముక్కలను, అదివాసులు (Primitive Cave men) నివసించు సమయంలోని కలుపుకొని తీసి, వాటి కరణప్రకారపు రేలును కొలిచి ఆ కలుపుకొని కొలిచినపుడు చేసిన నిర్ణయముల రహితంగా ఉందిగానీ దీనినిబట్టి ధూగోలలోనివారు క్రీస్తు-పూర్వ ఎకకులతో చేయవలసినది విధించుచున్నది ధూగర్వకాస్త్ర పరిశోధనలు (Geological researches) పురాతన చరిత్రకాస్త్ర పరిశోధనలు (Archaeological res-

earches) ఈ విధాన మనదేహాగ్రహణమునకు. 1951 లో ఇరాన్ దేశమున ఒక అతి పురాతన పట్లమును క్రీస్తు క్రమశాస్త్రము అది ముందు 7,000 ఏండు వాటిని ఈ క్రీస్తు-పూర్వ విధానము చేతనే నిర్ణయించబడుతుంది.

విభాగకాస్త్రపరిశోధన ము మహావృత్తులు వంటిది కాబోవలయునని ఒక ప్రయత్నం నొందినది విరంధిరము తిప్పించుచున్నందు నిర్ణయముల తొందర పరిశోధనలు ఎవరికని భూభాగంలో సర్వాశ్రయము చేయుచున్నది నూతన విధములను కనుగొనుచు, ప్రాతగోలములను కరణి నిర్ణయము చేయుచు, ఒక కాస్త్రమును, మరొక కాస్త్రమును కనుగొనవలసినవిని నిర్ణయించుచు, సర్వములున్న వైకారమును, ఏకత్వమును, విభాసించుచున్నది తెలిసికొనిన సర్వముగానున్నది. దాని విశ్వీకరణ పరిశోధన మార్గము అంతమైనది.

క వి త

శ్రీ మొక్కసాటి కృష్ణమూర్తి

చిపునుజుండును. తేటి ధూంకృతులతో: తెన్నూర, క్రాంతాల నీకున గారాబు: బసిండి వెల్లువల దక్కుండు: గుంటుయ్యలలనీ నవతానంత విలాసాలలన బనన్యందార, చాంచేయ, మాధవ ము క్రీనవకంబు తెల్లించియున్ చావచ్చు; పూచాచియై!

కొలంకుల సాంధ్యరాగ విని గూహనమోహన పాడురద్యుకుల్ దలకొని మేచకప్రభల, లావ్యదళం గుర భంగమాలికా నగి విలసన్నవోడయ విభావముదము కనుగవన్ జగా కలురలు బూయ నాయత్ విశాస ముపత్మల నార్పివచ్చెనన్

పలుకుం దొయ్యలి భృంగలాలిత విభా భావ్యకృటామంచ లో శృల మాధ్యిక మరంద మృగులు నానాంతంబు నిండార, చాగల హంసాకృతి కాంతిపూర ముదమ: కానారసారంబులో జలభేలాయ తమిక్త వృత్తయగుతున్ సంచారముల్ నేయురన్

దృశ్య కావ్యము :

ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ದೊಂಗ

★

ကုသလ်ဗောဓိ..

ఇల్లియా తిరిగి ఉత్కలగా లడేనే కోరగా
 బోయాయా ఎంప్లాయ్మెంటు ఏజెన్సీలు చరితగా
 ఒకసారి ఆక్రమించే సేద రిటైర్మెంట్ హోటలం, ఇక
 ఆక్రమించుచి ఆ చుట్టుపక్కల రేపటికాపులు గాను
 కొంటూ బోక్సైట్లం స్వయంకృషితో ఉత్కలం
 చేడి క్యాబినెట్ గాను కుటుంబహోదల చేసుకొంటా
 మునుపేప్పు కర్మిని కంపెనీ కంపెనీ ఆక్రమే
 గూఢచారి కర్మిని

“မဝဏ္ဏံဝိဒ္ဓာ၊ မဝဏ္ဏံဝိဒ္ဓာ။”

నిర్దోషమేలయి నితయం కోర్చు అమరావా
లానా అశేష శేషద్వాదు ఉదాగ్రహిణి మానిన
వాక్కు అపేక్షనమహి “అంధ”నియో అంధో
నియో” అయినా అంధునివ అనితల్య త ద్భూత
వల్లంతా తపస్సుజ్ఞువాన్తు నిష్పత్తియగ్గ నాగ్ధ్యం
అంతో” ముందు ముచ్చట వాక్కుని ఉదాగ్రహి
తమ్యంలేని వల్లంతో రాకపోతే ఆ ఉదాగ్రహి తిను
కలకవా రూపవహుని వల్లంత్తు భుక్తమౌచి
తన దిక్కును అంధ”నియోని బిమ్మమో బయట
లేరదా

అంధోదయో నూర్తిగిర పశీగాత్రం గాయ
టతో విసుగతి నుండుం పక్కనను నుట్టిమిన్
లలో నెమ్మనాల్కి, ముంకులొని నెలగొల్గితో
యొప్పంబేయేలే నిప్పుపాండై నన్ను విలగింపు
నాదు. మిక్కిలిచ్చి తిక్కపాంతో ఒక్క పరు
గున నూక చిలకొని నిండునగిర పదాదు.

“నీవికూ బోధనంటేనే ఉత్కృష్టం. శిష్యుల ప్రార్థనకు విడుదలయింది. ఇలాకా కంటేమీదగ్గర హాసరథి. ఈ ఉత్కృష్టానికి సైతంబాటి. నీకు సైతంబాటి”

అంధోనియోగంతులలో ఉంచే విధిగమనక
 బైటికొనూంది "లేదు ఉంది" వసుగుతువ్వాదు.

“ఏం చెప్పు లేకపోలే ఉన్నానని చెబు”
 ఏలంటు వీరికి చెప్పుచున్నాడు -

“నాకు ప్రేమంది, నాకు ప్రేమంది, నాకు
యిష్టించండి శివార్థంగం, నాకు ప్రేమంది శివార్థంగం”
అంటూ కంఠకంఠాల అరుస్తున్నాయి. వీరెండు
నాళ్ళు కదలికి విశ్వభక్తర కురుస్తున్నాడు అతిరయ
త్వించిన అంభోమితా గొంతు పెనుల్లుకొని
“అంది” అని నాలుగవరకై పడి అణియారిగాడు

“శ్రమ పొందు శ్చ విశ్చ శేయః”

అక్కడనుంచి తప్పించుకొని వెలుపనూకు, నిమ్మరొవలించి తను ఈ ఉద్యోగం వెలుపనూకు ఇంటి నుండి ఇంకా వెళ్ళేవారా నుండిబట్ట బాధ పడుకొని అంతర్యామిని నిర్మలక్షణుడైనది నీరసించిఉండితే తనకు బాధ చెందుకొన్నాడు నిర్మలక్షణుడైన వార్యుల సమస్యలలో నిలబడి వార్యుల సమస్య పట్టించుకొనింది ఎల్లానా ఈ వార్యులకు పట్టించి, (ద్రోణులబాట) వెంకట వార్యుల సంతోషము తన చేర్చింది. (ద్రోణుల బాట) అనంతరం అనంతరం మరొకరిని ఏదీ కాని ఈ ఉద్యోగ(వెలుపనూకు) నుంచి మరొకరిని కర్ర ఇల్లా ఎంకటవార్యుల అమ్మలను చివరగా నుండుకొనింది ఇంటి బాట వార్యులకు ఈ నడి అంటింది. తనకు వార్యులకు తెలుపవలసి (ఎంకటవేది?)

ఈ పరిణామము కలుపుకొని నిర్ణయమయిన
 చట్టము ఉద్దేశ్యం ఉంది. కాని ప్రజలు ఉంచానీ
 తగినట్లే ఉద్దేశ్యం లేదు

పల్లవోదయం. గవర్నరు రెండవ పరిశోధన.
 గవర్నరు రెండవ పరిశోధన. గవర్నరు రెండవ పరిశోధన. 200
 పరిశోధన. గవర్నరు రెండవ పరిశోధన.

అతని మున్ను పరిచేసి క్షిణిలోనే లేచి ఎంతయూ అదిది తలకొన్నదానికంటె గరిష్ఠ కృత్యములు జూత్రకాంటూ ముందు మహానుభావములు జూకరాదు అందుకొన్న లేకు పదివేళ్ళ కొడుకుని పసి దిద్దమా భర్తమా ఇందరినీ చాచుకొంటూ కట్టింది ఎల్లాగో అన్నప్రయోగంతో బాలకుల ముతకులు కలికించింది మహావిద్య (పక్షి మాంసం) భాగాలగా పిన్నులుకొన్న (రంగీ) చెప్పింది మక్కడున్నటు, బాంకెలు, కాండలు అన్నీ తీసింది అంబుల నిద్రా చేరి పూంతురేమో, అవన్నీ దాదాత్ర కొర్రుగానే ఉన్నాయి నిద్రాకింది పసిదిన్నకు కొవల పెట్టింది భర్తతో మైలుచేరింది

“మక్కడికి” — తెల్లబోతున్నాడు

“ఇన్ని దుష్టులెంగుడు ముకు భాగ్యం, అద్భుతమో, అట్టి కన్యక పుష్పంతో ప్రేమిందిరించుకో కన్యక...”

అక్కడారి తెలివైనా, తగ్గిగానికే నిద్రా మంతో మూలబోయి ఎంట పడిరాదు

అటు లేచిందే చెడింది అయ్యారేల ప్రాంతంబు మాట కలయ్యేలాది ఆ మాత్రలో అట్టిది గుర్ర గుర్రాచిరన్న లేచి తాళు కర్తవ్యం వహించుకొన్నా, ప్రేమ పండుకొంటూ ముక్తుని చెల్లాలమ కృపక దీక్ష వచ్చాయి

ఏ నిమిషమి కానిమకుండానే బ్రహ్మచరిత పరిక్షితి సంకోచంతో ప్రేమిందిరించుకొన్నాడు ప్రేమ బూట తిరిగింబుకొని మహావిద్యంగా మూడు కొంటూ లేచి అననీయమీదా తెచ్చుకొంటున్నాడు కనుక అంతరియ తాత్పర్యం ఎలుకపాది ఇల్లు ఉంది తాత్పర్యం భాగ్యం భరిత్యం తెలు మహావిద్య అలాగే జరిగింది ఇక్కడ అంత చురుకైనదో బాంబుల పంకితపటికి రాదు ప్రేమ నున్నాన్నాన్ని కొవల కొన్నాడు పరితేరింబు యుజురూగో కామలాకమన్నాడు భార్య ఎంత కేవలం రాదు “అమ్మాయి ప్రేమ మూలంబుని ప్రతినియించి ఆ అమ్మాయి వివరేంద్రుణ్ణి కమలంబు అంటూ లోపలికి బోయెడు భార్య మామో నిర్మాణ ఉంది ఏ నుటి మామోమన్నుకొని ముందరింద మూడు చురుకైన మైలుకొని ప్రస్తుతకాల ప్రేమ బోధింపు భార్యకు మంగు మాన్యుకొని ప్రేమ బోధింపునింటూ పంకితంతో ఇల్లు చేరుకొన్నాడు

తెల్లబారింది పదివేళ్ళ కొడుకు బ్రాహ్మప్రేమ కుడిది నీటుగా అట్టేకొట్టాడు. అంతోమీదా పరి లోకి బాకబాది ముద్దాబాకున్నాడు భార్యకట్ట కట్టకట్టతో కొనించుకోవడానికే తక్కువే సలూకు మేమి పరమంతో విడిచింబుకొని, ఒక్కొక్కరు నిజా చేసి ప్రయాణం చేసింది తెల్లాయి ఇంకలలో పరి చేయి ఇంటికి ఉద్యోగిగా ఉన్న పదివేళ్ళు తనీ బాంబుకు బ్రాహ్మణాదా పరికి బయలుదేరాడు బంధువాంతులగ్గర మామలొ కొకమని నింది అంతో నియో ఉద్యోగం మూడు కొంటానికే వచ్చాడు బ్రాహ్మ తెల్లాయి ఇంకలగ్గర పరిలో తీసి మేమోయాడు

అంతోమీదా పది నిమిషాబోధులు, చిట్ట గోపల ప్రభాగాదో అంటింబుల ఒకవిద్యన, గోడుగోటి, బాన్సుకొనితలు ఇప్పిపుమొకటి ప్రేమిందిరించే గారి నిమిషా కారణ మెంకలు ముతకులపైపమించా బోధన ఎల్లా అంటిందారో, బాన్సు కొన్న మని తీగా కనకదేవీ బోధనంబులంద ఉద్యోగానికి తెంత భంగవరమా, అట్టి అం, నియోనే తేచ్చి, తెచ్చి పదివాడు తన పరిలో కాదు ఎప్పుడోమాడు

అం 'నియో ఒక గోపాదిని బోధించి అంటింబు వచ్చాడు ప్రేమకట్టకు గోపాదానిని విచ్చేరింబు మాన్సుని బాన్సులలోని మోడీలామరే యావకానికి భంగం రాకుండా తింటుంబుకునూ మన్ని మన్ని ప్రేమింకే మూపున్నాడు

అలాగేగా ఒక కేంక ప్రేమింకేట్లు ఉదా యిందాడు అంతోమీదా ఆ మనిషికి గుర్రుగానే మాకాత్రి క్రింది కొక్క ఉనుకొనే కేంక, కేంక అంతోమీ అంటూ కేంకకేక గుర్రాక కేంక తెల్ల బోయి యాన్తులగా కేంక అంక విత్తలేమీదా మామ మున్నుకు

అంతోమీదా కొన్నేక్కుంటూ బోధనయ్యి కనుక బోధాడు వింతయ్యలూది తోచలేదు బోధింపు కేవలం కొక్క ప్రేమకేంకలు, వివరాలు అన్నీ యెచ్చాడు. “ప్రేమకేంక గారికి కవలదే దన్న కన్న బోధింపు నిలు ప్రయాణం అంతవచ్చు” అని ఇక కొన్నేక్కు తాతీగా సంతోషవచ్చాడు. చురుకైన వివరాలన్నీ ప్రయాణం చేసింది కేంకకు నింటికి వచ్చుకోలేదా!

నీ పైకికొడం పెట్టాడని ఇంటిలో ఉన్న బాటకు వెళ్ళిపోయారు. పైకికొంగా కిరి కిరే, రిపాట్లు ప్రమాదం అప్పుడుంటే ఉండకచ్చు అన్నాడు ఇన్స్ పెక్టరు

అప్పుట్టి ఇంటికిగల స్థాంతులో బ్రాజ్ ను కలదున్నాడు

“నాన్నా పైకింటికి?”

మొగం తిప్పేసికొన్నాడు ఇంటి కళ్ళటా నికి వెళ్ళిం వెళ్ళటంతో కొడుకడికి అనుయోగ క్రొత్త లను జవాబు చెప్పలేకపోయాడు ఇంటి రాయ లను కర్వాళ ఇంకో కళ్ళటం మరీ కష్టమనిపించింది. “నీ ఇంట్లో కళ్ళు నీకు ఇచ్చేతే కదా!” అని కొడు కుని పంపించి తిరి ఆ ప్రతిబింబి దగ్గరకు వెళ్ళాడు

“అబ్బాయి లాభ మందిన కైకే కొంగ కుపాటి కష్టతే పైకిన పైకిన చక్రాంకుని చక్రాంకు లతో, పీటా అన్నీ మార్చేసి తింటాడు ప్రేమకు కొత్తలకు నేనీ తింటాడు లేని కది నెకలదొంగ అని నానీకు ఇంట్లో ఉంటాడు అయినా లేదు అది నారం కట్టరం పైకి మాటా—”

మార్పు తుట్టాడు బ్రాజ్ ను అంటుకుంటున్న పీటానుకు ముగ్ధము కలుపుకొని వెళ్ళిండుచోరుకు జవాబును ఇవ్వలేకపోయింది

“ఒకేయి నవ్వు పైకియి మాటా ఉంటా—

కలరా కైకే తెలిసిందా—అబ్బాయి నవ్వు చక్రాంకు మాకు అంగోనియో నీకు ప్రేమ వంటరు తెలుసుగా వాళ్ళు తెలిసేసి తింటారు గాని అయినా ప్రతి ప్రేమ మాకు ఒకేయి బ్రాజ్ నీకు గంట తెలుసుగా కంటిపన్నీ గాకు నీకు పీట్లు మాటాను దొరకటం కష్టంగాని—అయినా నీకొడం మాటాం దడ—”

రెండ్రో కొడుకుగా ఉన్న అయ్యూ తక్కిన వాళ్ళ కల్లా ఉంటుంది నిమ్మరం అనుకొనే పీటాకే ధర్మం పాటిస్తున్నాడు అక్కడ అన్నీ గంటలే, అన్నీ పీట్లు, అన్నీ చక్రాంతి, అన్నీ పైకే, అన్నీ ప్రేమ—నిండు కైకేలు మాటా పరీక్ష చేసుకొంటూ ముట్టున్నాడు బ్రాజ్ నీ గంటపన్నీ పరీక్ష గా ముట్టున్నాడు

అంగోనియో కొక ప్రేమ, నాటలో వాగు చేరుస్తూ, తన దగ్గరించింది. వెంటరు ముచుకు

న్నాడు ఆ నాటలదొంగ ముచుకొనింది. మానం తను పొన్నున్నాడు అక్కడనే అనుమానం. పీటానుకు వివాదం కలుగుతున్నా ఇన్స్ పెక్టరును పీటాకొన్నాడు బాటకు వెంటరు మానీట్టు చేరాడు తనదికొడు మొగం కాలింపున్నాడు, నాటలదొంగ కలిసి చేదాడుగా తిట్టాడు. పీటానుకు రిఫోరనే వాసుంపలేదని అంగోనియోను మరలించాడు ఇంతలో స్థానం వద్దం పీటానుకు ఇన్స్ పెక్టరు ముట్టున్నాడు జవాబుగా పీట్లు మూసేసికొని కరలపోయాడు

వాడ కొడుగా ముచుస్తోంది అంగోనియో ఒక మానంవంతు చేయమన్నాడు బ్రాజ్ ను కట్టతో పడి లేచి అక్కడను చేయమన్నాడు తొండ్రీ కమనిం దటం లేదు “నాన్నా!” నీకు పూజా” చెప్పినా గ్రహించేయలేక తన అంగోనియో, వాడ కొత్త అనుమానం ముగ్ధు జవాబు చేయమన్నాడు ఒక మునిరివాడు ముట్టుదగ్గరకు ఒక కట్ట పైకి పైకి వెళ్ళి, “తేరం పెట్టుకొ అంగోనియో మానీ దొడుతీకొడు అంగోనియో అతనికొడం పడుగెత్తాడు బ్రాజ్ ను మాటా పడుగెత్తాడు ఆ మునిరి అందలేదు మునిరి వాడ్ని కలదు కొంచామని పెట్టుకొచ్చాడు. కట్టకు ముట్టు మూసేస్తున్నాడు ఆ మునిరి నెకలదొంగ ముట్టుచు చాచాదికొ అంగోనియోను తెలియక కొన్నాడు

అంగోనియో బ్రాజ్ నీకొకటి మునిరివాడిని పెట్టుకొన్నాడు వాడలో తక్కినా కొడుకూ మునిరివాడు ప్రభుత్వ ధర్మకర్తలలో మారాడు, అంగోనియో పంటబడ్డాడు మునిరివాడు మంగరి నాటలో మారాడు, అక్కడిమంచి ధర్మకర్తలలో మంది, వాళ్ళ ప్రభుత్వకర్తలలో మారాడు—అంగో నియో పంటబడి చిట్టిలో మునిరివాడి కట్టానే చేరాడు—“ఆ మునిరికొడున్నాడో చెప్ప,” అని గొంతుకొని అట్టి కడుతాయున్నాడు. మునిరివాడొక దొంగఅనుకు చెప్పాడు అంగోనియో వాడిని తన పంట రమ్మన్నాడు మునిరి మునిరివాడు ఈ అట్టి ఛాచరి కడుతాయున్నాడు. అంగోనియోకి ఉండ్రోగ అకలుంలేదు. అక్కడ కలదుకొ మునిరివాడు చల్లగా వారాడు చిట్టిలో ఒక కట్ట తెరవక వచ్చాడు—అంగోనియోని పైకి పంపిస్తున్నాడు. బ్రాజ్ నీ తెరదీసి మునిరివాడిని మారాడు. మునిరి

నిల్చితిని నీది ఒక్క చెప్పుకొడు — బ్రాహ్మ
చెప్పుగా అటు పడుకొడు అంతోమీనా. తన నమక
తాగి చిట్టలో అర్ధం చేస్తున్నందున అంతోమీనాని
చిట్టానన్న నిలచి పడినాడు.

దొరకెట్టే దొరకె కొంగరాచ చెయివారి
బాటోంది. బ్రాహ్మను వినుగా ఉంది కేంద్రీ
చిత్తాన చెప్పు మొరాయిన్నవాడు అంతోమీనా
ఆ చిరానలో నిద్రించి ఒక్క తెంగరాచ కొట్టాడు
బ్రాహ్మను కొడుం పడుకున్నాడు. తంతున్నయగా
వచ్చాయి తన బాసలో తడిసి, ఉప్పుబొంబులా
టానికొచ్చా తీరకలేకుండా సైకిల్లోనం ఇంతకన్న
పడి వెతుకుతున్నా, నాన్నకు పడుకున్నానంత
నిక్కానమీనా తనవనున్నాడు "అమ్మతో చెప్తా
మందు" అంటూ కళ్ళనీసి చెప్పుకొని పడుకున్నాడు
అంధ నిమో వచ్చాతనపడి నమచాయాడు, తాని
బ్రాహ్మ కోపంతో దూరంగానే నడుస్తున్నాడు.

ఆ చిట్టి చుక్కలకే పడుకున్నాడు చెతుకుంది పడి
ఒక్కటే పడితే ముసలాడు దొరుకుతామే! బ్రాహ్మ
ఆ నిద్రించిన నువ్వునుకు ఇచ్చుతే పట్టా ఎక్కడికి
కలవం? అని చెప్పి పడి ఒక్కటే ముక్కునట్టలన్నీ చూపు
వారింది వెతుకుతున్నాడు (నిద్రి చిగుతను కళ్ళలోం
విసిపించింది "నిక్కలో పగిలాయాడు" అని అరుచు
న్నాడు. అంతోమీనానం దె, అగిబోయింది అటు
పరుగెత్తాడు (నిద్రిచేత కనుచూపు అంధలేరు అవం
జూనిన తోటికి పరుగెత్తాడు బ్రాహ్మ కొడు! ఎకటో
యారెగాడు నిక్కలో మునుగుతుంటే తీరాదు
నిట్టాన్న విడిచి కనక్కి-కచ్చి నిద్రిచగనకు వచ్చాడు
— బ్రాహ్మ యంగమేవం చెప్పుకొని పెట్టె
దిశకున్నాడు.

ఇక నిద్రించి కన్నులులేరు తను కన్నుపడలేడు
ఒకటే నై నాగొం. తేమలో కాళ్ళు బాపకు చెప్పు
కొంత మిగిలిఉంది తీరం పీడకాని కొత్తం
తీరించకుండా! కేవలం నిమేలం అలా చించులం-
మృగత్వంను కంటపడుతుంటే— నాయనా ఆక
లేస్తావా? నిక్కటి ఆకలేస్తాంది.

పెద్ద పూటలు కేవలంరాదు అక్కడి కృత్య
గీతం అతనిదే! మునిగిపోవలెరాదు. దూరంగా
ధరినల నిల్చుట ఖరీదైన తిమిళంబారా లన్నీ తెలుసు
న్నాడు. బ్రాహ్మ అటు చూస్తున్నాడు "అని
తెప్పించగా బాబూ"

అన్నీ తెప్పించాడు.

ఆ నిల్చుట చాలా మరలంగా తెలుసున్నాడు.

బ్రాహ్మ కడి చేతకాకలంలేడు అటు చూడ
కుండా, తన పైటలో యెద్దం చేయకాగాను
బ్రాహ్మ అంతోమీనా కొడుక్కి చేదంతం బోధి
స్తున్నాడు ఉప్పుపుతే, తివారి అవదించారి
రేపు సైకిల్లేదని ఉన్నాగం ఉండెను అవిమేలం
తూటాటి అవదాన్ని చూడలేయకొనెడు. నిల్చితి
రాదు చెప్తున్నది తానైన నాగొంకి తనదెప్పున్న
తన అంతరాలకే జనాదు

దొరకలో మునుపటి "ఎరుకపాది" భవవం కన
పడింది అతేక భార్యది నీకు ఈ చూడమృత
లాన్నాయా అని తేరాలోకం చేరాకు ఏమో!
నీచూకంకా నాగొంకామకొంటే సంకులనలన్నీ
ఇంతే సుకమంగా పడుకున్నాయి లోపలికి వెళ్లి,
ఎరుక పడిగి తెలుసుకొన్నాడు "సైకిల్ ఇచ్చుకు
దొరికే దొరుకుతుంది తేమంటే అందు దొరకడు" —
అంతకు మించి కేవలం చెప్పరు

తైలపడి అక్కడైన నాగొంకాన్నాడు దొంగ
కనబడ్డాడు ఎరుక విజయం—తెన్ను చూసి
తచ్చాకునూబోరున్నాడు ఎరుక విజయం! అటు
బడ్డాడు ఆ నునినీ టెయింట్ నూరాడు తనూ
నెంటునే నూరాడు

"నా సైకిలు పడికే"

"నాను తెలియను ఫో!"

పట్టు చిక్కించుకునేందుకు నిల్చి ఎంకను విడి
దిట్టాకట్టు ఆ దొంగ యెడియంలే దొంగను
యజ్ఞానపట్టుకు విడిచిస్తున్నాడు—తేలలో ఆదా
మొగా అంతా మూగారు—దొంగ! అక్కడెంత
సంకుభావం! ఆ నిల్చితి పడవంటే పడవయన్నాయ-
కాకలేనే బోరుకును తెచ్చుకో వచ్చాడు.
బోరుకుని సెలయకొచ్చాడు—దొంగ ఇంట్లో తేలి
ఇల్లంతా—దిత్తం—దొంగ తిని మనా నిరవంతో
మూసొందించేస్తాంది పాతెట్టుకున్నాయి.
అతేకో వాడి మానువల్ల తెచ్చాడు నాగొం అంది
తెల్ల—తైలయకొంత లేదు దోటిను నీకు పాతక
యంచా అని అడిగాడు దొంగకు చూసుకోనా
నామగ్నం చూసుకోనా! నునినీ తనకు నీస్తే—తన
ఇంట్లోయల తన్ను మోసంచెట్టుతే. తమ తన

నవయుగోదయము

★

శ్రీ దండివల్లి వేంకటసుబ్బాశాస్త్రి

౧

నీవే రాజపు నేటినుండి, — మన పున్నంబుల్ ఫలించంగ, నే
నవాస్త్రము లామరూఢు డుపదేశించె, ప్రజాస్వామ్యరా
జ్యవిప్లవమువాడు, వాని స్మరణగా సాగించి, దేశము క
యైయిది నేలుమో భరతనామ! నీకు శ్రేయంబగు

౨

వదలెగా భారత దాస్యబంధము, ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము న
భ్యుదయోత్సాహముగా లభించినది లెమ్మాయీ! స్వతంత్రంపు నం
చడ లింపారిన జాతిజననము, నీ హండిత్య, మీ సంస్కృతిగా
విదితం బయ్యెడు విశ్వమంతటి! నీ విజ్ఞానమూలమునగా

౩

ఒకనా కుండిన చక్రవర్తులు, ప్రభుత్వోద్యమము గర్వ రా
జకులాలంకృతి, లాభ్య పంచకులు సంఘాసాధపుల్ లేరు; నే
టి! స్వాధీనము చేసికొన్న జయపెట్టెగా మూడులోకములు, లెం
దికు వెల్లెంపుము భారతమున స్వతంత్రశక్తిని పీఠవ్రతా!

౪

నీ తేజమును జూచి జాతు లిక మన్నించగవలెగా, కాంతి సం
శేతమైన పతాక విభజనమునై శేల్మొప్పు విశ్వములు, సం
పూతమయ్యెడి నీయమోఘచరితముగా, నూత్నరాజ్యాంగ వి
భాగ్యతిగా నిల్పుము భారతా! నవయుగాద్యావర్య రాజ్యముచేగా.

౫

కాశ్మీర నాందర్య గహన నీమలు విదే
శపు యూరికుల నివాసములు కాగ,

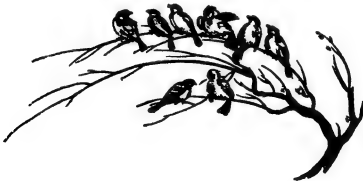
శేవనదు లఖండ నేతువృత్తము లొట
 బంగారు పండు భూవనతికాగ,
 మైశానిక మహాత్మ్య వర్ధిత విద్యలు
 అఖల జాత్యధ్యవయములు కాగ,
 రాజ్యోల్లేఖము వర్ణంపహ మానవ
 కాంతి సందేశ ప్రసారి కాగ,
 సంస్కృతి విభవము ససంఖ్యములగు
 నాగరికతల దిద్ది మన్ననల బొంద—
 పాలనము శేయు మింక నో భరణవీర!
 ప్రజలకొరకు! ప్రజలకొరకు!! ప్రజలకొరకు!!!

౬

ప్రజయే నీకు కరణ్యమంచు మదిలోధావించి, వర్ణోద సా
 ఖ్యజయప్రజ్వలై నైతికప్రవణ బుద్ధాశోక చ కాంక్షి
 ధ్వజ సందేశ విరాజమానమగు తగ్గియూని, సాగింపుమా,
 విజయ మ్మాగడ నీకు భారత! శుభాపిష్కార మైయుంట రేక

౭

ఇది ప్రజాస్వామ్య సవయుగ ముదయ మైన
 పాడు నాందిగీతముగను పరభృతములు
 ప్రకృతి వర్షించె హిమకణ్ణాపనాకునును
 వివరముల భారతా! నీకు విజయ మింక.

మహాభినిష్ఠమణం

శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజు

(అంతఃపురంలో హంసకూలికా కల్పంచైత
గౌతమేశుడు, ప్రక్కన మువ్వపీకలపై యోధుర రాజ
వంది కైవారం చేస్తుంటాడు)

వంది "నకలాకా వనపీఠ తారక
యదిన వ్యాధిచి నీ కల్లికా
మునుగొమ్మలో నిరలూకె, నేన్ జగముల్
ముంచె తె నిద్రామహు
లిక, నిశ్చల పరింగి పయములు
హరించెన్, కహూహాద్వి లా
వ్యక్తకావ్యాస చలదలంఘలలు
నిశ్చలించె నంతఃపురం "

గౌతీ కనీ యోధుర!
యో! ప్రధూ!
గౌతీ (హాసం)
యో! పిన్నుర ప్రధూ!
గౌతీ (పరధ్యావంలా) ఏమన్నావ?
యో! మీ మనస్సు కలపడేనట్లుంది రాజ
వంది కైవారంచేసి నిల్చి చాలానీపయినికి యిది మీ
నిద్రలేక (అనునయంగా) యేదో పాపావస్థ నిడు
యాల కెందు కింతారంటం ప్రధూ!

గౌతీ (హాళిపాతంగా) యిది పాపావస్థ
నిడుయాలే నంటావా కనీ?

యో! నీనికి జరా మరణాలు సమాజ గర్వాల్
కవా

గౌతీ అయినప్పుడు వాటికంత భయపడం
కనీ? యోజవానీ! జన్మకు భయపడతేం మరి?
నీటి పరివాహకంగా అది యెక్కడి లేది భయం
దుఃఖం అక్కడెందు కుంటానీ?

యో! పుణ్యభూమిలోదయంగా నేన్నానీటి నీటి
కొన్ని కలిగిందే ఆకాశ్యునయలేఖ తినిగ్గ అయ్యి
అస్తమయంలాగా విశ్వమై నీలాంధకారంలో కలిసి
పోయి నీరాకా నిస్సృతావస్థయాలె—

గౌత (నిరుపశ్యతో) అంతా నీ పలుకుల
గానడీ! నిజాని మిథియనింగ్గలా సమావరమియాలు
జనవరణాలలా కాదు—అస్తమయానీ! భువి
యానీ! మృగమున్న కర్మకథి ముహూర్త ప్రకాశకా
ఆధయం కలిగిస్తూ వుంది కాని, మృత్యువుకా
జన్మకా మరణపున్న అభారంబుకలం భయ నీడుకా
వుంది అందుకే జరామరణాలంటే భీతి, నిస్సృత
నీటిని కలుపుకొని లోకం నిర్మయంకాదు

యో! (అశ్రురంగా) ఏమంటున్నాను ప్రధూ!
జరామరణాల్ని జయించడమా? అది పాపస్థమే!

గౌత ఎందుకొస్తానుదెనిగి యేనాడు వాటికి
భయపడకూ ఆనాడు వాటిని జయించినట్లే మర
మాన్యాన్ని నేర్పించి జాత్రుడు నడిపించే బోధా, తప
కృతి, కావాలి

యో! (కంకిస్తూ) యీ చరణవానికి
అన్యాయంచేయకండి ప్రధూ! నా హృదయానికి
నీ ప్రియమూ, నా కష్టాలకు పశ్చిమ రాహులుకూ

గౌత పిరికివావా! ఎందుకలా భయపడితావ!

యో! నా మనస్సి నన్ను భయపెడుకూ
వుంది యిక మీరీ ఆలోచిస్తే మానీ నిశ్రమించాలి.
రాత్రి తిరిగిపోతూ వుంది

గౌత నే నూరుకున్నా ఆలోచనలతో నన్ను
నంటాడీ నేటాడీ కేధిస్తున్నాయ్

యో! యింత చాలా, యీ తియ్యిది వ్రాశ
రకం వ్రాసి ప్రకారంకాని నిద్రపాండి

గౌత కనీ—

యో! (అక్రోశిలో) వద్ద! మీరిక ముఖ్య
వద్ద! నిద్రించేవరకా మీ ప్రక్కనే వుంటా. మా
జోంలయివా మీను నిశ్చలించి తిరుకోలాతి. కన్నుని
నిద్రామణంలో మీ కలవరాల్ని కలిగిపోతాయ్
నడుమ్రా! పొద్దు పరికించేవరకా బొక కమ్మరి
పాలు పలికించక

మును చిత్తంబు! (చిత్తానుభవో పాదు
మంది)

అరించివాణి నీ పిలుపు వాడును నేను
పారింప విచ్చేయునే తెలి || అరిం ||

కటిక చిక్కిరేలు కరగిపోయిన దింక
ఉదయమై నిఖారం కదలె కన్నుని లెలు

అదెందు చలనము
ప్రకట ముక్త రథము
అమృత తాంబూలకరి
కాంచెల నల చలన్పొరల || అరిం ||

నిశిలంబుగా ముఖ శిరము కరియించె
మధురవీణోద్యానమునె పల్లవిగాలి

అదురుదును తలంత
పరిమళించోగిలలు
పరవలెక విక
దృఢిర మా మా స్వమల || అరిం ||

కలకల నీలవనశ్శివెరిలో మమృతింపు
పావలె నీ నైపున కవలంబులమరించు

తానుబొమ్మని ప్రేమ
దేవతా మందిరపు
టాకా కవలముతో
అనుకంపెనె తెలి || అరిం ||

యో! పాదు కయించివా రిక పాల్ప
మాండ్ర—(వివర) విస్తరం పయోరాశిలా
పుష్పాదు కలగిరల ముగ్ధుల పెదవులెలా కదుల్లు
పామో! కలగిరల పేదకవలలతో కలుపు నెలు
నన్నుబాన్ధులు వి సమృద్ధిమనం పాపవిభావలతో
పాదు మృది నాం త ర తాం తిరాన్—తెలియని
భయమో మన్నా నేకమృతంబు లోకాల్పి నిగిం
చటాదు కేకతామణి పాల్ప చిల్పి చుట్టోని నిలుపు
కావలమనంబున్నా పాదుమరి విడిచి నిగ్గదాని
కాల్పింపలేదు రాల్పి కల్పియూ సుప్తపాందిర్య
కల్పలలోమన్న నవపరిగిణి కాప్రభుత్వము, నా
పాదుమరి నాకవనంబు చేరు చేకవారు—

తెలికై! (అక్కోకై—నలవర్సింది) వస్తు
మృతి వస్తున్నాదు కలి! -
చింతానా (చింతనతో) ఎవరది?

తెలి చిల్పిప్రభుత్వము లేది మిగిలెం దిల
పిన్నాపుంటే వస్తున్నారంటున్నా కలి!

యో! వస్తున్నా పద

2

(అశోకానా కళానానాలో పాదా స్వరం -
కాంతిమరు కలలు కంటావుంటానా కలలో)

గానం ప్రసాద!

కాత ఎవరూ ప్రసాద! తెలి కలతో మరులూ,
కల్పిచ్చాకల కట్టె చెక్కినా, మమృత వో!
కాళియం, కల్పించిలె కలుపు, నుకాదెకరి వస్తు
నల మృత్యువు?

మరచిపోయాం పాదు! (దీపం)గా
యూగయుగాలుగా మిగిలెం తాదుమమృత యా
దీపరాల్పి బొమ్మతో కలెదా ప్రసాద! వాప్రభువు
లకరిస్తాడు వస్తు ముగ్ధులూ యా మెయ్యలెరి
గాం ప్పించి వాడు విలక్తి ప్రపాదిస్తారన్న అశా
మాత్రమే తెలంబునగా యెన్నామో యా ముఖాలూ
కాధలూ పరిమృతాల్పా స ప్పింగ్ కల్పించెలేదా
ప్రసాద? విన్ను రిలే మరచిపోయానా ప్రసాద!

గా! (జ్ఞప్తి తెచ్చుకుంటూ) వస్తు నేనే
మరిచిపోయానా—యేవో ప్రాణస్వల్పములు వాలో
మేల్కొంటున్నాయే—అ- నుండరా వస్తు
గానంకలెపు కాల! అయ్యో పాపం! నీ రూప
మారిపోయింది! నిత్యకల్పింబు పర్వది తోరణంగా
పుంతే అమర్యా!

నూ (అక్కోకై) విం వెచ్చుకు పాదు!
అశా లోకాలూ తామూకాలూ నామీద పాదురి
చేస్తున్నాయే—విత్తలో అనవసం పాద్యం తెల్ల
పాతుకపోయాయే పాశ్వరీలు యుక్తాలూ—యొక్కది
మాదివా మెలం వాల్చిలూ వోకలెమిటి ప్రభు
భయంకరమేమోయింది మనోమృతిమైన అర్చకులది
పాశ్వరీలు కలిస్తున్నాదు యజ్ఞయగాల పేదతో
విత్తయినా తలపొంపల పాశ్వరీలు ప్రపంచంలో
యే ప్రాణి! మఖం కాంతి లేదు యా నమయం
యో నీ అభయకాస్తా ప్పించెస్తే కాది, యా భారం
కలింబుకొనేది ప్రభు!

కాత మన్నంబు చేసి! ప్రాభవ వాగ్దా

వృత్తరూపతి పాశ్చిం కాదువా యో! నీ కాగళ
కదులమున్ను కీర్తి, ప్రాభవం, బయ్యల—అన్న
వృధా! వృధా!

గౌత తల్లి! నీకు మనుష్యులం పన్ను
ప్రభాభివృద్ధి కాలో లేనిది యీ మహాభివృద్ధి
మంతాపిదపదవ్యంతో కాక యంతా అంతా
తీరిది కాదు పన్ను బోయియ్ కా అత్యుకు బలం
విశ్వాసం ప్రపాదింతు అదిగో భూదేవిబుధులు
వినిపిస్తున్నారే మౌ కులపకటనైత కాకర్ణిరాజులకే
నిన్ను వీరించుకోలేదు కా దుర్బలత్వాన్ని తీసుంచి
పన్ను వీరించివలె తల్లి!

రాజ్య భంధం తండ్రి కుంఠం! నీ పాదసం
నీకు బయం కయికుంది బోయిరా వాయువా! ప్రపం
రాష్ట్రంతా ఆశ్రయించి దివ్యక పీనిది ప్రహరా
కవలలో ప్రేదానరహ్యుకు మలపాలమున్నా—తెలుగు
కున్నా—కాక-రప్రహరాధం అతరించిన మనో
మోక్షిరి నిన్ను! బహుమలనికేమై పీనిరా శోక
కాదుకులపిద ప్రపంచాన్ని తీర్చగా భువనంబు
ప్రసాద యో! యో! బల్య (వల్లిపోతుంది)

గౌత కన్నుతల్లి దీక్షాగా రాజ్యలక్ష్మణులు
కులు వాలో విమాత్యులకు అర్పించి పేరున్నాయ్
(మారాన్నుంచి గడ్డల పుత్రులయ మువ్వల
వారేమో వినిపించు)

గౌత (అలోచించు) యక్కడిది కరకంకం
ప్రతులలో పరణమంజర పులంపులయ! పరి శ్రాత్రి
మవ్వలగా యంతి మధురంగా మత్తెక్కిస్తూ
వున్నా! అంతాపురాని యోగంక విచ్చేసిన ఆ
తియ్యరి శోభాన్ని ఉన్నకు తెలుస్తూ యీ గడ్డలయ—
ఎక రక్కసి

యవ్వనం! నేనే రిలోపున్న యవ్వనం! పిది
మా సంభాషణంత విన్నా యెక్కడ కీ అంతెంబి
ప్రయాణం—యిండు కింత నైరాగ్యం? యెదుట
కృపించి తిరించి పాశించేదో! అందు కాకలనిక
కయ్య ముందున్న యిప్పుట్లోంటి యా తనకే పేరి
కోయ్! విన్నా—నిర్వి పీకటరి పిరినే నిర్వివాది కవు
కున్నా! యీ యవ్వనం కాస్తా వారికే—మధు
వారికే పాత్రెరిరి కాకపోయి! త్రాయ త్రాచే యీ
కయ్యనూ యెదుటి మత్తెక్కినోనిం యీ శక్త్యా,

యీ పాదవ్యం, యీ యవ్వనం, యీ మహాత్మ్య
తనన్ను చేతీ లభించాయో త్రాచి—రాలో! యీ
వైకప్రపాతాల్ని భగ్నం చేయరాని! దీక్షం అభి
కారం వుంది! కపాతాన్ని శివంగా మారుస్తావా!
యెవరు నీ కీ దుర్బాగ్నా మృతజీవినిది! అనభి
పీవమైన తిరింత అదివిరా! త్రిపులా రాదిపోతుంది
దీయ వివరితముద్రి! ప్రత్యేక చంద్రకవ పరిత్యజించి
కవంబి కాంతులకోసం పరిగెరి పవితా వెంట
కాన్! కాదుట విను కాయా గుభించు

గౌత (కవంకా) అలా యో! నీ దీక్షాగానం
నిలవు! మేలేమైన యవ్వనాని విన్ను రంగులు పురిమ
యింకానుకు చేసి మోక్షిస్తున్నావ్ యంతిపు పిది
పుత్రం! చాలా చాలు నీ అనందపు లోకు త్మే వార
గదివి కాత్రి యిదారిలో దింపివచ్చులు!
వృద్ధి పోవుమించువాయ—మిది! ప్రహరపు
రపు పోదా!

యవ్వన దీక్షి మూర్ఖుడా! విన్ను చెప్పివా
తెలుగుకోశాదారున్నా! బోసి కాని, యీ గడిజ
కరణా నిన్నె కమ్మి నీలో రెం విశ్వాపాన్ని భ్రష్ట
పరుచుకున్న విరణాపీ పూవయరాల్లో యోగం
కన్నా యీ జన్మలో పేరు లభ్యమయ్యె పరబాధ
మేముందిరా? నీ విన్నంక విశ్వాపాతుకును వని
మన్నరా జి అనాయకురా! అప్పుడే మరచి
బోయావా కవలయ క్రింత యోగం యెముద్రి—
నిర్వి తెచ్చుకో—

(—లోపల్లికి వినిపిస్తున్నా—)
యో! ప్రహ! యీ పరణానిక అకాగ్యం
చేయకండి యీ మృతజీవిని! దీక్షి నూమో, యీ
కన్నులకు విన్నుల రావాలయో—

గౌత (పుల్లగంతో) అయ్యో! నీది! నీ
కాగ్యంక చేస్తున్నావా?—అదిగో! (విలప
పుట్టుకు) యీ! యెవరికా ఆకంబం—

(యల్లి లోపల్లికి వినిపిస్తున్నా—)
భూదేవి యీ దీక్షారాన్ని విన్నవించండి
పథూ! ఇంకాని శోసం ఇకపోరా నిశ్చిన్న
పుంట—

గౌత (వృత్తవ్యవహారం) కన్ను భూదేవి!
కన్ను (శోకంగా) దీక్షి యవ్వనం! నీదుప్రంతా

దీక్షాచారియ గౌరవము వలన దంపతులు కాదు
రాసా! !

యవ్య సోరి అదిచే! కడపరిగా నయి
నువ్వును యీ కామయంతో నుత్తమ పాధింపే
చేయుటోయి? తల లోకాన తలపులు లోపపు
తాయా? మాదు, తుల్య యి (భక్తు పుత్ర కామ,
కాదంటావా నీకన్న బాని యావిక్కుయాశ్చయో
సరితో వెళ్ళి పో అని మంచిమాధం—మాదరా, అటు
మాదు—

అదిగో పునరుత్పాదించి ౬తి
నవ్వువందనందిస్తాను
వ్యవసాయముల పాపముల
యాశ్చర్యమందుతో నిన్ను - ౬
రి వదులువానివి? మాకు మీ నయక
రహా క్రిడాపహలోచనా
భువికరీహ కలవంటి కాంక్షలు
భూయస్వ శాస్త్రములచాలై
మాకు మాకు—
మధుర మోహములు వల మోమున
లిల్లిరయలు ద్రోయమివ
సన్నదొరగి రొమ్మున వల్లవి
తేరులు సాయమున్న మీ
నిచ్చిపుట్టు, కాళ్ళమీద నీల
సరళిశీల్య అయ్యవం
ప్రసన్నుడై నీకు ప్రతిపాదము
విడివడక మాడరా!

నీ కంటి విరసహాస మూర్తులతో చామ వని
లేడు—(౪౯౦ గలగలనో పల్లిపోతుంది)
గౌర (విట్టూర్ని) అబ్బ! యిప్పుటికి అవాంఛ
రాలు తీవ్రమే! చారికి నీకుపు కటివట్టుంది కా
ప్రతిభ సన్నిహితగా పుటపెట్టి పరివృద్ధి చేశాయ్
(రెండునింది లేస్తాను వక్రపాదగా కాతాని
మోగి నిట్టిపోయి)

3

“సోదో నేకవిధానా!”
నేడ అదిగో అగిరవాణి యేమో చెలుకూ
లేస్తుంది వివశి వివశి
అగిరవాణి (అవంతో) ౬నవో నేకక
లారా! శాస్త్రము లేదాదు విశ్వకర్మణంశం

శాస్త్రము యెల్లెడలా ౬ నిద్రాధిక్షేపా! ౬ వ్యవ
కాగిల్లో అంతఃపురము లోకానికి నిద్రాధిక్షేపాని,
శాస్త్రము నిర్వహించేవరకు యే ప్రాణి మేలకారాదు
ఓయాయ్ విశ్వరూపకర్తారా! శాస్త్రము మానవములా
కానీ, అది నిలవండి నిష్కర్మ రాక్షసులు పోయింది
మీ ప్రమాత్తులు భిక్షుల వేదాంతా మోహము
బాగ్గెద! మీ సన్నని నిట్టూర్పుగాలులతో నిష్క
ర్మంగా అంతఃపురవ్యాపారాన్ని తెలియించండి
అదిగో శాస్త్రము యెల్లెడలా ౬ మేలమీ
నిలిగిపోవాలి! మాధవం! సూర్యులకంటే వీర
టంకం చెయ్యండి నింటున్నారా? శాస్త్రము రక్తు
పాదుల కృషియల మాదా వినివించమందా పుత్రుల
కన్నా మెత్తని మీ అరచేతుల్ని వారిమాదులనా
అతికాంక్షల మానికొన్నావా వరకుండి శాస్త్రము మీ
పాతీషలవలమీదగా పడిచిరావాలి ౬ అవ్యక్తి
నేకకర్తారా! మిక్కిలిగాలంశం శాస్త్రము యెల్లెడ
వల్లమారు చెప్పుచి మేల్కొలుపండి కలల కాగ్గెద
మధురమే చేసి పోవాలివందన వినివించండి ౬
కాయనీకర్తారా! శాస్త్రము నిట్టూర్పుమించేవరకు
మోహానిష్క కృష్ణపాదనకాన్ని ప్రసంగించండి
యీ సగరిమీ లతి (విమంచేవరకు యే ప్రాణిమాదా
అశ్వమరవానివరకు వివశామయ! వక్రకర్తారా!
శాస్త్రముమానుషాలంగా మీ విలు ను య పట్టండి
(పుత్రాహం గా) రెచ్చేకారు శాస్త్రము వచ్చేకారు
వచ్చేకారు—

నేయ యామికు లొక్కరేయి తోచినయట్లు
లియ్యునికాపులు తెలివచ్చి,
కోరినయెదుల లొక్కరేయి విధివయట్లు
నిలిగిన కాంక్షలు పరిశీలించి,
ఓతిమధురమలొక్క ప్రాణి మోగివయట్లు
అడుగు వక్రకులయెల్ల వచ్చి,
సకలభాగ్యమలొక్క పారి మాడివయట్లు
చిరకాంక్షి వ్యర్థ నిర్వికల్ప
వచ్చివచ్చి వివశు జగచ్చయలు
అనుకోని వరచాధియ మా ప్రస్తుత
శాస్త్రముగా తెల్లయెదుట సామర్థ్యం
కాళ్ళకంటే పయోరాశీ చంద్రకం

అగిర మాగ్గెద నేకరం అవంతాపుత్రం
పాటు పరివళ పారికాశ మందార మగిరంపనియ

తలు జలుబుగా పడుతూవున్నాయ్ ఆ భార
వాసగా పోయి అక్క పుట్టిపోయింది చాల
దగ్గంగా గాలిలో తేలి మబ్బులో కేరి పోయిపోయి
నగరప్రాకారాలపైవించి పోయిపోయి నగరాని
ముందుగా ఆకాశంలో వెన్నుతు కూడా నడిచిపోతు
న్నాడు నిష్క్రమించాడు పోయి నిష్క్రమించిం
చాడు—

“ఆ సహాయ మోహం మోహం... ౧౯

పడి చుట్టి గాలి ని

మృదు పరితేజ మనికల్పక

కాంతిమాధి విష్ణు హిం

సామంత ప్రవిష్ట, తిహ పరిసర

ధన్వ పరిమృత వర్షి పృ

స్థితి రామకృత భవి

తొంపవలె కర్మర మధిరంబుకన్!”

పరమ రెన్ద్ర కిగతతో అరహతో పరమ్యరం

యద్యదే—

నా ప్రభూ!

★

శ్రీ బెల్లారి శ్రీనివాసమూర్తి

నాదు మనోజ్ఞ హృదయముఖ వాసన లెవ్వయ్య—కేరిరంబులో
తగులులేని సౌఖ్యములు—తృప్త్యనుగామృత వాహిన్యము
జ్వల మధురాంబుపానములు వలెవుడు చిన్ని కుటీరరీమ, నీ
చలిమికి నాదు ప్రాణములు నిద్రముచేసితిరయ్యు నా ప్రభూ!

ప్రేమయొకంజె నిన్ను వలపించెను విస్తవటంచు నాడు హృ
ల్లమకు దోచిపోయినది, తియ్యని నాయనుభూతి మెల్ల ౧

ప్రేమకు భారవోసితిని రెక్కలువిచ్చిన నీ గాగ నా
భావము దెంగవారుదు గదా మ్రాములోన నా ప్రభూ!

అల్లన కంఠమెత్తి ర్మయమారగిలిర్చిన, నా స్వరంబులో
అల్లవారంబుగా మృదువు భావనలన్నియు గల్గుపట్టనా
యిల్లనివచ్చి వియ్యెడకు వియ్యెడకునే జనవింక, నీవు పూ
వల్లరి నీవు వ్యవమప్ర ప్రాకెడ నినుదియెల్ల నా ప్రభూ!

ఎన్నయ్యెపులేవొభవి నెందును నేనును లేనుగాన, నా
కున్న వసుస్త మివాళడవో యను కెట్టియె నాదిగాన, నీ
చిన్నిలులేని నా బడుకు చేదయ తోచునుగాన, నన్ను నీ
కిన్నుల కాగిలింకడగా నొనరింకరయ్యు నా ప్రభూ!

నీ వొక బాటసారివయ నిల్చువు నా గృహపీఠమెంత వం
ధావిపులాంధకారముల నక్కట—ఆకలి దప్పి దీర్చి నీ
త్రోవకు చల్లిగట్టి పరితోమమునన్ పయనింపజేతు ము
ద్యావపరమహేంబు దనునన్ తొలిబెల్లారిలోన నా ప్రభూ!

సాయిభావములు

శ్రీ పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యకౌఠి

శ్రీ గారము మొదలుగాగల భవము తెనిమిది గలవు ఈ రచనలందు రతి, భావము, కోరిక, శ్రద్ధ, అత్తాభావ భయము, భావస్వ, విస్మయము అమి ఎనిమిది స్థాయిభావము లకుమించి తాని స్థాయిభావమును నిర్వచించ వలసియున్నది

ఎక్కువ ఆలోచన లేకుండా, బుద్ధిని వినియోగించకుండా, మన మనకే పనులను చేయుచున్నాము ఇట్టి కృత్రిమముల వలనగు దాదా బాకేనికముగా చేయుట గలదు పరిశ్రమలు మారినను ఏటిలో శిష్యునిదిగిరి కూర్చు కష్టించిని అనుకరణగాని, అనుభవముగానూ తెలిసికొనిచేయుటగాని ఏటిలో కష్టించును ఇట్టి కృత్రిమము వాంగ్మనఃకాక్షిక్తిన్ విహితుః (Instinctive behavior) అందుకు ఈ విధమన ప్రకృతి ప్రతికర్షిలోగల స్థాయిభావముల వాక్రియముకొని వచ్చునది పరిచయముతో సమన్వయపరచుకొనుచు బాప్ర ప్రాణుల ప్రకృతిని స్థాయిభావ ప్రకృతి యందును ప్రాణులను, పరిశ్రమిని బాహ్యమొనరి నీ స్థాయిభావములు ప్రతికర్షియొక్క మానసముగాని అంగములది యొక కాదను గలదు తాని భావోద్దేయముగాని, జ్ఞానముగాని లేని స్థాయిభావప్రకృతి కేవల ముండువరం వరలోనిదినుట ఒకే ఒక స్థాయిభావప్రకృతిలో వివిధావయములేల వ్యాప్తియు లభించునట్లే, ఈ వాదము శిష్యులొప్పునది ఈ స్థాయిభావప్రకృతి జ్ఞానీయమై, ప్రకృతియందో నిమగ్నము నీనిది మార్చుకొలదు తాని అమలమై వచ్చునది కొంచె ఈ ప్రకృతిలో భావము కల్పించుచున్నది

స్థాయిభావప్రకృతి ముద్రునకుగల సంబంధము నిరసనయను అనుభవము, ప్రకృతిలోను, మనస్సుకొన్ని సమీపముల వలెకర్షించుచున్నది ఈ సమీపములను బాహ్యమగు శాశ్వతము కల్పించుటలేక వ్యాధి అంశిరంగియగు ముద్రుయొక్క

స్వరూపస్వభావముల మన కలగలేదు లభించున్నది. మనస్సు విశ్రమించియున్న కేళలో గూడ నీ స్వరూపస్వభావములు భావనముగా నిలచి అభివ్యక్తమందుచున్నది కాగా మనస్సు వివిధభాగములతో సంబంధించి, ఆ అంగములతో సమన్వయము కలిగియున్న దవలయును ప్రతి భాగము తన కృత్రిమముల కామ నిర్వర్తించుటయేనాక, ఇతర భాగములతో సమీపించి సంబంధము కలిగియున్నది తివ్యాగా ఇతర భాగములలో నీవలన మార్పులు రాగలవు. ఈ భాగములే స్థాయిభావములు స్థాయిభావములకంటె విలక్షణమైన ముద్రులైనవి తెచ్చుచున్న ప్రకృతి నిర్వహించు అంశిరంగియగు స్థాయిభావములు ముద్రుయొక్క విని-పరిణామములు మానవప్రకృతి కందులే విని హేతుధూతము లభించున్నది.

స్థాయిభావనిర్వహించు ప్రకృతి ప్రయోజన సహితమైనది ఒక తక్కువ మత్తేరించుట భావన ఉద్ధిష్టవల్లము తెలిసికొనగల జ్ఞానము అనునది తెంచును లేనికే ప్రయోజనము తెచ్చేవరకాలము, ప్రకృతి వ్యాధినికలె, అయితే నీవైదు, ఉద్ధిష్టాన్ని విమాయించి పీడనము నుంచును విమాయించి అంత రాణములు నాటివినితో ప్రకృతిలో భేదములు అయి లేకును అప్పుడు దిష్టరిమయము తెచ్చేచున్నది, అదిగా ప్రకృతిలో జాక అభివృద్ధి మూర్తియే కలె అటగాక, వాతావధాన్యకొనుచును జీవించుచును వ్యాప్తియందులగుల విరసించునదిమన మనస్సు ప్రకృతిలో ప్రకృతియందుల వ్యాధిభావ ప్రకృతిలో జ్ఞాన ముండువలెకలె మత్తేరించునది

ముద్రుయొక్క స్వరూప విశ్వాసముల భావన ముగా ముండునది స్థాయిభావములు వివిధ ప్రాణములనుండినవి నీస్థాయిభావములు ముండుగలవు. ప్రతి స్థాయిభావములోను వ్యాధి, ప్రకృతికర్షణ అను రెండువిధములగుట ఏటివ్యాధి స్థాయిభావములోని కేళ

వ్యక్తుడు పొంది సగ్రహముగ్ధమును పొందుచున్నది అనగా పూయభావము కన్పిచి తూలభూతముల నాకాకా కక్షిమంది బలములేకుండుననిది ఈ తూలభావమంది కొన్ని పూయభావము లెట్లు కన్పిసి గ్రహించవచ్చును మరీకొన్ని తప్పుల గ్రహించవచ్చు. కాని ఈ కక్షి ప్రాసేయకల్గి నైతివ్యము కంటే నిలక్షణమైనది కాదు నైతివ్యము పాపక్షి కను విడుదలపరిచి ముందుకు పూయభావములను దూరములగానూ ఆది దృష్టితమనునది భావము ఉద్బింబించును కనుపించును అనుభవించు కష్టత్రీ ప్రతులముతోనే అవ్యక్తమగుననుభవమునున్నది అనగా ప్రకృతి ఉభయభేదములను ఉద్బింబములనున్నది కేవలము విడుదలమునకిగాని, కేవలము ప్రహారమునకిగాని, ప్రకృతిరావలను ఈ ప్రకృతిలో క్రియాపదము లదివారావనంబునను కరిగియున్నది

కర్మప్రబంధి పూయభావ ప్రకృతులను ఒకే ఒక రీతిగా ముదిర్చి కంఠగ్రహణగతిమగు సన్నివేశములు, అనుభవములు మొదలగునది పూయభావ ప్రకృతులలో వివరించిన మాదులను తీసికొని రాకలపు ఈ మాన్యులను సమించించిలో దీటిలో పూయభావములే కర్మించుటలేదని గూడ వచ్చు పాపానింపవచ్చును అభివది, జాగ్రత్త, పరిశీలన, ప్రకృతిలో జాన్ము, అభ్యాసవిధియగు భావము మొదలగునది ప్రకృతులలో కర్మించుటలే పూయభావము భావనంబరితమని వేద్యులయము

ప్రతికష్ట తపనాగించుగల మానవీక కక్షి పూయభావ ప్రకృతిలో కన్పించును పరిశీలన, జాగ్రత్త మొదలగునవితో మానయున్న దీ కక్షి కాకా కొన్ని ఇందియములు కొన్ని విస్తరియములనులంబి వ్యాప్తియములు కాగలవు పరిశీలన, పరిశీలన, అశ్విదగు మొదలగునది వ్యాప్తియములేకన్పించును దీటి అన్నిటియందును క్రియాశక్తి అను మాన్యముగా గలదు ఈ క్రియాశక్తివ్యాస ఉద్బింబుల ప్రాప్తి జరుగ నాపూయ భావము సంపత్తి క్రియనున్నది దీని అంతరాయములు కర్మపథో ప్రకృతిలోగాని, సన్నివేశములలోగాని, మాన్యులు తీసికొని రావలయున్నది అనగా ప్రతిపూయభావముగను భావారోగించి భావము భావనంబరితమగునది

పూయభావప్రకృతి వివేకముతో మొదలుచు వైశిష్ట్యము సంపత్తియగున్నది ఈ భావనంబరితవ్యము ప్రకటప్రకృతిలో సహితము కన్పించుచున్నదిని పరిశీలించుటచున్నది ప్రయోజనము భావనాధీనములగునది, ప్రకృతిప్రయోజనాధీనమని వేద్యులలో మొదటి ప్రకృతిలో సహితము భావము కలదిని వేద్యులలో యుండునని

క్రియశీలములయందు, పరపక్షులయందుగల పూయభావము యద్వితవ విభావములే భావనరీతియగా ప్రకృతియలగుచున్నట్లు కన్పించుచున్నది అట్టి ప్రకృతియల భావనవేయించు చాల కొద్దిగా మున్నది కొంతమట్లు, రవ్యము చరచుట, వీటి కష్టకావరమును తీసికొనివచ్చుట, ప్రామాణ్యము, ద్వయముల రేయము, అవియుట, పత్తులు, కోపగించుట మొదలగునది జాగ్రత్త ఇచ్చి దీటిలో అలాచరగాని, భావనముగాని గోచరింపదులేదు. కాని భావన క్రియించును భావనక ప్రకృతిలో అతి ముఖ్యములైనది ఈ ప్రకృతులలో ఆభివది, యత్నము, పరిశీలన, అశ్విదగు, వ్యాప్తియగు మొదలగునది భావనావరము గోచరింపదు

పూయభావమున రావ్యాధియందు సంపత్తవేయింపించిపరము కరిగిన రీతియే ప్రకృతి ఉద్బింబములను ఈ కర్మక రాగానే స్వయంగా మున్న పూయభావము వైశి అనుటను ప్రతి పూయభావమున వివేకమున సంపత్తియే మొదటి ఉండును ఈ సంపత్తిభావము సంపత్తియైన ప్రకృతిభావము ప్రకృతియోమనమని దిగును కాగా ప్రకృతిలో సద్భావారణము సంపత్తిభావమని తెలియజెను పూయ సంపత్తి భావములు రెండును సదా భావనంబరితములై యుండును భయము, ఉత్సాహము, జాన్ము యును నది పూయభావములు కావచ్చును, లేదా సంపత్తి భావములు కావచ్చును పూయ సంపత్తిభావములు నిలక్షణములు కావని, సంపత్తి భావనరీతి మొదటి పూయభావము లేదని దీటివలన నిష్పయము నున్నది సంపత్తిభావము వ్యాసా ప్రకృతియొక్క సమయ సమ్యక్రీయములు మన కవిగతము లగుచున్నది కావున సద్భావ కర్మములు సంపత్తియగునా పూయ కర్మభివారణమని మోక్షము లభియన్నది అభివేదనకు దిగివారు, అంతరంగికము లగు ముఖ్యము

క్షీరముగా నిండ్లగుల సంచారిభావము స్పష్టముగా నుండుటచేసి క్షుద్రియంచుచున్నది, తద్విధముగాను

తైలది ప్రాయశ్చితములు కావలసి లేల్లకలెను. స్పృహశుభ్రము భావ మహావచనముల ప్రవృత్తిలోనిది. తామెను, అత్తిరక్షణ, కంఠ కృత్రిమము ప్రాశ్నావ ప్రవృత్తులలో సంకల్పములై యున్నది. సైగా భయభ్రానులవాడగా స్పృహ జన్మించును. స్పృహ, మృగయభావములవాడగా అశ్మిరీతిగానవ అభివ్యక్తములనున్నది సంకాప విషయక ప్రవృత్తిలోను, క్షిప్రము రక్షించుప్రవృత్తి లోను ఇది ముఖ్యముగాను. తా ప్రవృత్తులవాడగా గృహది నిర్మాణము జరుగుచున్నది కాగానే వెచ్చించేభావము లన్నియు రక్షించు ప్రాయశ్చిత మున సంకల్పములైయున్నవి నిశ్చయించుచును చాత్కల్య, స్మిరీతి ముదూర భావములను రక్షి ప్రాయశ్చితమహావచనములే యగుచున్నవి

అక్రొక క్షుద కన్యాయ నిర్వహణలో కోకము లోనిఅంగము ఇదిక్రొక, నియమలవాడగా నివృత్తి మును కోకమువాడగా జన్మించు అక్రొక భూతి తలది సోకలెగను సందిన కర్మభుటన సన్నిహిత సంబంధము కలుగుచున్నది కాగా కోకజనితముని చిత్రించబడమున స్మిరీతా నుంక ర్మ్యుతమక తిక్తానా సాంఘిక జీవనము మోసించును. అదగా కోకవర్గముని సందిన భావములలో కోక మొక్కపై ప్రాయశ్చితముగా కన్యాయము

అరతి, సంకల్పము అవనది ప్రతి అవసూతి లోను అనుభూతిముగా కన్యాయ చేపదూరమున నున్నది యగుటచే ఓటిది ప్రాయశ్చితము అనరాదు అక్షి, అవకరణ, నిర్వృణాది భావము లంశ్చితా ప్రాయశ్చితము వాక్రయంచుకొనియుండునది భౌతిక పరిస్థితులవలన, వాతావరణము వలన తిత్తివృత్తు లర స్థితులగుటచే దిక్రాంతి, నిద్ర, ప్రవాసము అజునది ప్రాయశ్చితములు కావు 7వయ, అసహ్యము అను విని మువ్వు అక్షిరీతిని స్థితులే గాని చిత్రికృత్తి హావములు కావు ఇట్లే ఇర్వాక్రొకటిని హావము వాక్రయించుకొని బలవీరినదిని సప్తభావము

అవ్యాధ్యమునకు హావము గాక, వినితేజ భావమునకు నమస్కరించుట నిర్వాణ కృత్తి ప్రాయ శ్చితము యగునది అర్థగ్రాంధిర్ నిర్వచించినాడు

కాని రసప్రదంబమున అనుభూతునగుటల భావ ముల కన్నిటికీ తల అక్షిరమున కన్యాయము గడుత తా వాక్యమున ప్రాయశ్చిత నిర్వచనముగా గ్రహించుట లు లేదు జ్ఞానము, భావ అనునది స్వేచ్ఛగా విహరించుగా తయ్య స్థితులు నిర్వాణము, మృగయ, క్రోధ, భక్తి యనవది అవగా ఇది ప్రాయశ్చితములు కావు

భక్తి వలన గాని, వాక్యల్యము వలన గాని, జన్మించు ప్రయత్నా భావమున ప్రతిష్ఠాను భావము కావలను ప్రయత్న అనునది భావముకావలసిని సులముమార్తమే అని అద్వైతము నీవివాద సంకారీ భావజనితములై, అర్థింతము విలువగల స్థితుల స్మిరీత, వాక్యల్యములు చిత్రికృత్తులవలన అద్వైతమునకు గాని ప్రాయభావములు, మృగయ, క్రోధ, అర్థింతములైనవ, సమోక్షముల రక్త్యత్వానులలో అర్థింత అంతియ్యతమనిమరచుచున్నవి స్మిరీతము, భక్తి, వాక్యల్యము అనునవి రక్షియొక్క నిశ్చయములని హేతుచింత్రుడు గూడ కలిపించినాడు

ప్రాణుల జీవితములో ప్రతిష్ఠానుభావ ముని ముఖ్యమునది సప్తప్రకృత్తి, భావనకావలను ఈ ప్రాయభావములందీయే యుండుచున్నవి పెక్కుగోయొక్క నిర్వాంతము హేతు మకుములు, అవారమును తెచ్చుట, ఇంటిని కట్టట, శిశువును రక్షించుట, క్రోధముల సెరుగొనటల సెరుగల ప్రయత్నములు రక్షివాడగా కన్యాయని ప్రయత్న, వాక్య ల్యములు గూడ రక్షించునీయే కన్యాయున్నది శిశువు యొక్క అక్రందమున వాక్యిక్రయము, చిత్రికృత్తును అభివ్యక్తము చేయగల్గుచున్నది అదగా రక్షివాని భావములే భావములగు ప్రధాన భావముగా కన్యాయుచున్నది

రక్షిని సాంప్రదించునీ ప్రతి, మైత్రి, భావ ద్వియ, భావము అని వాడు విధముగా కవికర్తృభూత గోవాని విధించినాడు సాంప్రదించునీ ప్రతి యామన సంభాగిగాత్మకముల ప్రకృతి, నీవి పశు పక్ష్యులలో సన్నభూతముగా గ్రహించినది, మానవస్థితిని దిది రక్షిలోని అంతియ్యతముగనే కన్యాయుచున్నది భక్తిక్రొకటి భావము, భావన, అవ్యాధ్యముల కలవు ఈ యామన రసప్రదంలో నిశ్చయముగా కన్యాయుటచే ఓటితో కూడిన భక్తిక్రొకటి ప్రాయశ్చితములుగా గ్రహించబడినవి, స్పృశి,

తెప్పతిరునాళ్లు

★

శ్రీ కందుకూరి రామభద్రరావు

రండమ్మరండి! రవలసామ్మలతోడ,
 పెరిలిరాచండి! శ్రీతిరునాళ్లు,
 శ్రీనృసింహస్వామి శ్రీదేవితోగూడి
 కాళ్ళకి శ్రోగ్నలో శడలి కరడుపైవ
 డియ్యాలూగగా ఊరేగవచ్చేను

రం||

పెన్నెంతా నిగి పెరిగొడుగు విప్పించి
 పారికాంతులతో అవని పులకించి
 నేయిది పెట్టలతోడ నేచేయసామి
 చాయగా సాగు నన్నయిమ్మేము రండి.

రం||

పెండితగులు చిర ప్రేలాడుకున్నట్లు.
 గొప్పిటి ఒయ్యారి సోదావరీగంగ
 అడరికి ఈడరికి ఒరుగతూతానెచ్చి
 నిజనాథుడై నే నెలిచి ముక్కింది

రం||

సాగురుకు చేపట్టి చదలంటగా లేచి
 సొవట్లు శ్రోక్కు కూ పాల్కుడలికానమై
 సోదావరీదేరి కొంగు కొంగూ కలిసి
 స్వామికడుగుగవచ్చి స్వాగతించిచ్చేను

రం||

నలైదుచురు బిగవు పగలబడి పవ్వగా
 తెల్లపూదెచ్చవై తేలిపొవునుసామి
 నేతేను పల్లికలుచేరి మాశ్రోగోడు
 శ్రీరసాగరిశయను నేమిచ రాచండి

రం||

సాగురుకు కయనమై సంతరించెనునేళ
 నేళాలు తాళాలు మినుబాణపంచాలు
 కోలాహలమ్ముగా కొలుపుదీర్చెనుసామి
 అభయపావైను నెత్తి ఆశీర్వదించెను

రం||

యజ్ఞ ఫలము

భావముచేసిన సంస్కారనాటకమునకు అంగీకరణము

శ్రీ ములుసు వేంకటేశ్వరులు

(గత సంచిక చదివాండు)

విష్కంభము

(విరయూ తీరమున క్రింది నదువున గంభీరము ప్రవహించును)

చిత్రకేతువు చిత్రపదా! నీ నీ లలముల శ్వాసము చేయు నుత్సాహమున నీ కర్తవ్యమునే పాటించితిని నువ్వు నీల వచ్చితివా తెలియువా?

చిత్ర పదును! తెలియనిది యంతయు చరిగియు నాకును నామనశ్చేదన పద్ధతు చేయుటకు విస్తానమున చ్చాయతో వయోధ్యా ప్రాపాద పదావమున నుదయించువాడు నువ్వేయిదుగు యుద్ధమున నామనీ సంతోషము నువ్వొక్కరైనను నాకును నీవచ్చివాడు కాని

నీమగిరి వీరసౌఖ్య మెక్క

యంతయు పాటించి రాదు, నా కర్త

మోక్షమున గంగ వీరు మలే

తక్కిన దివ్యులంబు లింతయున

నుమలు కావు యాచార్య

సంతోషము నా సరయూ జలంబుతో,

నదునీతి మిందు శ్వాసు, నురు

జీవ్యము, విషగళాల నీవిధి.

చిత్రకే నీపాథిక ప్రతీయమందేయి నువ దివ్యము కర్మము నది వివాహకాల ముగియచే శ్వాసము నుత్సాహముతో కాని, శ్వాస వియోగము నుపచింతి నానంద గదా!

చిత్రకే నీమోక్షాని,

విధిల మునుపుల బహువచనముల మును

సకల కేవల మును ప్రవహించితిని

నయన సరయూజలంబు పాపాధు మును

క్రిష్ణం శివరూపుల నువ్వేమి నువ్వేమి

విస్తానము నీమోక్షాని వియోగము నుపచింతి అవరాహమునకు బాహువుల రావణుడు తెల్లయోగమున

5

రావణుడు? పుష్పకమున వచ్చినను సంతోషముగా రావణుడు ఇంతకు నింద్రాదులతో తమ భార్యలకు క్షీణించు కొనుటనైనను నాకని ప్రభుత్వ మంగీకరించి కదా! ఇక నెవరు నామనీ రావణుని బారి వండి క్షీణించగలరు? అట్లుని ప్రభు వియోగ మునీక్షించుచుని కాదు కానియు నూన కేవలమై యా ప్రాపాదోపకరణమున నీరీక్షించును.

చిత్రకే అట్లనకును రావణుడు పరీక్షించి కంటి బంధ క్రతువేయినచో నీల యాతడు నూన యుగా కమ్మును? తన కనిష్టము సంభవించకమ్మున భయము చేతనే యాతడు పరీక్షించుచు చరియించి కమ్ము

చిత్రకే కాదు కాదు రావణుడు విస్తీర్ణములకంటె

చోరులు కలుగున వ్యవసయ

భీతత్వము గాంచ, రెవుతు భీతిప్రసం

చావరణ, ప్రత్యక్షముగా

సూర్యులకు నమలు చేయిగోరరు ముగియ

చిత్రకే విస్తీర్ణము గలదు కదా! యానివిష్ట ప్రతీకాలోపాము

చిత్రకే కర కమ్ము బోధము (విష్కంభ) వింతురు)

ఇది విష్కంభము

శ్రీరీయోగము

రావణ (అకాశసాగమున రావణుడు (ప్రతీకంబు)

పుట్టినాడ బల ప్రకృతిహృతములను

సండు సందితి శివు గొప్ప యుద్ధములను

సంభవించు గొంటి, వసుధలు భృత్యు

లపలయ మెలలంగ నీ రావణానుబంధ.

అద్వితీయమైన నలలరావణకార్య

ములను నీగియింతునడ వలయునీ

తెప్పతిరునాళ్లు

★

శ్రీ కందుకూరి రామభద్రరావు

రండమ్మరండి ! రవళసాములతోడ,
సెరిలిరాచండి ! పెప్పరినాళ్లు,
శ్రీనృసింహస్వామి శ్రీదేవితోనూడి
కాళ్ళి శ్యామ్మలో కడలి కరకుపైవ
డియ్యాలిలాగగా ఊరేగవచ్చేను

రం||

నన్నెంతా నిగి తెలిగొడుగు విప్పింది.
చాకిరాంకురాలతో అవని పులకించి
నేయిది పెప్పరితోడ నేచేయసామి
చేయిగా సాగు నన్నయిమేళము రండి

రం||

పెండితరుకుల చిర వేలాడుకున్నట్లు.
గొప్పిటి ఓయ్యారి నోదావరీగంగ
అడవికి ఈకరికి ఒడుగుతూ కానచ్చి
నిజనాథుడై నే నలిచియొక్కింది

రం||

సాగురుడుచేట్టి చదలంటగాలేది
నానట్లు ప్రోక్కుతూ పాల్కువలితానమై
నోదావరీచేరి కొంగు కొంకూ కలిసి
స్వామికరుగువచ్చి స్వాగతించిచ్చేను

రం||

కలైకురుల బిగువు పగలబడి నవ్వగా.
తెల్లపూదెప్పై తేలిపోవునసామి
తేజీయ నద్దిశిలుచేరి మార్కొగోడు
శ్రీరసాగరియను నేమివ రాచండి

రం||

సాగురుడు కయనమై సంతరించెడువేళ
మేళాలు తాళాలు మినుబాణసంచాలు
కోలాహలముగా కొలుపుదీర్చునసామి
అధయపాస్తయ నత్తి అశీర్వాదించెను

రం||

యజ్ఞఫలము

భావమహాకవి సంస్కృతనాటకమునకు అంగ్రికరణము

శ్రీమదును వేంకటేశ్వరులు

(గత సంచిక తిరువాయి)

విష్కంభము.

(పరయా తీరమున గ్రీకిండు నిలువున గంభ ద్వార ప్రవేశించును)

చిత్రకేతువు చిత్రవదనా! నీ నీ నిలయల ప్లావము చేయు నుత్పాతమున నీ కర్తవ్యములే మఱచితిని మన మిటు కేల వచ్చితిమో తెలియదా?

చిత్ర వదుడు తెలియమి యంతయు నిలియును రాజులకు రాజువలెనైన వద్దము చేయుటకు నిరూపన వచ్చుచున్నది నయితే ప్రాసాద కుమారుడు నిలుచుచున్నాడు ముచ్చెంద్రుని యాస్తిని రాముని సంరక్షించు మన ద్యుర్భయమన భుజింపకు వచ్చివారము కాని

హిమగిరి నీరహస్యము

యంతయు పాటిక రాదు, ఉత్త

మోర్తరుమల గంగ నీరు మఱి

తక్కిన నివర్ణజలము లింతయున

సమయము కాత్త యున్నన

వంతము కా సరయూ జలంబుతో,

నకురీతి మిగుల పొడవ, మల

జోద్యమ, పిప్పిజాల నీనిది.

చిత్రకే హిమగిరి ప్రకటనమునదియే మన మిట్లు వచ్చినను నిది వివాధుకాల మునుటచే ప్లావము నుత్పాతము కాని, ప్లావమి మియ్యము మఱచిపో నూనడు గదా!

చిత్ర వ కైము కాని,

నిధిల బురుగులు బహుమతీయ మును

సలం చేసెదీ మనకు ప్రవేశింప

నయన సరయూజలము పాపాదు మనకు

(గిన్నె శివరత్నము నమస్కరించి వెనుదిరిగి)

ఏమైనను నీకు ప్లావమి నియోగము ముగియలేదు. అవరాధ్యమనకు బాధ్యమే రావణుని ఔషధమునకు

శ

రాగలకు వచ్చుకమున వచ్చినను పంక కర్మకా రాతను ఇంతకు నిండాదాతే తను భార్యలకు రక్షించు కొనుటనైనను వాతని ప్రభుత్వ మంగీకరించిరి కదా! ఇక నెవరు రాముని రాజుని వారి నుండి రక్షించగలరే? అట్లది ప్రభు నియోగ మంగీకరింతుమి కాదు కానియు నూన చేచులమై యా ప్రాసాదోపవనమున నిరీక్షింతును.

చిత్రకే: అట్లునయ రావణుడు పర్యవసించుట బుద్ధుల కర్తవ్యమేమో నేల యంతకు నూని ముగా వచ్చును? తన కనిష్ఠము సంభవించవచ్చునను భయము చేతనే యంతకు పర్యవసను చెరియింపవచ్చుట

చిత్ర వ కాదు, కాదు రావణుని ద్వితీయ బలవంతుడు

తోరణం శివలను వ్యవసయ

భీమత్వము గాంచ, రాత్రికు భీతి ప్రభుల

వ్యారణ, ప్రత్యక్షముగా

ప్రారములకు వసులు చేయగలరు మునున.

చిత్రకే ఏమైనను గలదు కదా! యాననిష్ఠ ప్రతికూలపాణము

చిత్ర వ కలే రమ్య పోదము (విక్రమ) మింతకు)

ఇది విష్కంభము

శ్రీయోగింకము

రావ (అకాహర్గమున రావణుడు (ప్రవేశించును)

ప్రభువాన బుల వ్యర్థి భూతిలయము

పండు సంచిక శివు గొప్పి యిరులలయము

మరలనివల గొంటి, నమయిల భృక్తుల

లవయ మెఱుంగ నీ రావణానునింద

అద్వితీయమైన సులభాశంకార్య

మలమ తేగియమమన పంపునీ

సకలభవవంబులందు వస్తుత్పదాద
విరక్తమహిమండు మహిమండు మలమగలదై

దశరథావనిపాటు తనయడంబు ప్రసిద్ధ

రామభద్రావని భ్రాతృతపట

కస్తూరిప్రసరినడంబు సమరంబునందు

కురావరగణమలలైత లీల

గలుగ కివ్వంపట తలపరాంబుడై

మర్తమయోధుడై యెవ్వసంబు

అని జనంబులు చెప్ప విని యాత డెట్టిదో

చూడంగ వచ్చితి జోద్యముగను

అట్టిమర్తకు బలవంతుడైనవాడు

నరులలోపలగలడై యున్నట్టియెవ

తరినీ తీరింపనిర్తన ముతనపయని,

అందుకొరకైత మనీయాగమంబు

మంత్ర ప్రభావమున నిగూఢహృదయతో

నాకాశల పర్యంతమల్య గలివి బరించు వారభయ

కెరకడుగ నసహులన దీని మలించి ప్రాపాదయన

శీలి మానెదను

(నిష్క్రమించును)

(అంత వివాదమిది ప్రతీతియను)

వివా

దును మైత్రోచితలేజమంద బరమా

మోహాత్మ్యసంసారములో

నను విరింపగజాలతియ్యె నిర్భదా

ప్రహృత్వముగాంధరీ

వనితాయాత్మ్యము లెల్ల వచ్చెయిల నా

పై నెట్టినిష్కర్మిని

చూచి దేవదేవి కి క్రియగను గననా

నిశ్చిన్త బగంబునందున

భవనంబెల్ల విహారములో సంతసే

పూర్వంబెత్తె యొక్క

పరిపక్వ మాన్యక క్రియగను అని యా

వం గల్గెనా నేటి మా

వనసంబెల్ల విహారముల జన్మంత్రాత్మకరియె

మృత వత్సలమైనది క

య్యది యెయ్య మాతే తీయ క్రితలదో

యోగ గల్గిన యోగి

అతిశయింపడుగ వికర

భావ్యవాదా రథమాయామయ భు

మృతబలరాతి యయ్యదు భు

సంబుధాంతి గలాడంబు సం

గతి విని వచ్చివాడ గన

గా వరివిగో గని భక్త్యమే వ

మృతమగ కియ్యగా గొని యె

డగ్రహించెద కేంద్రవిద్యలక

భరణీవతి భృగ్వంశు వ

కరగ్రం యొలించి రామచంద్రుని గొని వం

బరయన నాశ్రయపదయన

కలిగి ముడిస్థిరభలంబు వంజెడ విదవగో

(యంశు మాచి) విని! రావణు చాకాశము

మండి గూడు! చిలమన్నాకు! నాతిరస్కరితే విద్య

వలన నిగూఢంబు ద్వంద్వంబు నల రావణుని గనగ

టిని గొని, యాతడు పైవారికి గనరాదు గొనియ్య

అతని తిరస్కరితేవిద్యను నిగూఢ దేవయను గన

గల్గెయన్నాడు అత డిటు నేమి యాకార్య మొనరిం

చుకో నారాకవలన నిక నాతిని యొలుల పొగవు

రావణుడు (ప్రతీతి) విని! వివాదమిది

డిటు వచ్చివాడ! తాతకు ప్రహృత్వ గ్రహిణి

రాశి నాకారిక నీతికు పొగగరిజాదు నేనును దుర్గ

భవన పరరావణుడ నుటలై నీతికు నా కేయనిర్దయ

చేయ లేదు నానిగూఢరూప మారిదు యాద కిక్కురు

కావున నే నాతిని కంటబెనెనెంచి నిగూఢంగనే

చరించెదను

వివాదమిది రావణులు

(నీతికి వాడ) నేను జాయున్నాను గొని

యాతకు నన్ను జాయుట లేదు (యందు మాని)

వనిష్ఠునితో గూడ బమాను లిట కి విచ్చేయు

చున్నాను

(అంత వనిష్ఠుడు నెంపురు మహాదలు ప్రతీతి

కును)

వని మహాదలారా! దీప్తాయనమృదు

కలదితి కెల్ల విద్యలను గంటిరి

మారు యగ్రాగ్రమంబుగా

మలపాక యంతరేక ప్రక

మాత్రముచే గ్రహించించి యాత్మలన

స్థిరపదునట్లు చేసికొని, చెంచు

భవ్యత ముదురుత్వమున;

పరమ మఖప్రదంబు లగు బ్రాతల
శిష్యుడు భూక సంపదలో
దీపం చెట్టులు తేలవ
దీపంబుల చెలంగనేయు శేటము పుడుమా,

నా పగిదివి వచ్చుచిట్టి
చాల్చి పరిణతి నా పదానుచైరిరి మీరున్
మాన్యుక పావనగ్ని లన

మానస్యము శ్రేష్ఠము మీరు శంక మ
తొద్దుచి శాస్త్ర దృష్టముల
నంది జగజ్జన సౌఖ్యరాయయై

తాన్వనశ్శి, స్థల ప్రచుర
కన్ పడగొందు వనాది సుందరీయే

తా న్వుది కీర్తి మీకు నగు
తన, భువి వర్తిం బాబులయ్యియున్

మహానలు భగవానులగు తమకవి తేరినది
మెదలు మాకన్మియును సుభ వరంపర రే యగుచున్నది
ఇందు సంకేతము లేదు ఇచ్చకు నగర బహిర్యాగ
మన శ్రీ శేషము శేర్మి కరీ భవశ్శివ విద్యా
భ్యాసము చేయ నుత్సాహం పశుమన్నాదు తా
మనుజు యొ సగుతో య శిష్యులు పాదన చేయుదుము

వని శేషు పాపపుష్టి తొన, అనధ్యాయము
మీ యిద్దును వచ్చిన కాలే శ్రీగురు శేషనర్థాయ
కరిణియుల నిర్వర్తించును (విద్రుచించును)

రాము వర్మలారా! మనము పురమునకు వచ్చి
ముగా జోయి నమస్తే ప్రలాభము శేర్మి కరీ జాతు
కొందుము

భర పార్వత్యునిచిరులను విలవనంపవా?

రాము వలదు

నలుపుర మున్నవారము, వనంబున
నగర ఫిలి కేంద వి

మృతమును గాము, దూరగమంబును
తేయము, చేతులందు తె

మృదు శరమలో తెలంగగది సప్తమగా
భుజిరేర్మి విక్రమం

యలు పరిణయ శాంబు తగు, పామును
పార్వత్యుని విప్యతే

శ్రీగు (తెరతంక శాచి) మనము తెప్పక
జోయియు మనమున తెలింగి పార్వత్యునిచిరులను మన
నంట వంట తయ్యుచున్నాదు

లక్ష్మి (తెరతంక) ఓ పార్వత్యుని చుర
లారా! శేషు భవర్థానుక మభ్యసించుటై బుద్ధ
యన్నాము మీరు శ్రేయపతి రావక్కల శేష మీరు
వచ్చివే చారిశే వనకకు బొంతు

(అందలు విడిచుచు)

రాము (వన దిరిగి చూచి) మీరు వనక
శేషు లేదు

లక్ష్మి మీరు వనకకు జోవితో శేష భాగ
ములు తేరి విచ్చుచి ననకకు బంతును (విల్ల ఎక్కు
వెప్పును)

రాము వత్స! కాంఠింపుము మీరు స్నిగ్ధ
హృదయలను నాశ్రియలే వంశహస్తలు కాదు.
(తెర తంక) అమరలారా! మీరు వచ్చినతో నాన్వ
నాశ్రి మరలి పొంతు

భర : అందలు విడిచిరిగి జోయివారు.

(అందలు మరల వచ్చుచు)

రాము ఇంకను వచ్చిచి యేమి లాభము? ఇక్క
డనే మనశానుచ్ఛిత వర్తినించును. (అందలు
జూర్పుందురు)

శ్రీగు (తేరి)

అదిగో విప్యవృక్ష మందు

గల పత్తాగ్నికా నమస్తంబు నా

పాదిలో మమ్మనిచంగ తెంక్కటి

యిది పోల్చుగా నేగి యి

ననకన్త బొంపగనేగి తరలమె

చేరనకమ్మ వ్యవ్రాస మ

యొద్ది మీ రంజుల కన్గొనుండు

పరమానందంబు చేత ర్మికా

(రాము విడిచుచు)

రాము భరతలక్ష్మణులు నెరవాన్ వత్స

నెరవాన్

భర దీర్ఘాయుష్యుడు శ్రేష్ఠునిదుడు నగు శ్రీగు
ఘ్నుడు చేరినశ్రీ శే వింకా శ్రవ్యము నామల
నశ్రీ చేరెనవా (రాము విడిచుచు)

రాము నెరవాన్ వత్స! నెరవాన్ దీ గు
రేర్వది కాళము చూచివారము

లక్ష్మి (విల్లెక్కిరి)

ఆహారంబుగ వృక్షమున కెళ
 కేయంగాంచి యాచూని నె
 న్నోయ్యుకొర పావరించివైచి దిశించునన్
 నోయ్యు కాయము మీ
 రా మార్గంబున తానుచుండు నీది
 వాడుస్త్రము పుష్కలంబున
 పుష్కలంబున నొసర్చి యాచుని
 "మీదిం చుకొని నిజస్థానమున"

మునియు, నింకొక బాణంబున—
 "దిలియించుచున్న మోదుగు
 నిలుపు దు ప్పలంబు గాక, నా సువృత్తమా
 నిలచే నావృత్తంబును
 జరియించ నొకదై దృగ్మయ సమమది కాగన"

(బాణములు విడిచుచు) ఆహా! చూచితిరా!
 "వచనమ నుచియించెను భా
 గములు పక్షులును పీఠి గని గొప్పతలన
 అంశలాలున కరవచ్చున
 చువ బాణము కాదు చేయున నరిగిగో"

ధరతఃక్రమములు ఆహా! మహాభావని బాణ
 కేవల కాళిల ముద్విశిష్యము
 రాము నిబాధ కత్సా నెబాధ
 "పార్థివమయ్యె నీ భవపు
 ధర్మ గుం సురమానవా కి
 త్యక్తము ప్రితిసూక్ష్మకీ
 నహా! య మియ్యది యిల్లదాత నే
 వ్యక్తియ నైత న న్న మారమును
 కిదిని నె బాటర
 యర్థము ముక్త్యుకేవల
 భయంబు లేదిక నాకు నెవ్వడుకా"

అక్షర ధరతఃక్రమములు (బహుమతి)
 గణాధిపత్యమునను నీవు శ్రేష్ఠుడవనీ
 "అనుమతచేత నిర్దయ నా
 మాలతీ మావ్యక్త శ్రేష్ఠులైన న
 ద్వియంబులతో నెద్దయము
 ధవ్యుత గాంచితి నీవు చూచిగా"
 రాము!
 "సరము మురింతు రెల్లదను
 గొప్పద వృద్ధియనంత మాత్రతే

ములుగున బుద్ధు వృక్షయన
 పెద్దద కాంచితి బాణాననిద"

ధరతఃక్రమ శ్రేష్ఠములు:
 "శయమున నీలిని అలయన
 వయసున నలపాదె. నీది వరతేయమై
 ప్రయ మునెరింతువు మాలో
 రాము
 (నిలిబంధువు లేవును సుగమ పెనగుదురుగదా!)
 ధరత లక్ష్మణ శ్రేష్ఠములు ఆరాగ! మాధ
 మర్యద కాళిలయన తాది ముక్త్యుకేవలించితి నీ నిపు
 లును మేము వనగోరుదుము
 రాము
 "వృద్ధులపార్థుల నిర్దయ నములయైన
 ముఖమ నెట్లం సుగమైన మేనయు కానీ?
 ధర
 జన్మచేత బలంబు నుమ పె యైన
 ముక్త్యుల నెట్లంబులు బాణాక్షరకీ?
 రాము. ధర మారు విమోచింప నేను బావ
 ననున్నా! (భవలో) కర్మలపయోగ మెట్లయ్యు
 బాచియున్నాన నేను బాణకేవల నెట్లయ్యు
 మోచిన బారు చిన్నమున్ను కొనవచ్చును
 (ప్రకాశముగా) కత్సా! శ్రేష్ఠము! నీవు చూచిన
 భవర్యదకాళిలము నేను బావ యెత్తించును
 (నిర్దయము)

విశ్వామిత్ర రావణులు (చూరమున ప్రకాశించి
 ఎరికివారే తినులో) ఇంత రామునకు
 "వరమవికాలమున దృఢము
 క్షయము, మమ్మత మంభాగములో,
 మునిచిర మా ముఖంబులును
 కోపిత మా వయనద్యయంబు, ధి
 కర మోహితి క్షయ నిలు
 కాని తనం బది, కేవలభాగ
 మాత్ర యంతకర మాత్ర దని
 యంబున సంకేతమున్న మామగన"

నీ నీ విగూఢదమామతోడనే నా బాణ
 ములతో రామబాణములు లక్ష్మణమును కేరకును
 బూర్వమే వదులు ఖండించెదను అతడు కోపియై
 యేమిచేయునో చూచును. అతని పరాక్రమ మంతయు
 కవుడు పావకట్టును.

“అతని యస్త్రము బారినప ననున గోపి
యపుడు తెలియును నశని వర్ణవశేనై
క్రీడయందున్న కణువింది నీవనున్న
సింహాకార్యంబు తెలియునే నీసృగశివ ?
(విష్కృ)మంతురు)

రాము కర్మచారా! చూడుడు ఆ కృష్ణ
వర్ణుడు లన్నిటి కొక్కమాటుగా జేర్చుట పుచ్చె
దను (బాణము విడిచి యాశ్చర్యముతో) ఏమి!
నంతరిపి బాణము మార్గమగ్నియన నెంచుముకలై
పడిపోయినది!

కీర్తు అది ప్రాతర్యాగ మేమో!
లక్ష్మణ అది విడిగిన బాణమేమో!
ధన బారిలో ఓడిగాలి కలదేమో!
రాము కానిండు మరల బాణము విడిచును
(కేరము పంపించును)

విశ్వా రావ (దురమున ప్రతేకించి) ఏమి!
ఈ రాముడు

“అమృత శంపరా! ఇవి
తామర చంపరమనభాగ్యుడై
కమల నశోపమంబు లగు
కన్దుల నగ్నికాళి రాల్చుచున్
కేమలు మోరంగి ఓకర జె
శివ గనుపట్టెడు సింహముల్లు లో
కమలకు ఫలికొల్పు నిధి
కంచుగ, విది కహగ్ని మున్నజ్జెలి

రాము (మరల బాణము విడుచును)
అందఱు మరల పట్టె యొకజే

రాము అస్త్రరాజునకు బాణబాణస్త్రమును
పసుంకొకముగా విడిచి యా కృష్ణమును నేర్పితో
తగలింది దూరముగా బారవైతను

విశ్వా రావ (దురముగా ప్రతేకించి) నీవిది
నాచే భగ్నులుచేయుదును

రాము (బాణము విడుచును)
అందఱు! ఏమి! ఆ యెట్లు అజ్ఞానము గదలలేదే!
రాము;

“అరయ కొలువయోగ రహస్యములను
వికనునను బాణబాణస్త్ర విరుచున

నిశ్చలనంత్రయోగం విది వీరశింకె;
వస్థవీయ పరాక్రమ మరయు దింక”
(కోపముతో)

“అమితంబైన ద్రవ్యాశ్రయం గలగు నీ
యాశ్వుయ దిబ్యాస్త్రము
క్రమి భంగిన్ దయనంతరిన్ కుణములలో
ద్యంబుగా జేయవలెన్
విమలాస్త్రం ఇటు చేయలేదులన్
నిశ్చలంబునే నాదు చే!
చాము భక్త్యంబావించి చురుక! నమో
సూక్ష్మంబు పొందునన్”

రావ (దురముగా ప్రతేకించి, తనలో)
అహ!

“ఒంటి జరించు సింహ శిం
పు గ్రమ్ముగాఁగి ఫలిహేతువా,
నొంటి విశాళ పాణియును
హాస్రగు మూర్ఖుడు కేలేమాపిసి
మంట ఎగతొప్పిన్ద, మటు
నామృగ నీతికు నాచే ఫలియో,
వింటు లేనందునన్ గనుపు
తా విటు ఎవ్వయుచేయుమంటగన్”

అశ్వుయాస్త్ర సంహారముచేయు వాడు తెలిసి
పెట్టెదని నా మత్స్యామానుషియ యేబళి ఫలి
జనించుచున్నది కావున, నే నిటువంటి వేగముగా
బోవుదును అహ! రాణుడు భయవకుట శివ
మొదటిపాఠికవా! (విష్కృ)మంచును)

విశ్వా! (దురముగా ప్రతేకించి తనలో)
అహ!

“వరబలమంతయైన నను
బాయుడు పాపం మెప్పుడన్, మనో
గ్రురత సమంత్రాళి మన
కూణము తీయగ ఫలియోను చా
కరక, కలంబె ముగ్ధుడను
బొమ్మకు మార్చిరమోర్తి యైన న
దృవికుడు రామరండు చెవి
శం బల వద్దులేయొర్తి యాచగన్”

“అతి విభావకుమలం భరశ్రీకమల లగురు
గలవు వనమల మృగములు, కాని యందు

నింహ మెక్కటియే వడవీడులై
గలది ప్రయత్నముగాఁ బ్రకటత మెఱయె "

అహ! నిభల కేవలమలమనీకుడు, అదిగఁగె
నిభలభవన విచారముకముకు, మహాత్మల నిజమ మహా
! ప్రభావుడు, నిదితనర్యాప్తవంశముకు వల
రావణుడే మనకు మన రామని జూచి భయకంపితుడై
మృందుడవ్వన మూత్రమన మృత్యుశోక కారిపోవు
శరీరకల కారిపోయెనుగా! ఈ దురాత్ముడు రథ
మెక్కి లంకాపురి కేగువరకు నేను నీని నమన
రింతును శరీరతో నీర దెక్కి తేయనిష్ఠము చేయునా
(నిష్క్రమించును)

రాము (శారిత్రీయ ధ్యానించి భావము వివర
జూచును)

భర అర్థా! కాంతింపుము ఈ వృక్షములు
దృవములవలన బడిగఁగులు నిరావాసములై బాధపడ
గలవు

"నిలునిలు బాధనీయమను

నీ నిది! పక్షిగఁగులు తెల్లలి

పులకలు మాఁగియుంచికను

భార్యల విష్ణుల గూడియుండు, లం

చలనలు లాఘవంబు లగు

దత్తము పశులదేహములో, భవ

ద్వల నికాశ్రయము ఎఱచి

పాతిమ కానిది మీగు మిక్కిన్ "

"భరవాగతక గుణమును

పరవాళిము క్షుద్ధిధర్మపరమము నా, భ

కరవాళిము బారింపుము

భరమును నుపదంహరింపు భయస్థ నా ర్థి!"

రాము! ఈ యస్త్రము సాపరాధము

భర! (ముందు జూచి) ఆర్యా!

"అపరాధాస్త్రం జదియెని

రపరాధం బుల కమంక్రమెనంతే, నీ

కపగత్యా స్త్రీతథ తో

మరంపర, నిమతకయ్య! భరము మహాత్మా!"

రాము (చూచి) ఔనాను వారు మన
ప్రాసాదచేటికలు ఓహో! మంభర మాడ (అంత
చేటికలు మంభర ప్రవేశించును)

మంభర ఓసీ! కాన్య పరభవలు కామలే

యగుదును మీరు మీ పనులు విడిచి యిట నిటు
లాడుదురలె? మీరు వచ్చిన కారిని జూచుడు.

మంభర మా పశులమంజి మమ్ము వివరింతు
నేమి? మా చేటికలటమ్మారు నేన చలువగదను
పనిలైన వినవ బోవుదును

మంభర ఏమి! ఏ వని కోస మెక్కడికి
బోదువు? ఇది యుద్ధము ఇది నీదము పవక మీ
రాణులు మీ పృథుకు పడుతే చెప్పవరా?

చతురీక నీవును కానితే మేము మా రాణుల
పడులెట్లు చేయుదురా? కైకయి పనులు నీవు నల్లు
చేయుదువు

మంభర నేను కైకయికి భుక్తికా గభి సమా
సను నేను నీక చేయును పాఠము చేయుదును
మీరు గర్భరామ విడియెఱుగు

చతు ఏమి కాని కాని యని యన్ని మాణు
లందునేమి?

మంభర ఔన మీరు నేకవంశాంతే నమ్మ
మా రాణి తల్లిగా పరమ కైకతమగా జూచును

మంభర నీవు కాని పని చేయుచున్నను నీమ్మ
నీ రాణి తల్లిగా బరమ కైకతమగా జూచు చున్నతో
మీము మా రాణులకు విధితో సమ సలకు

మంభర నేను సంస్కృతిము మాటాడుదును

దను నీవు సంస్కృతిము మాటాడినను నీయ
వినయము, ఆత్మిస్తుతి నీకానిత్యమును కైవళ చెప్ప
చున్నది గొప్పవ రెప్పమును దమ్ము రాము పొగడు
జూచు

మంభర మీ రిక్కడ మంజి లేచి పాండు
మమ్ము నే కాజానించుచున్నాను

అంజిలు (నవ్వి) ఏమి కానితే గూడ కాజా
నింప సర్వకారమే?

మంభర (కనలో) ఈ గర్భరామలు న స్వక
మానించివారు కా యితమానము కైకయి యితమా
నకు భరకుడు దగ్గఱలోనే యున్నాడు ఏమి
లాభము? అతిదెప్పడు రామునే యునిసరించు
తేలికాని జామిలమున్నాడు ఇట్టివాని పెక్కిదను
జాడలేదు, (ప్రకాశముగా) నేను చల్లి మీ యిది
యము మా లేచితి కెప్పి తమని చేయించునో
మాకుకు (నిష్క్రమించును)

తనకు మరూపమునకు దిగివట్టు మఱియ భావము
కల మంగళర పోయినది అమె మరూపిణియని యామె
యనుకొనదు ఈమె నిజముగా నందకత్తెయై యైన
శేను చేయదు! మనస్థా! గాఢీ మందపము కపి
నవ్వు విప్పల వృక్షముల యామలను గోడి కొండము
రా!

పుష్పలలిక (పైకి చూచి) దీని యామ
లన్నియు బాలులు పవిత్ర! ఎంతచేతనో! (అందఱు
వాళ్ళిద్దరుమఱి జాతులు)

తన (హృదయమై నాచి) ఇక్కడ బాల గారి
పర్యట కలవు నుజ్జుపుడొక్కల పర్యట కలవు
పర్యట కలవు

మగ రథములో బహుదరులను వచ్చి ర.
కొందును

తన ఈ పర్యట కొది రథము వచ్చి పల్లెక
బానిశే!

మగ (భజయతో) ఏకా ధూతము వచ్చిన
జ్ఞప్తి ది రాజా! బాదము రంకు (విచ్చి) దిండుకు)

ధర భయపడి చేతికలు పరుగునయ్యా
లేనో!

కీర్తి అక్కడే నూరుగిరియై ప్రస్తుము మిట్టి
పోయినది

రామ ఎవడో మఱుగునడి యట మంపియుండె
వచ్చు మోగ ప్రభావముచే మాయాశక్తికలన నవ్వు
శ్రియగా మంపవచ్చునని వింశిది మోలలు మోస
కొలులు కొను మఱి వాయుప్రస్తు మిట గొలు
అదృశ్యమై కది ఎవడో మాయచేసి నాడు సరే నా
యప్రస్తు కొల మారినది తెలియకలదు, అదృశ్యమై
యున్నామె! కి యదృశ్యమా?

శరమమంపక రామము
గొనియుండెని మోగములోన గొనితేనెనిద
అనుమానమే! కీర్తిం
కును రక్షణము పొయి కొను దుష్టాత్మకుడా!

(రామను సంధించును) (యారమున వదిలుతు
రవేళించును)

ధర (చూచి) అయ్యో! ప్రమాదము ధర
రామలు అర్జునునిపొదులే నీ రామమునకు లక్ష్యముగా
వచ్చినాడు. రామ మునసంహరింతు.

రామ (రామ మునసంహరించి) ఏకీ నుత
పులు? యోగ ప్రభావ వినితవచనై నా చిర్ర
బాచియుండురు విరివలన నే వాయుప్రస్తు మిట్టి
పోయి యుండును మోహాదులను వీరు నా రామము
నకు లక్ష్యమైరి ఇది తెలియక నేను దోష మున
ర్పించి

శరముల నివృత్తి పగ్గరు
చరణము నిలిపి పరమ సంభావ్యముగా
శరణును గుహాభిక్షము
తీర్చగా గోరువము పరమగ్రామ్యుల నుతింప
అందఱు రంకు (వనిమిది పాదములపై బడి)

శరములపై విన్యాయపర
భగవానుడ గోరువేయె రామ! మమ్యున్
అగణితమున వీ కృప కే
యుగా భావనల మారుచు జగద్వలంబా!
శరముల శిష్యులు నవం గళము చేయ
గురులు క్షమించుల రామ! పరకళలయ
రామ! మమ మేను తెలియక పోయిన
లోకమును విన్యాయంబు అంధము మునద

వని ఇదియేమి? విరాజితము లేగు నామ
గోపమేల? దీర్ఘాయుష్యులరా! తెంకు

రామ మహాశయన వింతికింది చేయకల నా
రామ తెలియక వృద్ధులకు తమపై నేను బాచితిని
తప్ప కుమింపుకు

వని నీవు కీర్తి ప్రస్తుతంలో రామ! త
యై యంపవచ్చును గాని,

శేను నీయేంక రామ! నైవేద్యము
నింతకంటెను దీప్తాప్రస్తుమే దొర్లి
రామంకు మహాశయన రామమున
గాని యని నాకు తెలిసికొర మారు

శరవం కొను కీమంబై రామ! రామమునకున
గామకు జ్ఞాన

ప్ర విన్యాయంబురామింక, భయమా
వంకై శరవంబై

భవదీయాప్రస్తుమన, చలంబ యనుకున
ప్రభావ్యమోగొందు శే
ర విజయంబు రామ! నవ కీ
ప్రస్తుమే చేయగలదు!

అందుచే నమ్మి ఒకరిచి నీవు బాణము విడిచి
యెప్పుడు బాగు పనియింపడు పరిచిత శ్రీ
మామము నీ కేధయమును లేదు

రాము (నమస్కరించి)

“ఉనువులు భగవానుల ఋషి

వసులును ద్రష్టులును గరుణ బారంగరులన్

స్వప్రజాస్థల విత్తయు నే

కరముక మియునేయి తెల్లను సంధి కమలమేళి

భర భగవానుల మాకే మంగళ మొంగగన్గోరి
యిటు లమగ్నించి విచ్చేడివాలో గదా

వని : శ్రీమను కవసంధార భుజాంశులను
నిలకు వచ్చి యీ ప్రాంతమున నొకగమలంబు
పుంజుట మించి యట సూర్యునిగిది నిద్ర పడి విశ్వా
ద్రుతుని పని తెలిసికొంటిని

రాము ఏమి ! విశ్వాద్రులను కూడ నం
కుబ్బారా?

వని : అయన రాక్షసులతో వచ్చియుండును

గను విశ్వాద్రులను బాదుటలన చేతు
గదుర్గుల ముగ్ధులము ఏలన, నింతకంటె మేమాడన
యాకర్షణముకొని యుద్ధించినందులను గాని యంచ
లేకు రాక్షసులు వచ్చి పని వింటిమి అతడు యు
బలు పనియు నురాసుర జయవర్చివ్వ, సర్వవిశ్వా
పారవ్యక్త పనియుం ఁటిమి. కాని, కేవల ముగ్ధ
లోపగుంట

వని రాక్షసులు వచ్చి లగంగా కవిష్టులు
చేయుటకే వచ్చివాను అతని రక్షయతో వాతకు
తిరస్కరించేదివలెనను నీగుంటుగా మంగెను విశ్వా
ద్రుతుడు కూడ మీ ప్రభావము విని మానకన్నాను
అతడును రాక్షసులనుండి తెలుసుకుంటున్నారే ప్రభావ
ముచే విగుడు పయ్యె వచ్చును

రాము తనవారకే కలవారకే?

వని : రాక్షసులు మిమ్ము జూచి వచ్చినవారితో
నెదిలిపోయెను ఆ పాట వారితో శ్రీమత బావకృత్తి
వలెనయిన శ్రీమతయిది తపో వసంతయ బాక విశ్వా
ద్రుతు వాతని పనునెంచెను ఈ సంగతి మీకు
కెప్పటికీ తెలియ వచ్చిరిని

రాము ఐన విశ్వాద్రులను మేము యాదెద
నున్న మాట

వని ఆ, శ్రీమ మీకు తెచ్చినట్లు నివలను నియ
మములతో వాతని మనస్సుకే తెచ్చినట్లు ఋషి పాద
పురస్కరముగా వమస్కరింపుడు

రాము అయన క్షత్రియుడని వింటిమి

వని : ఐన శ్రీమి

రాము బ్రాహ్మణ భరణములనుకల క్షత్రియ
భరణములను కూ కేరములకు వసుల నివ్వురా?

వని : అతడు కపోమహాత్మ్యుడ

ఁ యు కలమే బ్రాహ్మణ్య శ్రీమనువా

తమము శ్రీమనును నులను నీరీయమును గూడి
యలను బ్రాహ్మణ భారణ మందు కట్టి
బ్రయము ను వారితో భూజ్యతము పెంచు
బలికే గమంకి కాక పెద్దలు కలలించి

వని ఆ మాట సూచక్య తపో విదయును
మహాత్మ్య పుమరాక సామగ్య ముద్ది విశేష విష
యము

రాము ఐన

వని : రెండు ప్రభావ పెక్కులే కాదు
విశ్వాద్రుకు తెంతి తానె ఋషిత్వము బ్రహ్మ
త్వము కూడ గలదిని

భర అతడు బ్రాహ్మణుడో యబ్రాహ్మణుడో
మనకేల? నుజువుల యాజీవే మును కేధార్యము
అతడు క్షత్రియడా? వమమునే విద్యితే తమముచే
మన కన్నా యునగ్గుడా? యన్న విచారము మనకేల?

రాము క్షోమ నునూకొను సరణమే మన
కర్తవ్యము

అందఱు ఉనువులకేది యుద్ధమో మదమనదియే
(విష్కంబించుట)

మంగడ : (ప్రవేశించి) కవల వంకితులను
వనిమిది సంగతి కొంటిని వింటిని అత కెప్పుడు
రామునితోనే మోగి యును గాని భరతుని లక్ష్య
పెట్టకు పరిజనుల, వాగులు, సంజులు రాదు మర
దులే రాక్షసులు వచ్చినట్లు తెచ్చుచున్నాను. కాని
పనులు చాల వశార్య జాతివల అతడతని కేరమును
వృద్ధుడగు రాక్ష రామునికే రాజ్యమియ్య దలయుటయి
వింటిని రాక్షసులు రాము విశోధియై యాతనిని జంపి
చేయుతో విక భరతునే విష్కంబులకేముగా రాజ్య
మేల గలడు.

అహ! కా భద్రప్రసాదో యస్య సైశ్వర్యం
 సైశ్వర్యం రామ దమ్మతే యుష్మయ భరతుని కా
 రాజ్యము రామతో నాశీన మంభర కాదు అహ
 ద్యుతి, అహద్యుతి, పోదయము... నీరిది రామది
 క్షిప్రపుణగా తేజీ శేష భరతుతే మహారాజు
 కీయాదును వృద్ధవేషుడు కాని కపట మనుండుడు
 గాని యేమిచేయగలరో చూడెదను అహ్మ!
 మనుండును కన్యకున్నాడు (విక్రమించును)

మమం (ప్రతేపించి) ఇతః నిర్వాహిత
 మహానీ కన్యయే మరల కన్యకు, రావణాసు కన్య
 బోయినాడు తన యాభివృద్ధిని, సైకావళి యేల
 రావణాను ఎరిపాడునో యిది మహారాజా భేదము
 కున్నాడు క్షిప్రపుణుని యాతను కన్యమేది
 అభివృద్ధి మిచ్చుమేది!

“తనమూలమున నాడి నొప్పిది”
 తన సైని సుంపించగా
 దొడ్లొడ్డున వీరభోధిని భరతు ౧౦
 తోమలముతో నీపిరి
 చ్చిరుదీప్త మునెడి పండ్లొంకి మనోయన్
 తొమ్మిది పుష్పంబున
 గరుడాక్షయత నిష్పత్తి క్షయ గతిన్
 ప్పుట నీ తం ద్రిటన్
 (తెరిచి)

ఇతః రావణా శివతీ శేషము
 పన్ను సంకతి విది రామ లభియ ముండ్ర
 రాక్షసులందు మరల మ సంరక్షణము
 సప్రభుత్వ రక్షకుల లభయ కలదును
 మమం (విని) పతే శేషు రక్షకులకిది తెలుప
 తేగవడు, (విక్రమించును)

(గంధర్వము ప్రతేపించును)
 గంధ
 రామం పృథుతి ఓలపము తెలిపెన్
 రామప్రభు బాలంబులన్
 ప్రాశస్త్యంపెను రాశిగిరి, పవ
 ప్రియంవతం దమ్మను
 ప్రామంతురీ భయమందు, నాశిని భర
 రాతంబులే రామశే
 దో మార్గంబున రావణున్ దుమును నిం
 ద్రుండింక దోషంబగన్.

రామదై బలంబున వీరుడు
 రామకు సర్వాస్త్ర శస్త్ర రాజభంగం
 నా మహానీయమై పంపును
 రామదేవుని రావణాది దమనంబు సైన్య

(విక్రమించును)
 ఇది శృతీయంగము
 ప్రతేపిక!
 (ప్రతేపము కలలంబు సైకావళిని ప్రాసా
 దమునై)

మొదటివాడు ఓరి! భవతా! కటకంబా!
 శేష నీశివం నాశితము చాలనాస్తివిన్నాను నీవు విను
 నీశివము విక్రమము కృపణమురా

రెండవవాడు ఓరి! మోక్షతా! విను నీ
 పద్మయ గానభేదమురా
 మూడవవాడు మీ యింద్రురకు నీశివము
 శేషమైనా తెలియదు వాక్యములలో నూడిన నాశితము
 విను వినుడు

నాలుగవవాడు శేష సంస్కృత నీశివ
 పాడుదును మీకు సంస్కృతము రాదు అది చాల
 తానుగా మంచును విక్రమించి నాశితము విన్న
 రామ మరల వినితను వినుడు అదే నా నీశివరే.

మోక్షకవడు! భావ! గోవిందు సంస్కృత
 మున జరుపుట అది యెవరికి గావలయు? మహా
 రామ నాశితము వినినా యింక వినితము వినుడు

భవతుకు! శేష పుత్రుడు ప్రత్యాక్షకాల మను
 టలే మహారాజు లేపుట లేదును గోవిందు
 పాడుట కనుమతి లేదు

మోక్ష ఓరి! నీశివము విన్న మహారాజునకు
 విద్ర పాటిపాపునరా, అంతే కాదు, శృతిగ్రు
 లంబము నూడ భయపడి పరుగెత్తుదును

దండింబు భావ! గోవిందు వాక్యము లేక,
 నీశివము మహారా సైన్య వినుడు! శేష వావాక్య
 మును బాంబుండును

గోవి వా వాక్యము లేకయ? సమయము
 కన్యపుత్రుడు తెచ్చెనులే

వినుచును: (ప్రతేపించి) మీ విక్రమము
 చేయకున్నాడు!

గోపి : సుందర! పాపము వివాహము
మహిమ వచ్చినాడు, మన మురిసి పాపములు

వివా : పితృ బాగ్రతగా వాచి చూచినది
చూచినట్లు వాలో పెద్ద

వివా : ఇప్పుడు
గోపి ప్రతిదివము మహారాజా ప్రాసాదమునకు
బులులు వచ్చుచున్న యందునగా! మహా వివా
హమునై రాజున కింత పక్షపాతము?

గోపి నీ విక్రమము నూర్చుకును అయినచే
ప్రయముగా నిన్ను బాచును లేదా! రమ్మ
ప్రయముగా బాకుతుగాని,

వివా అయిన గెండుముఖములు, వాడుగు
చేతులు, పిల్ల లేదు గెండుప్రక్కల ముఖము కల
బడును

వివా అబ్బో! నీ నాయకుడు బాపలేమ
అయినను గోపి విక్రమము ఏదా! అయిన నెంత
కావలెనో నాలుగు పురుగులగును మారమున
మరియు చూడెను (తెరలో)

గోపి వివ గెండు కింత గౌరవము?
వివా : ఓరి! అయిన బ్రాహ్మణుడు కృత్రి
యగు రాజుయిది అహింసాధారి భగవద్గుడు
మందునకులు ముగించును తిరుణిలో ముఖ
మెరుగవచ్చు నేది కావలయునా?

మును కృత్యములచే జగము గలిగెన,
బ్రాహ్మణుడు సత్త్వియలలో
నను, నిత్యము భయము కలగు విధం
నెవ్వ నీ మహిమము, నీ
కానీ బ్రహ్మత్వము కృత్రియత్వము వా
లొంది లేదని, నీ
మృది మూర్ఖముడు, గౌరవింపు శివనిన
బ్రాహ్మణుడు లోకాధిపతి

వివా ఒకచాందో వేదము పఠించును
గెండుచాందో కావలె చిన్నము
గోపి నా బురుజులలో నేది పెయ్యము?
వివా గెండుచిత్తో బ్రహ్మకృత్య గెండుచిత్తో
ముక్తకర్మ
గోపి కలల వారాణసునికె వాడుచేరు
లందు పని పెట్టెను.

అందలు వివాహములు వచ్చినాడు రంకు
బోదము
(విక్రమముకురు)

వివా భగవంతుడు వలె వారాణసునకు
వారాణసులు ఒకచురుగు. తయవను గెండు
ముఖములు గెండుప్రక్కల గెండుగెండు చేతులు

(ఇది ప్రతీక)
దత్తాత్రేయము
(అనవచ్చునై వివాహముకు ప్రవేశించు)

గోపి అయిన పితృ చూచితివా?
వివా : ఓరి మూర్ఖ! నీ నేమహిమమునా?
వివా ను ఎప్పుడు చూచినవానికంటె విన్నవై
యెప్పుడు ప్రమాదము
గోపి ప్రత్యక్షముగా వాచినవారే చూచి
నగు రెక్కల.

వివా
క్రతుర్ముఖ మనియెడునొక
కృతకృతమునకు రామ నిన్ను రాజున
బలిమైన నాయుత్తము
లలిహితున కిది కృత్య యనందిం
ముమంతుడు (ప్రవేశించి) భగవానులకు
నమస్కారములు

వివా : ఓరి! మూర్ఖ! కన్నులకు బాగ
క్రమము బాప కళము గాదు చెల్లెలకు బాగ
క్రమము కాదా?

వివా యోగమును కొనుగోగా!
మును భగవానా! నీయోగవ్రతమున
కృతకృత్యములకు మహారాజున యెరుగ విచ్చేయు
చున్నాడు.

గోపి : పరే పితృ వివాహములగుండ్రి
వివా : నీ నిపుడే చూడెను.

వివా : పరే మహారాజుగమునకు పాటించును

(మహారాజా, కశ్యపాదు, కుమారులు, విదూషకుడు, ఇతరులు (తేజోవంశ))

రాజా సావిత్రిద్రుదులు, తపోధనులు, మహామహిమ పను విశ్వామిత్రులను దక్షదళం దీక్షే నమస్కరించుచున్నాడు (వసుస్మరించును)

విశ్వా (తేచి) ఆవామయ మగు యశస్సు లభించుగాక!

రాజా భగవానుడా! జూన్యంపియే యాశ్రయస్థు మునిసింతుడు

విశ్వా

పరగుచై తత్వపాలకత్వములు నీకు
కలులు నిత్యము రాజ్యత్వవర్తనలు,
ఏల నిలుచుండరాదు నీపాల శేను
నీసౌధిజయముగోర తెలుసఖండ!

రాజా

తాము నిలుచుంట మా కుచితంబు గాగు
ప్రభులు తాము కానింపగా కలకులు మును,
తాము నిలుచిత్తు జగములు తిక్కయగును
విచిత్రేయే యుండెద సర్వరహస్య లంకిని

జూన్యంతుకు

విశ్వా (తేజోవంశ) మహర్షి! వజ్రక్షే

తపి

తపమున బ్రహ్మత్వము ఏ
స్మ పరమమునీ లభించె నవంతమహత్త్వం
బుభ్రతే నీ కిని చేయుదు
గృహగమ ప్రతిపదనంబు గృత్యుక్తువల్ల
జూన్యంతుకు (జూన్యంతుకు)

కుమారులు సావిత్రిలు భగవానులు పను తమ
దీక్షే కందపము చేయుచున్నాము

(సావనులు ముట్టి విశ్వామిత్రులను నమస్కరించుదు)

విశ్వా! ఆప్రతిరగులు, దీర్ఘాయుష్కులు, లోక
ప్రయాణిరాజులు నాదురుగాక! అందఱు భద్రమనుగాక! జూన్యంతుకు

(అందఱు జూన్యంతుకు)

రాజా తను తపోజ్ఞులై తేయాశంకములు తోక
జనునచున్న వికరా!

విశ్వా

ధర్మపరుల తాము జానులు తననరుండు
తెలులు ముఖకంఠు తారులో వృత్తులు కలుత
విఘ్నములు మాకు బాడమవిధము కలుగ
క్షేమ మగు మాకు మారితోజ్ఞులు సాగు

తపి

పరమవృత్తులు స్వధర్మంబు చాటిసేయ
సౌఖ్యమబ్బుట యుషుల, కాశ్యపయగుతే!
వసుధ కలుగుట గాతీ నీవయు శేను
దీక్ష మారక కలుగదే దీక్షయగును?

విశ్వా (సగర్వముగా)

కరుణ బహించి రాజ్యము ల
కంటక మానటు మామయందు మా
గురవతి మున్నుగా గలుగు
కూరులకైనను రాజవంధ్రులని
బ్రహ్మహత్యనంద మ
పాముచేతను బ్రోచుచుండు? మీ
కరణి సోపద్యమృత్యు ఫల
కారణ కాడెను సర్వకృత్యం.

(అలోచించి తపోలో) ఇది వాణిశికు విశిష్ట
మగుమాటగా! ఇట్లందును

(ప్రకాశముగా)

అధులనుగు తపోవిఘ్నము లకల ద్రోలు
విన్ను సొక్కటి యాచించు శేను శేను.

రాజా

అజ్ఞసేయును మియాజ్ఞ అవధరింతు
బరమమామల పాదనీకమన గాను.

విశ్వా (కశ్యపాదు) భగవానుడా! అవంత
బ్రహ్మమే! ఈ దాశరథులు కలుపురు యాశాపి
నీచే జనపతులైరా?

తపి ఆః

విశ్వా నీ చేయి కాస్త్ర శస్త్రముల నభ్యసించి?

తపి! కాస్త్రము లన్నియు

విశ్వా ఏయి కాస్త్రములు!

తపి. మంత్రోద్భవవృత్తము తోక్క నన్నివిద్య
లలో నీకు విస్తాతులు.

మన మెదిరించిన గాని దధివి గాదు
ప్రేక్షమెట్టి వనవీరవీధి, యటులే
ప్రళయమనభవమే నీవీధి వికరమయ్యకు
నదియు వృత్తుల గాదు సహాయకారి

విదూ! నాకు సురల దధి కావలయును దధి
రిష్ట పృథులను తప్పకై కరా!

ర ము

కర్మపుక రత్న ద్రవ్యమావములు గలవరు,
నాకర్మవచులకు వ్రుకు భావములును,
గురులతో మైరి వానింబు గెలవవలను
అటులే కీ కాస్త్రము ప్రకాశ మంద గాంచు
సుతీయ

వైకుంఠుల ఒరియంద శేయగలము
శిల ముక్కుల బొడిపిడి శేయగలము,
అస్త్ర కస్త్రములన వృక్షుల ను ద్వం,
విది యునెర్పంగ పవర్ధక మెగు మాదు

విద్యా

వికరమ విస్మయ కథిక వివిధములు
విదాన పరికిన పునరులు విద్యు జూ
తెలియు మాకున్న కస్త్రాస్త్ర దివ్యకీర్తి
సంశయము లేదు కాకయ్యె సంశయము

ఈ యభ్యాసపురి యెచ్చును శేషు అస్త్ర
ముల కైదు గదిల్పగల విద్యానికరి విద్యుగా ఒకంపా
రితము

విదూ! వైకుంఠముల కవనన శేషు లాభము?
ఎండిపోయిన వైకుంఠానుజులు విలసిల్లన ప్రాయ్యి
లోనిల్లన కన్యకు వంటపానములకు చాల జీర్ణగా
మన్నది మామ

రాజ విద్యావిద్యుల భావముల కిది చెప్పలేదు
శేషు వీరి వత్తునెత్తుడు జేటకు నూపి గొనిపోవు
యందును

విద్యా! కవములందరి కీర్తి గల నుహి-హిదు
లగు ముగములు రాజుల శేషు యవకారముచేయును?

రాజ అది యాత్మలను సగృహలను పొందిం
చును

విద్యా! అది అరిష్టములై ధర్మ ప్రజాపిత కర్మం
చిన దండించదగినకే కాని, కస్త్రాస్త్రములతో
జంపదగినది కావు ప్రకృతి జనులను విడించును

ధర్మలోపమును గల్గించు సుహృదలకుండులగు రాక్షసు
లనే కస్త్రాస్త్రములతో సంపదలయును, వీతో నూన
వీరి వాని దీక్షిణాపిపాత్తులవన వీరికి యుద్ధ క్రియ
లెల్ల తెలియును!

రాజ ఒలకంబులు లభ ముగములను దగ్గరను
రమ్మించి వానిని వీరిచే జంపించి వీరి విలగళ సరయు
యందును

విద్యా! సలేకాని, పాపాన్ని లుల రితి కల
జాచి యనారవంట తిదు

రాని గ్రామవాసులు కృషీకలలు, గోపా
లులు, వజ్రాలు, పార్వవాసులు శివ్యులు, రాక్షస
పీడనండి కాపాడ నున్న గోరలేదు

విద్యా! అనుభలు ధనంబులు కాదు అందుచే
కృషీకలలతోలి వజ్రాలతోలి రాని తపోవనము
అందు యజ్ఞములు చేయు తాపములను విఘ్నములు కలి
గించును

రాజ! ఋషులు కాని తపస్సులు కాని క
న్న పాపాత్మ్యము కేరదు మది కోరలేదు

విద్యా! ఋషులు తపస్సులు ధర్మకపోరకలై
కన్యాయ పాపాత్మ్యమును యోచించెను.

రాజ! నన్ను వదలు గోరకుండుగానే నాకు
కరియని క్రతువుల నెల్ల యాత్మములను?

విద్యా

వివర్ణుల కోరగా వదులు

నెవ్వరు కాలుకరలు మారునె

నైవర్ణుల కోర వాయు వది

యెల్లద మీరు జగంబులోన కి జ

న్నైవర్ణుల కోర శేషుడు మహిళ

దంపై నిలువుకా కి దలంపగా

నవిధి రాజ! పాపల మందుచిత

భంగి నెలంపగా దనున్ ?

రాజ! పాత్తులను కావముచే ఋషి శేషు విదూ
రించుకోవరాదు ?

విద్యా! కపించుటకలన ముగ్ధులు పీడించును
అందుచే వావను లెల్లవృద్ధులను కపించు

వావ మనకృపావజన సు

తత నాకే కోగ్రదండమా;

తాపవృత్తిలో పెరిగెను

భవ్యుల కయ్యది సర్వమున, జనా

భోజితోప మయ్యది, యె

ఋగ, యల తెది తాపవేగము

ప్రాపితికి కార్యమనవలదు

రింగ ! నిలంగ వెళ్ళుమా !

రాజా సంహారము వాక ప్రకటయేమో తామె
నెలవేయుదు

విశ్వా పతే ! బిశేషాని రెండు వెళ్ళుచున్నాను

రాజా ఏ కవి ?

విశ్వా సుగంధమకయోక్త్యుక్తుడు నీ కుమా
రుకును రామునకు దివ్యాస్త్రములను పరచేసిందిరా ?

రాజా వాణీకీక దివ్యాస్త్రము లన్నియు
సుమానుల కొ సంగితి ని రాము దివి యన్నియు
జక్కగా ప్రయోగింపగలడు వాకు రెండుస్త్రములే
తెలియనిది

విశ్వా ఏవరి ?

రాజా బృంధాస్త్రము, బ్రహ్మాస్త్రము

విశ్వా బ్రహ్మాస్త్రునిది లొక్కి వసిష్ఠ భగ
వానలే

జరిగేను అస్త్రాస్త్రసంహారము చేయగలను
గాని యేయలేదు

విశ్వా అది రెండు నెలవేగియే నేను ప్రహ్వత్వ
మందివాను

రాజా బృంధాస్త్రములతోను దివకు దివి
యేమా ?

విశ్వా చక్కగా

రాజా అనుదో గంగోతలము తా మిటునుండి
కుమారుని కి వేర్వ వర్ణించుచున్నాను

విశ్వా అది యెప్పుడేని మాట

రాజా ఏల ?

విశ్వా

అట్టి యెరుకెందు చాల గృహమునకును

చాల యెరుకేను తెలు వాకనిది గోర,

దప్పి చెందినవాడె యెదును సరము

సమయ దివకు తృప్తికరమో నరుని మరల.

రాజా వా గృహములయే దివకీ తమకు
నేను నమస్కరించితిమి నా యీ సర్వస్వము తమ
యధీన మయ్యెను తా మిటనే యుండి ను మృత్యుగ్ర
హింప గోరుదును

విశ్వా రాజగృహము వావా వర్ణవహారా
కులము సౌభాగ్యములను విడిచి తవ్యధరాశములను,
త్రతపరంపరానీతులను, బ్రాహ్మణిరారసిని తమ
స్కలము ను మానవేదాని తి మరల నిటనుండి నేల
తలంపు కలుగును ? గృహస్థుని యాదానము వివిధ
గ్యాపారనిలయను బ్రహ్మపదబలకయలకు నేతాంత
వాదమునకు యోగ్యముకాదు పర్యవాలయం దీ విధ
వముగా జరిగెను తాపములకై గృహస్థులు వచ్చి
యెందుగలరా ? తాపములు రాజసంపదలను ముట్ట
జొల్లెను

రాజా తమ చిత్తము నేను పరిహారమున కన
లేదు

నేను అట్లు త్రి ర్భుక్తి పరి

విడిచి మంగిలివలయుగా నుభా

మాన కుమారావాసము

హోర్తిను భోక్త, వాసికండుతో

మానిత మామనీష మనే

మంజన శ్రీ రవాసికండుతో

మీ మత పాదపద్మముల

మెప్పుగ చేసెద రావత్కాలమ్ "

విశ్వా దుద్రష్టినిము, మునిమనము, వీర
పాణి, రాహుదని, బలనికాది సంపదలు నన్ను

బంధింపజాలవు
జని యుక్తిపదల విది యేదియు బంధము
కొసంగజాలవు విలస, గంధాక్ష్మియు, దుద్రష్టివము
నకు నిలుగుదు ధర్మిని మునిమనమునా రంజింప
నేయకున్నను ననుష్ఠానముచే వీరపాణి సంకసం
యును చాక్షిణ్యము మానవతో రమణీసాంధ్యము
కాధింపజాలదు

విశ్వా ప్రాకృతు లగుటయు ప్రాపాదవాగు
లొ సుగలు సుదీంపరు ఇలకు తీరకాలపాత్ర
మతే వస్తువునికొన పోతులు ఎట్లన,

సరమున భోజితతి వికాసము గాంచు

మరియు పర్యవేక్షణకును తెలియఁ జంప

వలలు, కర్తువు లట్లు స్థానమునుబట్టి
వర్ణియమగుదు, వశయించి కర్తవ్యమునువ

మతేయం

“వెట్లు చిగిరించు మధుసూదనీంద్రుడోడి
వమిలి వర్తించు వగరువం గవంగి
మాంస కరదాగమునువ గూఢుండువలం
గాలమువ వర్ణయన్ నుగళిరించు లవ

రాజ మహానల కిరెవస్త్రములు తెలియవు
రాజ, వాగు వాకంటె వధిమలు కౌవలయును
లంచుచే వది రామిటకుంకి వారికి శిర్యకలయును

విద్యా నీ కట్టుకుగతువదు

రాజ ఎల ?

విద్యా వాయావవ మోధుమల పక్షముది
ని శ్మీమియన నకుగివ

రాజ

“వర్ణలంకావనించుచు వ

శిం బొవరించును మాకు నంగి వా

కీక కలవీమయునొ మరల

వెట్లును విమృశునా య వర్ణమై

కుక్కలంబు కైకోవంచును,

వాచ భవావర్ణం బు క్రితా వ్రతుల

వర్ణనల శేషి కిరివది

వామి! లంకంగక యుంక గాంతునే !

విద్యా శేషు ని శ్మీమికోరునునో యది తీసి

కాని నెంబశే వనకువ కేళును

రాము లజ్ఞానీంతును

విద్యా రాములి యాదింతును

రాజ ఎంచు కౌంటు ?

విద్యా తేయవలచివ వినెవునానిసంబు

పుచ్చుకోవారి వకుగరాదు

రాజ చెప్పకు, ప్రవాదులకొ ?

విద్యా మావృధు లవ ముఖంబు ప్రవాదులు

కొకరు,

రాజ, రాముడు వా ప్రాణముగదా ?

విద్యా వికశేషి ? మహాత్ము లడిగినవారికి

ప్రాణ మీయరా ?

రాజ రామునితో శేషులు కర్మదమ

విద్యా నీ విచ్చివది మరల నిట్లు నిశ్చింప
వామివా ?

రాజ

“కారణము లేకయే రాము గావనమువ
కంటె తమతోడ శే వెట్లు లకట ! వృధాము
నందు వివేంకు ముడలియై యక్కుటకట !
తదితము శ్మీమి లెప్పుడు శివ్యము ప్రభు ?

విద్యా కారణములేకయే యది యనట కూడి
గాదు,

రాజ కారణమేకే చెప్పకు

విద్యా వదివినమలలో బూర్తియల యట్ల
నెంకట శేషు శేయమవ్వాను

వది ఈకారణమున యజ్ఞమేమి ?

విద్యా

“యజ్ఞదాక తపంబుల నవకరతరు
వేయుటయై వర్ణ కెల్లది కిఘగతి,
ఎత్తుకు వేయగ విలవరు, నెవరు వారి,

యత్తుడై తలవోయవల యజ్ఞాతనరము
టి వాయజ్ఞము శిస్త్రజ్ఞానాహాయ్యము లేనిది విజయ
వంతముకొదు వర్ణశిస్త్రునివల రాములే యజ్ఞము
విర్విష్టులు గావించగలరు

రాజ విష్టుము వెట్లు కలగును ?

విద్యా మరీచ గుర్రాహు ప్రముఖులవ రాజ
గులంబు,

రాజ శేషు నైజ్యసహితుడైన కచ్చి వారిని
నంచరింతువ

విద్యా రాముడు కక్క నొన లంబులవ నను
ర్థుల కొదు

రాజ

“వాన్మనులు నిర్ణయంబు మురాలిగులును
రాముని వదలంబు లేద ముదురమృదు లవ
శేటలంబు రక్షించు యజ్ఞంబు నిం కిరిండు
వనము వహిన్మి వారొగా వలరియై ప్రభు ?”

విద్యా,

“కాలాన్మండు క్రితకోక సంవృతతమో
భంగంబు గావించగా
బాలంగార్య వదిన్ మృగావళికి వా
వరియెడ నెంతాత్రం

“మ హా ప్రస్థానము”

శ్రీ పొట్లవల్లి వీరారామరావు

“కొరింథీయ బాపతి కే: కాశ్యపరిక్రమం”

అన్నా దొర యారంకొరింథుకు కది కాశ్య పరిక్రమముకాని చిహ్నము కదికే తెలియకట అందుకే వినుర్కుది బుద్ధి కలిగి ప్రతిభ వెంట ప్రసరించి తల్లిదండ్రుల కిల్లుముకు విన్నవెప్పకతిక అంతేగాని మూలముగా కాశ్యము నిర్మించుచో రిచరీముఖముగా వినుర్కుకు కాశ్యమును జాచికరెను కాదు భూమిందిక వందులేక వినుర్కు వినుర్కుచే గాదు కదినిజాంలేము. తో మన మేకరింపకపోవచ్చును కాని కది కత్తిగలవాడైతే గా కత్తిని మొప్పకొనియే తీరకరెను కదికాలముచాటి సాంఘికతవను, — కదిగల తాత్వికవృత్తి, — కదిగల పాండిత్యము కిదిని చూచి ప్రాణింకతాత్వికము వినుర్కు పంపూచు గాదు అది *Comparative Criticism, Historical Criticism* అను పాశ్చాత్య వినుర్కుల ప్రతినిధి ముఖ్యాత్మము కాని నిజమైన వినుర్కుకు తన బుద్ధిని కలిగి ప్రతిభ ఎంట ప్రసరింపజేయును ఆ ప్రతిభను పట్టుకొని తెప్పలము వినుర్కులోని ముఖ్యాంశము లోకములో వచ్చి భావములు రసములు ముఖముగా నుండితే రసానుభవములైక భావములు కొచ్చి ముగ్రహము యొందును ఆ భావములన్నియు పూర్వకములే వనంకముగా నుండినుంది తెప్పలమున పూర్వకముల పంచమములన్నియు గా భావములను కల్పకములేయును కేరదీనలే అట్లు రసానిముఖముగా లేని భావములన్నిటికి ధౌవమ్యకల్పించి యా భావము దొర చుక్కారముగా బాటాహిన కది

శ్రీశ్రీ “వివస్తుతైక కది రిక ప్రతిభలమి రసవంకము దేనికొంగు” అన్న అలంకారిక వాక్యము కలుపుకొత్తకే ముఖ్యత్వము అయిన శ్రీశ్రీ భావములు రసవంకములుగానా? అని ప్రశ్నించకచ్చును రసవంకముగా విభాజింపక కచ్చుకే భావించుటయేదా? అన్నదో ప్రతివాక్యమునకు

శీర్షానిధముగ విభాజింపకచ్చున శీర్షకచ్చును “మృగో, ధావతి” అన్న వాక్యమునూ రసవంకము కావలసినచ్చును శ్రీశ్రీ భావములు రసవంకములు—అవ్వనను—కదిలే సాధించకగిదికావని నా యొక్కతాము చాటికె, పశ్చిమ్య పూర్వపు ధౌవమ్యుల వృద్ధిండుటలో కల్పింపకములు పొందికో శీర్షము ఈ ధౌవమ్యును వృద్ధిండుటలో శ్రీశ్రీ అట్టి పూవమును పొందవలసి యితికయోక్తి వాగేరదు

శ్రీశ్రీ చతుర్థులతోడనే ప్రత్యక్షమునకు వృద్ధిండునది యితి కల్పముల పొందిక పిక నిధముగా కెప్పలంకీకచ్చున యా కది విలక్షణతయింకయు వా కల్పముల సంఘటనలోనే యున్నది ఏ కల్పమును మట్టుకొచ్చును గింపుదుమరి మ్రాగుక కొచ్చి కొచ్చి తొట్ల కల్పముల కల్పము యుండును కాని యా కల్పసంఘటనలే ప్రధాన భావమునకు దీర్చివచ్చును ఇదిలే సంఘటనలోని మొక లక్షణము తిచ్చారణ విచ్చి శ్రీ సామ్యముగల కల్పముల సాకేనాట పొందిక భావము మిచ్చిలేకము కేయుట

“ఇరవైకోరల, అరవైకోరముల,
క్రూరమోరకల్పంబునలో
కోరకీకమ్ము, కోమ్యుకీకమ్ము,
కల్పంబుక కల్పంబునలో”

ఈ కల్పంబుక కల్పమున కల్పవృత్తిలేను కల్పంబుక కల్పముయొక్క అవధిని వ్రుమును మారించుటకు కదిలే వాడెడినది ఇట్టి వనంకమున్నది

“వాయుమరణ వాచకభావము!
శేరకలైక ఫీరభూషణము
భూషణ, భావం,
మంటల మంటల
కంటక కంటక గంగలలో?
చిటిగెల మెటిగెల చిటవలలో?”

ఈ కల్పములయొక్క కది మిచ్చిలేకములో ప్రత్యక్షముగా దొరండు అది లోకములైక భావ

మలకు దనుక్కొరను గర్భించును. రహిమనులు
లైవ భావముల కేవలము కల్పితములుగానే భావించి
దేవుని నానందము దినగవలసిన కల్పము
లకేవలము గావలెను అందుకే యలంకారిమం
"ప్రాణానందమునే చిత్ర రసభక్తి రుచి దృశ్యకే" అన్నాడు ఈ భావముల రసభక్తియు గావు
కావున నేడో కల్పముల యలంకారముచే నెఱచి
లోయ దనుక్కొరకేతువులగును చిహ్నున్ని లాట
లాడుచున్నది "ఉరుములు పెరుములు ఉటారు
తీగలు" ఈ శ్రేణిలోనితే అక్కడ కల్పములకు
దింభకమ్మ ప్రాముఖ్యము అర్థమునకు లేదు ఈ కవి
సర్వభావకవి సిద్ధివల్ల అయినకూడ ప్రాప్తకౌర్తి
గంధమును వర్ణించినది Dixon లో వలె వంద
నేనడయే అందుకే ఆ కవి

"కవి! నీగళకమ్మంగళ
కళా కళాకళాకళాకళా
కలసిపోతివి! కలగిపోతివి!
కానరాక కదలిపోతివి!"

అది క్రిందివాడు ఇవలెయు కల్పముల
యలంకారములు

ఈ కవి కల్పములలోనే భావమును సుస్థిరం
వేయును ఎరిగి తీర్చుకొనుటకు కల్పప్రాయముల
యలంకారముచే నున్నది దగలను ఆ కల్పములను
గిలగిరించి గిలగిరించి కలుగజేయును ఆ కరుణ
భావాన్వితమైన భావము అంతేకాదు ప్రతికల్పమును
అర్థమును వివరించిన మౌనికవో విధము సరిలో
వచ్చును కాదు భావాన్వితమైన సుస్థిరంపద రసము
లను వర్ణింపగలవాడు వాడే ఈ కవి అనేక చతుక్కా
రములు చేయును

"నటహాస్యతీ
విలాలాక్షి పరిగిండు!
విలాలాక్షి రగిండు!
విలాలాక్షి!
విలాలాక్షి!
విలాలాక్షి కలంబుని
ప్రసరాన్ని భయపెట్టిండు!"
అద భూః! భూః!
భూః! భూః!

హింసవలన
దృశ్యవలన!
దృశ్యవలన
హింసవలన!
వివచాయలను,
మరణిరంగి,
హింసాక్షి, హింసాక్షి!"

ఇట్టి కల్పసంఘటన మధురము కన్పించు ఈ కవి
లోని ప్రాచీనములు గా కల్పసంఘటనలను
యన్నది శ్రీకృష్ణయోగములు శ్రీకృష్ణ ప్రేమ
లోని! రామములను సుఖకారము వారినుండి
కల్పకలోని నించును ఆ గంధమునను ఆ భావ
మునను ఆ కల్పసంఘటనయే ప్రాచీన ఆ కవి
గా కవిత్వము లేదు అసలూ కల్పసంఘటనలను
యో కవిత్వమునకు ప్రవేశించినది

ఇతర యువకులు కౌత్తి "ఆకాశపు బెడ
రిలో కాలు వెనెడు యెంటిని నాటులెలా వుండి
కాల్గి" "కవికేలమునా కదలకు కొంచె" ఈ
యువకులు రచన రసమునకు సన్నిహితులుగా లేవు
యిన్ని చేయి యిన్ని ప్రేమ కల్పించుచున్నది
చెప్పుదును కృంగారమునకు యున్నదనిభావనగా
వాడు మనమునున్నది ఇక్కడ చంద్రుని
ఒంటిలో పొట్టి పట్టి కవి మనస్థితిలో కోకలు
మట్టి పట్టి చెప్పుచున్నది "కూర్చున్న మనసిది యారిన
కుంపటికలెన్నను" దనుట, "కాల్గి పట్టిరాతికలె"
మమ్మదనుట కవి ప్రతిభాగీనమును విచిత్ర మని
ప్రకృతిని బోధించుచున్నది అన్ని యలంకారము
లను మనమును మూలము ఈ యలంకారముచే
భావము లేరీగా సుస్థిరమును ఆ గ్రేయములు
భావమును విక్రమింపజేయును ఈ కవిలో
భావము మూటిగా లేరీగా సుస్థిరమున దీ యలం
కారము వట్టలలోనున్నది మిగిలినవలెయు అని
యెలా యిప్పుడుకేవలమే కలసివచ్చి యలంకార
వాడు కవి యలంకారము కొంచెకేవలం యలంకార
నిర్మాణము వారి కావలసివచ్చింది ప్రాచీన
యన్నది కావలసి యున్నది, కల్పసంఘటన
సృష్టానందమున దీ శ్రేణిలోనితే. ఈ కవి మనక
ప్రాచీనకాలముల వాడును కాదు యిది యిది వసు

త్కారముగా నుండవు. కొన్ని కొన్ని క్రమాలకా రములో వరుసగూడ తీవ్రముండును.

“నర్మనః పరకమలః చాహాదేవోఽఽ
తేఽఽ, వరి, తేనాపుర తాచి మానీకాఽఽ

నర్మ, నిలయ, హేతుత, వసంత,
ద్యావకాంతి వికాంతి నేతలా”

నర్మ నిలయములకు క్రమముగా తనంత
హేతుతములని యుండుటను కాని యందు తీవ్ర
మృదుగా నున్నది

ఉత్తీర్ణిత్విత్తయనేత భావనమన పుష్టి రాక
హేయనా ఐదుత్కారము జరగనకు ఆ చదుత్కా
రము కలిమనమృదాని యనునదమము బుద్ధిం
యను శ్రీకి నమస్సు ఐదుత్కారము తిరిగిన వన్న
యవ్రతంబిది ఆ చదుత్కారములో మరల నొక
నైశిత్యమునకుని పారజ్యామృదు హేతు మైన కల్పము
అందుచే పారజ్యమేమిటని వినుపు పారజ్యముగా
యంగరము నెట్లుగలవాని నర్మను స్మరించుట
కొల గల్గుట చతుర్విధముల అనెడి బ్రహ్మకృత
యనుచూచాని భృత్యత్వత్వరయచే కర్తవ్యముగలగుట
ఇదియన్నియు శ్రీకి కలిత్యమునకు మెరుగుపెట్టు
కొనుట కేమనన్య యుద్ధము ఆ యుక్తిచేత జరిగిన
యిదితిస్మరణ—ఆ స్మరణలో నొక విధిత్వమైన
యనుచూచి—ఆయనధూతని హేతుతమైన కల్పముల
హేత నిలకకాంతి నిలకగముగా నుండును పంకల
మతగా కమలమని యర్థము ఇది హేతుతు ఆ కల్ప
మును తీసికొని కలి విధముగా నాముతేయును
“హేతుపంకమునందే వద్యాలు పుట్టింది” ఈ విధి
పురత ఈ కలిత్యమునకు కొక హేతువులు ఈ మాట
వినుపులన్నీ ఐదుత్కారముకొను తూర్వకపులు
చేసినవారే అందులో ప్రయోగపులలో విధి మెర
వారిహేయన నుగము విజయవిలాసకర్త “అమృత
కల్ప! నా వ్యాసయ నుభ్యుకల్పెను నీవి కల్పయ్య
అను పద్యకాగము ఈ ప్రాణిలోని యొక చదుత్కార
భావన ఇదితయను చ్చితకలిత్యములోని భాగము
ఆ భావములను—ఆ ఛందమునకు—అని యొక్కడ
పుష్టినియత ఈ భావములు—ఈ ఛందమున కేది
యొక్కడ పుష్టినియకల్పెను, అసరికల్పడ రసవర్తక
కాత్తరేను. కేవలము బుద్ధిచదుత్కారముకొను

మూత్రమే యిది బ్రాహ్మణ్యమిది, ఈ చరణవలన కలగు
ఫలమే యిది

ఈ గ్రంథములో కల్ల కొలిత్యునందంటే
రెండు ఖండములున్నవి అని “బాలసారి” అభిప్ర
కల్పియని” ఇందు కవిచరిత్ర కొల విారిహేతు
యన్నది ఒక కేవలవిస్త పట్టులలో నూరి తేసికొని
బ్రతుకుటకై తినినూట కెక్కె పెట్టక బయలుదేరును.
చారీలో వ కేక కల్ప వరంవర గెడుక్కొని మరణం
యను దీనివి కలి నిర్వహించుట హృదయ గ్రాహిగా
నెక్కుడి ఈ ఖండములందు మూడు ప్రయత్నము
లనే కేవలవిస్తేది అనలు కళ్ళకునిక కళాగమము
మలపు తిరుగవలసి వచ్చినవచ్చెట్లెట్లు తిప్పించిన
తేయుట కల్పము “వేటి చాల కళ్ళలో నీ లోవకు
కనువించుట కళ్ళకుని మెదటి ప్రయత్నమునకు
రెండవ ప్రయత్నమునకు సంబంధము యుండదు ఈ
కలి బాలసారి కన్యవరంవరమియు తిధి భావము
విడుదా నదెట్లు కళ్ళ మలపు తిరిగి రెండవ ప్రయ
త్నమునకు మరలవపుడు రెండంటికి *Look*
“పల్లెటూళ్ళ తిధినిమన పంకలిస్తాండా” అని నిది
పెట్టును ఇది హృదయములో యున్నపుడును
పతిహృదయము వింతగా కాళ్ళిందు మార్గ
ముండదు మూడవ ప్రయత్నములో బాలసారి మరల
మును కెప్పివాడు ఆ మరలము వివిధ వివిధములుగా
స్మరించునట్లు తేసివాడు “వేళచుక్క పెట్టరిం
చినదట”,—“కొడితనకే నేనువాముని చరియతేసిన
దట” “బాలసారి కేవలరంధ్ర” తిరివాయపు ఆడు
కొంటుందట ” “పల్లెటూళ్ళ తిధిచే హేతు కలలో
“తేన కలిసింది ” అనుచానితో పంకము తేయులో
కల్పయన్నది ఈ కాత్వ ఖండము తిధితో యారం
భించుచి తిధితోనే యందమెది కళ్ళకు కావలసిన
రీతి నిర్వహణముల సమీక్ష విందు మూచితిమెది
మూర్త రాక్షసకారము మూర్తిధానిమి” అనికలి
కాత్వములోవరి రీతిములో నొకటి నిర్వహణములో
మూర్తిచే” అని అనిపించివాడు ఇది మకల్పము
నరించి మూర్తిమణ అట్టి చాని కళ్ళంకము కొందరి
కళా కల్ప వితతి హేతు

రెండవది ‘భిక్షుభక్తియనీ’ యిట్లులేది మందరి
చాని కళ్ళ ఇది కళ్ళగాడు ఒక పరిస్థితి మూర్తిమ,
కాని కలి యుద్ధమన నిభావముల మరలకే హేతుహేతు

కళకల ప్రస గర్వించివాడు భిక్షువేయి య్జూ నులీ యుద్ధీపన విభావములను గుర్పించుచు పోయినాడు. చిట్టచివర కాముద్దీపవిభావములే నిర్వహణయొగ్గములై ముసరివానికే సంపదగా నిలచి నవి "రామమ్మది చరిత్రాలం" "అమర్మ" కే క్రి లేదు" ఇది యిన్నియు మద్దీపవిభావములే ఇందులో నుద్దీపవిభావముల కంటె మించి పొన్నలేదు కాని చనిత్రాయు—కళకల మున్నది

అనువికల్పలలో నవ్వలూరియు వాడుట యొకటి సంప్రదాయముగ నున్నది అట్లనవ్వలూరి యను వాడుటలో కేది విశిష్టత యిచ్చునో తెలి యదు పొను మిక్కిలి పరిశుభ అర్థగ్ధతాపాదన కలుగును సంప్రదాయ నిర్దేశమైన పలుకుబడితో ప్రోత్సహ గెచ్చగొట్టవచ్చుగా నవ్వలూరి యనుచే పాద్యముకొను ఇకర భాషాపాండిత్యము కేవలము కేకాకర్ణ గర్భమున కల్గును అలవరుచుకొనుటకే ఆకాకర్ణ ములలో ప్రోత్సహ పట్టుకొనుటకు కవులువయోగించిన మాధ్యమ రహా తెలిసికొని కానిది రక కాకర్ణ మునం నుదిడించుకొనకలెను అంతేగాని సంప్ర దాయభిప్రాయ పలుకుబడిని ప్రకట పెట్టరాదు "యముది మహిష శ్రులోహాఘండిలు ముచ్చురాటవ భగేలో ముచ్చుయ్య" అన్నవ్యయ పరిక హృదయ ముచ్చుంగివట్లగా "అకలలోకపు బానిలముగ్గులు గొలుగు తెంచుక పలువురెక్కయ్య"అన్నవ్య యుచ్చుంగదు గదు, దీనిలో పరిక కాకర్ణాగ్రధముకే గ్రహించుదు గాని గ్రహసంప్రదాయములోని చాలోలోని"చిర్రా" న్నురగున రాదు యెందు మహిష శ్రులోహాఘంబు లన్న పుతులబాలతో కేర్పిన సంప్రదాయములోని భాషా మనము వినియోగము లెచ్చగొట్టును ఈ సంప్ర దాయ మింగిన వర్ణియు ముల సంప్రదాయము ప్రభు నకే యొక్కభాషను "కనకదుర్గసింహ బాళులిం చుట"="ఇంగురుది ముద్రల పేనుకుఘోరించుట"=" శివయ నూర్చిది హాయము నులుగు గ్రుట్టు" ఇది యిన్నియు పొనుమి ముట్టార బాగించును

"ఎగిరిన ఇమచకేగ" "ఎగిరేలోహాశ్శేకం" —"అగ్ని గెరుగున వికసించిన వజ్రం" —ఇది రక పులకొచ్చునన్న ము వర్ణముకొల్ప ఇట్లునులేకే కర్ణ సంప్రదాయ ప్రయోగము లీకది వాదించి కాదు, సంప్రదాయ నిర్దేశమైన వాతాయముగాని మాట

విరుద్ధగాని వాచికపురై హృదయసంపదను అనుచుకే యున్నది

ఒంపిక భావ, తామరకు,
వాదిహ, భువనీ, భూదీ
నికంబలో ఎవరైతేనే
అకాకర్ణు మహాహంతుడు"

ఇందులో ఎవరైతేనే అన్న విరుద్ధ తెలుగు ఎ.మ.వర్ణిలోనికే అనుట యీ పద్యమున కెంతయందము దెచ్చినది ఆ పలుకుబడికే కది పొటు బడికలో కాకర్ణ తెంచేది రమ్యముగా మందెడిది

లిలిపారి గంధము తో ధంపిచ్చు మెదలు చ్చివయుగా ఒయలుదెలిపిది అక్కడ కాని ప్రయోజనము కేలు విశ్రాంతిములలోని క్రిత పద్యము కేయుటయే కాని ప్రయోజనము గాఢలింపలేదున్నది అది యీ ధంపిచ్చులో కెప్పిన గానర కళక ప్రవచ్చుగా, అందుకే బుచ్చుల మంత్ర ప్రవృత్తి అందుకు భారతంలోని గణదోహాగ్ధుల మంత్రయోగీ వ్రదిక గంధిచ్చుల ప్రావల్యమును మూచించుటకు వ్రాయబడినది లోకాగ్ధుల వ్యాజ్యమునకు సరిపోవునట్లుగా దీనిది నూర్చినవాడు వాల్మీకి సాధారణముగా నున్న భావములన్నీయు, ననుష్ఠి వ్యులలోనే చెప్పి విశేష భావములకు గంధిచ్చు మార్చి చెప్పవ కాని ధంపిచ్చును మార్చి భావము నుద్దీపించ కేయుట కొరవాని భక్తధాతుల చేతులలో గాని విధులలేదు కొరవాని మహాసంభవము లోని రలిలాపమంతయు వియోగినికర్పరముచే కెప్ప బడిది అదియునుగాక సంపన్నులిభావ వాటక యొగ్గవైన భావ అందుచేతనే సంప్రవృత్తి వాటకములంతటి వాటకములు స్పష్టిలో లేవు కానిది కాకర్ణునకు యొగ్గముగా ద్రివిధ వాడు కొరవాసానులు నన్నియర్థాగ్ధుల సామాన్యముగా పద్యములు వ్రాయుచు దిక్షిముల నుద్దీపించ కేయి నవిక వర్ణివపును విధియులైన వర్ణియులు వాడును అందుచేతనే యే కాకర్ణముచేత వాల్మీకి మహాకవియొ నున్నయగుచే వా కొరవాచుచేతనే మహావి యనుచున్నాడు

అసలు ధంపిచ్చులోనే వ్రాయవలెనను నియమంబు కొరవని వర్ణివనికే గద్యలో వ్రాయవచ్చునని గదా యన్నలో భావము గద్యంలోకంటె ధంపి

మృలో మొలుగుకేరుటయే ప్రమాణము చిన్నయి
మారి—“ఏకవాక్యంబునం దొకాకొకకు లెక్క
నర్హ పడెనులు క్రమమరేకేకంబునం బ్రయోగం
వలెను.” నన్న వాక్యము కేవలము పద్య రచయితకు
మనసులో మండుకొని ప్రాసపది మాత్రమే కాని
స్వనిత క్రిలు దీనిని సుజాపాదగా లెక్కనరు. వారు
కన్నెను—అన్న వాక్యముకంటే కన్నె వాడు—
అన్న వాక్యములో రాకే కన్నెనను భావము క్షణం
గర్భమగు కంకురు సమ్యయభట్టు కణకములు పద్య
ముందల నుండును దీని పద్యగంధివనము
లందురు అయిన వచనములు కొన్ని శేటగీతులకక,
కందములకనో ప్రస్తరింపవచ్చును ఇతన్నియు
ప్రయోజనముకొనక చేయువాడెన్న విషయము
తల్లి సంబంధమైతది మనకు ప్రవర్తయే కావలసినది
ధందవ్యుక్తు సంబంధించినంతవఱకు మాత్రమే
దీనినిట్టి యొక భావము—అక పద్ధతి గల భాషలో
పద్యముగా తొలకొనినపుడు మన కొద్దోదము కర్ణం
లునున్నది లేలుచున్నది అనగా భాషమునకు
భాషనను ధందవ్యుక్తును పరస్పర సంబంధ
ముందీయే తీరికదప్పి మాట లేమన పద్యము లంత
ప్రాచుర్యము నందుటకు గారణము భావము భాష
ధందవ్యుక్తికి పాళ్ళలో కలియుటయే లోకములో
కొన్ని పద్యములే మిక్కిలి ప్రాచుర్యము నందుటకు
సూచ నితే కాగలము భావము భాష ధందవ్యుల
సమ్యక్యము జరుగుటయే యాదృష్టవచనకు హేతువు
అది వాగునప్రకృతిలో నన్నది తల మూడు భావ
ములకు తొలిపట్టుక నర్హత వాసన కని నప్పటిలో
సంపదక ముఖ్యకైవస వానియం గట్టుక భాగ మి
మాదిటి యొక్క సమ్యక్యము గోచరింపు యుండును
కనుక భావములు ధందవ్యులేత నెట్లనింప తీసిన రచన
మందు మనస్సు రమించుటకుగా భావమును మాటిగా
లెప్పిక వాని రచనయందు రచించెను

అయితే గద్య ప్రాసక దండి బాణుల విషయ
మేమిటి? పాశ్చాత్యభాషాను సంప్రచారము
ప్రకారము కేవలము పద్య కవి తి ప్రాసక
యిత, కన్నెయిత మొదలైనవారే కవులు
కానెద మేకారే మొదలైన వారు రచయితలు
మాత్రమే తెలుగులో మాత్ర పద్య రచయితలే కవు
లుగా బరిగెంచెననుచున్నది. కాని సంస్కృత
భాషా సంప్రచారమును దీని కిప్పు మొనడి. కాని

యందు కావ్యాపాదాలవలె గద్య ప్రాసక కండి
బాణాదులు సూచ కవులే “గద్యము కవిగాఁ బె
నును వదలి” అన్న వాసుకే మాన మన్నది. అయితే
కావ్యాపాదాలను కవులకు యుక్తకర్మమునకును దండి
బాణాలను కవులకు యుక్తకర్మమునకును భేదమున్నది
నందే బాణుడు—ని మాత్రమే—మగయూ కర్తవ్యు
నకుత్కారముగా వ్రాయుటలే కవులై కావ్యాపా
దాలవలె ధందవ్యును వ్రాయుటలే కవులుగా బరిగ
లించవలె లేదు

చాత్యుక్తి కావ్యాపాద సమ్యగూదలు ప్రసద్ధి వస్తు
మాత్రమైన యేదార్ద్ర భావము నుద్దీనింపనేయుటలే
యో ధందవ్యును పుష్టించి ఆ భావము లా ధంద
వ్యుల సేకాక నేమోక ధందవ్యులలే తెన్న
రమ్యముగావది వారి యూహ తిరువలె వది క్రిమ
ముగా సైతా బోయ్యక పద్యముల పోకములొన
వృద్ధి నిలచెను “తేకగద్యముగా పామ గానములు
విడిచి కేవలము పద్యపు పగిలి వినుమంతు కరుణను”
అని యొక ప్రయోజనము కొనక నిర్మించుట నెవక
పాసక కేవలము తిరువారి కవుల చేతిలోననేక దక్కాలు
నొయి “గద్య కల్పలీలి కల్పలీలి మారితా మార్తీ సకము
లలో నవపుకొని” “అలవాజావాసాంగ కలకా వన
దనంక మలవాధితాళంక దో: ప్రసంగం” యిట్లు వారి
బోయినది

సంఘము గలము ఆచారము మామెన్నే కవి
త్వము వాఁనది పాశ్చాత్యులు క్రిత మార్గములు
కనిపెట్టిరి కమాగ్నివిజం బాల్గొనిరి కేవలము వర్ణచోరా
లునులో పాశ్చానిరి లోకములో నర్హసామ్య నిష్ఠా
తము పొగి పారలెను. కాకల కళలే వ్రాయుట
యేమి? కేవల కళలు వ్రాయలేనను నిష్ఠాంతము
బయలుదేసెను పూర్వము కేవల కళలు వ్రాయక
బోలేదు అని యింకలుగాగాక కేవల మంగములక
నన్నది ఆకళ లంగులుగా వ్రాయలేనను కవి
బాహించిరి ఇట్లు వ్రాయుటకు ననుకటి ధందవ్యు
నవికలెత్తి. మారకముగా ధందవ్యు నిర్మించవలెను
క్రిత వాని విర్యాలుయో కృతకృత్యులైవాడు

పూర్వకవులలో భావన క్రమముగా మన్యుల
మనసు ము హున్ముహుర మ సంధాన ములేకగాని
భావము పడుకొన్నరు ఈ భావ ముట్టిది కాదు, ఏదో
కనిగత పాతమువలె బుద్ధిని తాదేమను చేయును ఆ

కానీకను యా భావక యొక్క పరాకాష్ఠ దశ, అట్లు భావము దుడికిగా తనయిటను విడుపు చాచి, ఘనమున కొకరెను భార్యల ఘనములలో భావము వివిధ విధముగా పొనుటను చాచినంత కాలమున్నది అందుచే ప్రీతిక భావక కవులుగా ఘన ములను సృష్టించు కొన్నాడు కొన్ని యంత్రక ప్రాంతములైన భావములు కెప్పుడనినచివలెకు ప్రీతి మొనటి యాకరము లభియ్యగా నుండి రెండవ యాకరము నుడువుగా నున్న రచనలు పెక్కు చేయును. ఆ రెండవ యాకరము విశేషములకు భావము మోస ముద్రకము ప్రభువన విలంబము

“వనందీ మందను
వనందీ ప్రాసను
వనందీ పోదాం
మైత్రీ”

“పాలాలన్నీ
పాలాల మన్నీ
ఇలాలలలో
సామం నందీ”

ఇకన్నీ నీని పదాచారములు.

ప్రీతి ఘనములయల లయత్రయ ములయల లెక్క పెట్టినతో కొన్ని కొన్ని పదములను తిరు వనయిటను కొత్త లయత్రయ గా వాడవలసి వత్త కొని ములయల ప్రకారము చూడవలదు పూర్వ లెక వస్తు యాదులు ఘనమును ప్రసరించి యే ఘనము ఏ భావము నిమగ్నమొకడో యూహించి రచన చేసిరి ప్రీతి యట్లు చేయలేదు కడలోనే యంత్రకము పొగినవారి కే బ్రాహ్మీ యిది యొక ఘనముగా వానినాడు కొత్త వైక కేవల మార్గమునకు నీలి కేవలమున్నది లయత్రయైక ఘనములలో భావము కర్మమునకే కొని రిచ్చా యాదకము కర్మముగాను పూర్వ కర్మలలోని భావము రచన—చర్యణ—ఆపాదవలచుకాక బానియను ఈ కవిలో భావములు భానియను పూర్వ ఘనములు భావము ఘనములయను ఈ కవిలో భావము ఘనముగా మారుదు గాదు వారి కొత్తర మునకు

లయ కేవలమో నిరతి కవిత్వమే లేదు.

“ఆ అన్య మరణేన
ఆపాదం ఎక్కడని
వెరిగారి ప్రభుత్వ
కేవలముందీ”

ఇందులో వాల్మీక పాదము ములయల కన్నులై నను లయము నిరవచయ వైకకటి వానపదనీతము లన్నియు నీ లయ వాక్యముంచి బ్రాయించినట్లే కని యుండకము కొంది ప్రతిభనుబట్టి యాక భావము ఘనములుగా తిరుగును ఇది పూర్వకర్మలలోని వానికలె ఘనములు గావు అట్లు ఘనములకు గావలసిన యగత్యమును నీలి కేవల ఆ వాల్మీకైక భావము ఘనములపై యింతే భానియను ఆను దాత్మైక భావము సంపూర్ణ భావముచే సంక గా భానియను ఏ నులయ—కర్మయితా—కీయో నీని వస్త్రీవకము కేయలకు సాధించిన బాలకు ఈ పరమకర్మము తెలిసికొని కొని మార్గము ప్రకీపిం కని ప్రీతి

ఈ కవిలోని ప్రధాన వస్తు ప్రీతిక ప్రజా నిది కుల వచ్చా గమలను కేవల నిర్మలమైవులున్న కేవల ప్రజల కేవలమంతయు కర్మము కేయలమిది

“అంతేలే, కేవల బ్రతుకులు!
తీరిపెయవకు నీటికను పెరుగులు!
తెరువరాని నీర్గ రాత్రిలో
తల పగిలిడి తలపుల గతుకులు!”

ఇట్టిది మృదయము తెంపేని కవలించున ఎన్నేని యువాచారములు చూపవచ్చును కొని వానిని పాకుగా నీటికొని ఘనములని విమర్శించ బాగును ఆ విమర్శవలె నువాత్మక యుంపన, పూర్వకేవల కర్మనిరమకములతో నిరతి పిచ్చం తము భానియను కలిగినప్పుని ప్రతిబానిని విడు వ్వింపవచ్చును కొని యా విమర్శ పరిశీలనగా నుంపవలెను గానిమటల బ్రాతరక జంపనూపన అది కొక మరము, — ఘనములై, — తినిమయ ములో నేవనియో తెలిసికొనవలసి విమర్శించు! మరకామూ పనికాదు ఒక కేవల విమర్శించు! పిచ్చంతము తర్కముగా నుంపవలెను

“జనింపాదు కొల్లుకాదు
నూయంటాలో కొల్లు
నిమంటాలో”

ఇదివిధానియైన యట ఖంఠములోనికి వేచాం
 నుల పశ్యమును గెండు విధములుగా వేవ్వరులు
 (1) పారహర్షికమైనది (2) వ్యాధిభోగికమైనది. పార
 హర్షికమైన పశ్యముగానిది మిశ్రమయని వారి నీహం
 తము అది వ్యాధిభోగికమైన పశ్యమని వారే యెవ్వ
 కొందురు ఇదిహంసానశ్చర్యమైన మూఱు
 యెవ్వచోపది పారహర్షికమైన పశ్యముగానని వారి
 భావము మిశ్రమగానిది విమర్శించు మార్గమే యిది
 కాదు మేఘపటపులు కాని పాళకులను మిశ్రమ
 వాదమన్నచో నిజముగా నిదియే యని స్పరించును
 ఇట్టివానిది ప్రత్యాఖ్యానము అందుకు ఈ ప్రత్యా
 ఖ్యానములలో నిజమేనని గ్రహించుట యిచ్చమున
 మునుపటిత్రోవ "అనంత్రో బ్రహ్మయటమన్న సి
 పంకిత్యుని నూనాంధ్రము" యని యున్నది అడగిది
 యెనుపరిచ్యులలోనికి అక్కడ యనంద మన శబ్దంతో
 నిర్వచించి యిది బ్రహ్మయని చెప్పబడినది తరువాతి
 తన కనుభూతియగు వాదనయనకు తోచిన
 యానందమును గ్రహింపించిన ఇట్టిది సంస్కృత
 యొక్క గొప్ప లక్షణములు కించపఱచును మిశ్రమ
 వాదమును పరిశీలనగా తర్కవహుగా వివి
 ధింపించితో నీ చిహ్నంబును

ఇక నీ కవి కథానీహంతయుల కొన్ని యా
 విధములుగ వే యుండును
 "కవితేనీ కవితోచేదీ
 మారేనీ మార్పించేదీ
 పాతేనీ పాపించేదీ

కావాలయ వకవకవాది "

నీది వందరు నిఘోకొందురు సేవలను
 కావనను ఖండి కవిత్వా! కవిత్వా! యను క్రి
 కలో కొన్ని నీహంతయులచేదివాడు పూర్వకవిత్వ
 మంతయు చుట్టూలంకారపు పలువలలో జన్మించి
 యావనమే కావాలకావాలచే నీయన దీక్ష పట్టగా
 క్రొత్తమార్గము కుర్చించినదట అది కృతావముల
 లాంటి విఘంటువులవాటి, ఘంఠముల సర్వవరిచ్యుం
 గము జివించుకొనిన మార్గము పూర్వకపు లనగా
 బహుళః ప్రపంచకపులని యిది యెన్నోకృతము వా
 రెవ్వరు నీ కవికంటె యెక్కువగా చుట్టూలంకార
 లులలో భావమును సంశ్లింపలేదు పశ్యవ్రతము

లందరి కవిత్వములో నుండును. ఒక్కరి కవిత్వ
 మేమిది—కృతము ప్రధానముగా వ్రాయు కవికవిలో
 వచ్చుది శ్రుతి లోనూడ జన్మించి శ్రుతి వాదన
 కల్పాలంకారములలో నవ్వ పాఠ్యకృతము ప్రబంధ
 కపులలో లేక పోలేదు కేవలము పద్యరచనయే
 నులలో వారి కవిత్వ మందలిని కవిధాన్యము అంత
 మధురముగా పద్యరచన చేయుగా రితర భాషలలో
 మైన చాల కేవలమే శ్రుతి "వి" యను ఖంఠములో
 "లోకాల,
 భవస్థాని శ్లోకాల,
 పరిమేషి కాకాల వాచనం"నేత్రాల!"
 అంతశ్రితానశ్రితమ కవి ప్రయత్నము చేసిన దునిం
 చుటలేదా! కాకాల పాధావలముగా క్రమము ధరించు
 కొందురు కాని యొక్కది ప్రాసవియమముకొను
 పరమేషి ధరించుకొన్నాడు అంతిమాశ్రమచేత
 పెద్ద తప్పని వా భావము కాదు కృతమున ముతా
 రము లోకములో ప్రభావము

ఇక విఘంటువులు కృతావము అంటే యేమి ?
 తోయన విఘంటువులలో లేది వనములు వాచునా!
 ఒక తేక యాయన పాపానికి చి వాదనము—అది యెవరి
 కళ్ళనుకు? అది యొక క్రొత్తకావ యెవరికేనూ
 ఈ కవికావము క్రొత్త క్రొత్త మార్గములకు విర్మిం
 చుట యని యేనూ లక్షణ యా గ్రహించుటయేనూ
 విగో విధముగ సరిత్యుకొనుటయేనూ చేయగల యీ
 కవిత్వ మర్థమే కాదు మిశ్రమ సంఘటనల సర్వవరి
 వర్ణంగం జివించి అని వ్రాసివాడు సంఘటనల ద్రవ్య
 యవ మోకలి తెలియక యిట్లు వ్రాసివాడు! సంఘట
 నావముల సంస్కరించును గాని బంధించెదీ

శ్రుతి కవిత్వములో వర్ణమకొప్పుకు కొన్ని
 వేచాంతభావములు పడును కాని ప్రవృత్తవర్ణన
 వనకొన్న వ్రేతార్థము—భావంబోధనలయ—
 వాదప్రయోగే తనకు కావలసిన ద్వింది "అతా
 దివం" అను ఖంఠమంతయు వేచాంతయు వాసన
 కొట్టుచున్నది. చచ్చిపోయిన మనః త్రునకుల అతా
 కిందురు పక్షిశ్రమ లగుచురని లోకములో వస్తువయ
 గందు అవ మున్నకమే యీ ఖంఠములోని భావమున
 కాధారము

"ఒక దురదృష్టవశాన
 తనయం అరుస్తురని

ఆ కదిలోనే ఆరిపోయాడు
అతని దీపం ఆకదిలో
చూలనక్కి చూలనక్కినది

దీపం ఆరిపోయింది
తారగా మారిపోయింది "

ఈ భావము తేచారెవ్వరని సంబంధించినదే
తరువాతి "గంటలు" అను గ్రంథము "గొప్ప"న
దిగినది ఈ భావము వివిధ విధములైన దృశ్యమలను
వివిధముగా చెప్పిన దృష్టియందున్న స్వరూపును
మన దృష్టిలో వలె లోకమందరియొక్క ప్రయత్నము వాడ
నదో దీనికి మూలముగొందన అందుచేతనే—

"ప్రాణము తెలు ప్రతిధ్వనులలో,
నీచొచ్చినయెడలలో, వాచొచ్చినయెడలలో"
గంటలు! గంటలు!
గంటలు! గంటలు!"

అది కది చెప్పేవాడు గలె గలె గలె గలె అని
ప్రకటించే యుటచే వాటినియు కల్ప యనంతర్వ్యయ
మూలించుచున్నట్లు

"నీ రవతల నీరినన
చెట్టపుకల్లు, చెట్టనీటి -
నీ నెలనీ, కంచెలనీ,
ఎందునీ అనుచు చీకటి"

చీకటి చీకటిలో కంచెలనీ నువ్వనీ ఒకటి
రవతల కొన్ని యీ కదిత్వము వా తాళిపథ్యము
తెల్లమునది కదిలి రవచా గౌరవమునుబట్టి మెప్పు
కొనె యుచును రివ వర్ష క్రింద భావములను నొనచు
విచ్చు సిద్ధాంతముగా కదిలో నున్నది ముఖ్య కది
యవరాదు సిద్ధాంతములందరినీ మించును అది వర్ష క్రమ
చేయు రవచాశిలమే కదిలి సామాన్యమానప్రతి
కంఠ కిన్నునుగా పరిణమింప చేయును తొలటి
కదిలితలించి చెప్పట యెప్పు యో రవచా క్రింది
సంబంధి చెప్పటయే రవచా క్రి తేలియక సిద్ధాంత
ములనుబట్టి నెచ్చుకొనె వారికంటె రవచా క్రిందరూ
మర్పించి వ్రాయగలవారివలెనే కది తాత్పర్యమునకే
కొంగునను బాగయొగ్గినది వా భావము

క్రి క్రి కదిత్వమునకను సర్వమనది కొందరి
యూహ, క్రి క్రి అన్ని భవములు లక్షణయో చెప్ప

కొనవలసినదే తొని వాని వాత్సర్యముల కొప్పుర
మునది క్రి క్రి కదిత్వమునకంటె భూత్వకదిత్వమే
చివ్వున కుర్చించును అందభగవతి సాంకేతికములైన
పవనము ప్రసన్నములగు ప్రచాయబద్ధములైయున్నది
అయితే క్రి క్రి లో ప్రతిపదము తెలియకపోయినను
మొదటమీది తాత్పర్యము తెలియ నవకమ్మును
ల తాత్పర్య మున్న కదిత్వములలోను తెలియుచునే
యుండును ఈ క్రికి సవ్యము వారన పోయి
యు క్రిర మారివంకియుగోవిది

"వారివందరీప్యం దందరికంటె క్రిరా
నందరీ దిప్యంతి "

గర్భరాశికి వక్షాశ్రితి వి
చ్చానుక తామస్సులి
స్థిరవిద్యుత్ ప్రసరితమనశ్చింతలు వ
చ్చెనై యేయుండు భా
గ్యవర్ణం ప్రతింజ మంచవను ద్రిం
గ స్వయం చంద్రులనా "

ఈ గ్రంథములో మత్సరమునకు వచ్చినను భావ
ముందా కి తెలియుచున్నదిగా ఆ సమాధమున
కర్మము తెలియకపోవచ్చును

"సింహారం, రక్షచందనం,
బంహారం, సంగ్రాహారం

మృత్యువంశం మృత్యు
కలహం తాళిచాలిక
తాళిలోయే వన కళహానికె"

"కలి! నీ నీగళివంశం
కళాతాళి మృత్యువారిలో
కలివారిని! కళివారిని!
తాళిలో కలివారిని!"

ఇది తెలివంతమైనదానిగా వైపర్యము తెలి
యకపోనది కదిత్వమైన తాత్పర్యమునామరగానే
సామయిక తెలియును చాదియందలి విశిష్టలక్షణము
లన్నియు విజ్ఞులకు తెలియవలసినదే క్రి క్రి చెప్పి
నట్లుగా ప్రక్షిప్త, గంగ, వాచునీ, ప్రసిద్ధ
శిల్పిరత్నాగరములు వాని కళలు చెప్పి లక్షణములే
విశిష్టములు వారి కళలు నూనె సామయిక తాత్పర్య
మూలముగానే తెలియును, తనరవాశిల్పము తెలి

అడు బారినగించి వ్రాసి శీటి ప్రతి విమర్శకును వారు ప్రకాశించును వా ప్రతిభముగ జ్ఞించి రని చెప్పిన కవిని వారి ప్రతిభలోని విశేషములు వివరించును శిల్పము వారినేరిలో విస్తరింపబడి అదృశ్య, ఇరియట్ మొదలైన కవులలోని శిల్పసంపాదన మీ కవి విశిష్టములలో గమనించును ఎంతవేరటికీ ధందవముల పైఘరి మాత్రమే పోలికగా భావించుచుండును

సంఘములో మానసికముగా చెప్పరివ్వు విచారము శ్రీశ్రీలో పలుకొట్ట గోచరించును అందుకే

“అలకాక్షి మా సరింఠి
అంశోన మా సాంశీ
లిరుపకాక్షి మా శేవారం”

“ఒక కల్పి క్రింద బుక్కొక కల్పి
ఒక బారిన వేరొక బారీ
శీటిం చే సాంఘికగర్భం
ఇంకా? ఇకలే సాగదు”

అప్పుడు ఇవర్మియు విమర్శకుల లేరు వారందరప్పి వ్యవధులు ఈ సృష్టిలో సాధించే ప్రధానాంశము “గాలి” కవరాని గళ గుండయ్యలు సూక్ష్మతలలు ముగ్ధులూడుచున్నాయిట”

“మానవుడు” అన్న గీతంలో మానవుని యశో విగమలుగా సంబోధించును అది మానవతానైవిగ్యుగా నూచించుట కేవలముకొన్న పద్ధతి

ఈ కవిలో Surrealism (అధివా ప్రభవకవిత్వ) యొక్క Influence చాల తక్కువ కానివిన ము తార మన్న చే కవిని కానిది కావ్యమునం దిముడించ లేదు

ఈ కవి సంస్కృతికము - శిష్టకగా వాదనను కప్పలు రాత్రి “తనకొద్దములు—ప్రాంతరాల.” —ఇది సాధువులు కావు కాదుకాద్రములు—

ప్రాంతములు—అవకలి ననుకొందుకు ఇటీవల ప్రాచీనీ” యని యావనిధి క్రియగా వాడినాడు ఇట్లు వాడ మాడుకు ఈ సంఘముచేరు మహాప్రభావము ఇక్కడ దీర్ఘప్రయాగ మనగా మరణమని యర్థము తప్పదు గొప్ప రాట యిరి యర్థము తప్పదు కంతగా వాస్తవ ముంచు ఇవర్మియు కవి ప్రతిభను కించంకలనీక దోషములు కావు

“అంకియం యంతయో తెలిసినట్టి

విమర్శకులైన కావ్యగీ
వ్రాంతుల యొత్తింబడి మహాకవి
వాగటిరాలు దీర్ఘగా
లాంతరీ రీ వ్యక్తిగతమై చను
లాభము శిండుచుకలలా
ఎంతవరూగ్ని చింతనల

సృజనశ్రాంతి సృష్టధారణీక”

ఇది విశ్వవాక్ సత్యజ్ఞానముగాని రామానుజావతారికలోని వదియు ఏ కొంచెయో తెలిసిన కావ్యగీతాంబరి యొత్తిచే మహాకవి వాగటిరాలు తీర్చిపెట్టును కావ్యగీతాంబరి కుల చే బరామృతము గానిదే కావ్యము భావించు కవి యిట్లు కష్టించి సాధించుటలన ప్రయోజన మేమి? తిరువార జనులు తిన్ను కీర్తించునను వాకచేరి మాత్రమే అందుకే కానివామహావ “బలవదని కీ శీ తా వా మార్య సృప్రత్యయమే చేత” అప్పుడ లోకములో శీతో శీరుకోఅను ప్రాశులాదువారి కీ వేమియు నవసరము లేదు వారు కత్తిలే కావనవసరమేను కొన్ని పట్టు బది పదములు చాలను

క్రి శ్రీ మహావి కావహాయన నొక పద్ధతి మాగ్నదర్శియైన కవి ఆ కవిత్వము బహు విమర్శకులచేరగాని భావించు మేధావతులైన విమర్శకులు కవి ప్రతిభలో నిమిష విశేషములను వైట పెట్టలేదు పూర్వకవులందఱు నెట్ల నిలచిరి

‘జురీ తగలాలి! ఎన్ని సార్లు చెప్పాం బండెక్కడవి!’ అన్నాడతడు. కాకపోయితి న్నీళ్ళలో బండ కాదున్నవి. పెట్టె బండివాని దివ్యబాని! పరుగున్నాడు.

ఏమిటా ఏమిటి ? అన్నదామె అడుక్కుగా

వినివేళదు. దీన్నే పలు మునిల్లో ఒక్క
వినుచుంజూచా ఉంచుకొనెను. అది అంటు
న్నది వాడు వాడు ఇద్దరేమి పోలేయేమి
కమ్మందుకు దుఃఖం పోయింది. అప్పుడు వాడు

'అక్కడ అక్కడ' పంపిణీ ముగియి చుక్క
 వచ్చుచున్నా? ఏమన్నా తప్పకుండా వచ్చుచున్నా
 విజయనగర వాళ్ళ అధికారులకు 'సేవ' అందించు
 గానీ, తప్పకుండా అందుకు వచ్చుచున్నా అన్న
 సందేహం ఉన్నది. అందుకే 'సేవ' అందించుచున్నా
 అని అంటూ తప్పకుండా 'సేవ' అందించుచున్నా
 విజయనగర వాళ్ళ అధికారులకు 'సేవ' అందించుచున్నా
 వచ్చుచున్నా? అని అంటూ తప్పకుండా 'సేవ' అందించుచున్నా
 అందుకే 'సేవ' అందించుచున్నా

“శక్తిం వెయ్యింబాకమ్మ” యాత్రా
 తుంటిగా వా ముట వాడుంబాకం గణక
 బ్రాహ్మ గణకా నీ మోహాదుల నెనుటంబాకమ్మ
 కి వేంకటేశంబాకమ్మ కి వాంఛ లేకవచ్చు
 వాకేంటి వాకింటి మోహాదుల వత్తు ఎన్ను
 వివరిం ఇవాళమంటారు శ్రేష్ఠానంటారు
 ఎటురిగి మిగుమిగా ఒకటివచ్చు “శక్తి”
 ఇత్యాదానీ అప్పుడామె ఎన్నుచేసింది - ఎ
 ఒక్కడే నేరూ ఇవాళ ఎన్నుచేసింది దైవం
 వచ్చింది నీ అక్కరలే వాల్లనో ఏండా అతను
 పేరుంటానీ ఏన్నెన్నుకొనునో ఏ సమయాని
 పేడ చేయకలెకలే పట్టు దైవంలేకే నేటికి
 బహుశా బానిసే ఏడాదు వరకేను రంజితుని
 కొన్ని కొన్ని సమయబహుళం ఏ క్రితగా అలా
 చించుతానానీ తెలియ, వాంఛించలేదు
 బానిస చేరలేదానీ ఒక్కోగో సూచ వచ్చింది

“నేను మా కుటుంబికి కష్టపరిచినవారికి ఎక్కువ
మాటుంటికి రానివాళ్ళు. మాకు ఏకైక ఒక పంకకెట్టు
ఉంది. మాటుంటికి కష్టంలేకపోయి అల్లాడినాడు. మా
తో ఏమిట్టా బాటులేమిదా? అని, మామమ్మయ్య
అక్కారించింది. దీనిని తిన్నాడు కాబట్టి, ఎవరు తీసు
కోవచ్చునని, ఒక తెలుగువాడు, తొందరగా
తెచ్చాడు! అని ఇలా (కృత్రిమంగా) కృత్రిమ పని
చేసినాడు! అప్పుడు విడితెలుగు వాళ్ళు తెలుగు

కాదు మీకు విధంగా చెబితామని, మన జాతి విధంగా చెప్పించి విచారణ, అలాంటి ప్రశ్నలతో ముందుగా ఆ సత్యమయిన భావిమానజీవితం ఇక్కడను కల్పించి క్రొత్తకాళ్ళలో మునుపకంటే బిగ్గరైనట్లుగా అనీ, నీ ప్రకటనలకు మొదటనే తెలిసి అలాంటివేదల అనీ వ్యతిరేకంగా ఉన్న ప్రచారం చేస్తూనే వుండేవాడు—అలాంటి వ్యతిరేకాలలో అనేకరేపణలతో కొరిగిమంది వస్తున్న భాగా ఎరిగివచ్చి వాటిని ఇవ్వనే కాదు అవ్వకుండా వావిధమనూ పరివర్తన చేసే కాదు

శేషులు ఇల్లవనది వడివంచలు చేరవలసి కాటం గ్రక్కం వెళుతోనేకా తన కారణంబట్టి శేషి విధంగా కాటవాన సక్రమం ఎంత బాధపడుకుంటాడు బాధపడుచుంటే సత్కానికి నామిత్రుని పరిచయం తెలిస్తే సక్రమకారు హృదయంత్రుని చాకెనో బాబాదమి తీరవలసిందే.

సర్వమును నేను చిహ్నించుచునుండి లభింపజేసినాను. చదువునందుండువారైన వారిసహాయముచేతనే నేను జడబట్టలుకూడా తుల్యవేసాను. ఆ ముగ్ధులైన విద్యార్థులకు కట్టినదాని సర్వము నా అందిరికి నేను చెప్పవలెననుచు నేను చేరినది నేను మా క్రమమున చేసేరాదు. నా అందిరికి సర్వము ఇచ్చుచేసేదాయదు. నాకు ఆసర్వముగాను సత్కృతినిర్వహించు సాధులు కన్పించుచు. చివరకు ఆయనకు నేను కృత్యము చెప్పి దనుచు చెప్పవలసినదేమైనది మిగిలిన నా అందిరికి నేను నీకు తీర్చగ మా పాపము వరకునెది ఎప్పుడును నేను దేవునిగాను మానెను. సత్కృతిని సాధులు చెప్పవలసినదని వాగ్దానిని చెప్పుకొని వాగ్దని తీర్చగ నా కోరికనుక నిద్రమందుండువేదాని నాకు చెప్పబడు అంత నేని చాలా వరగా నా చెప్పినాను. చదువుననేనుకను ఎప్పుడుకూ నేను నిద్ర చేయజాలక నిద్రకుంతలే వారైన నున్నందున వారియందు వర్తనచేసేంతింప నేనా ఎప్పుడు విద్యార్థులందుండువారైన వారలకుగా కలిగివున్నది చెప్పవలసినది. ఇది సమయము ఈ కారణములను సర్వము నిర్మాణ వారక్షయమునిచ్చి సేవలకు అవిధింప అవసరమిగా నాయందు త్రివిధరూప అభ్యుదయి వారలకిగా నిహితమునకు సర్వమునిర్మాణ రూపా నిహితమునకుగా కలిగినది తేలికను దుష్టమును నాకు తెలిసినది.

పద్య సత్యసంగీతాగా పాఠాలు వ్రాయుట, వాచించే సదాచార పాఠాలుచెప్పిపండి, వీర్లవా రెచ్చిపెచ్చి సంగీతసరి వాగ్గేరిని ఎరికవచ్చుడైనానరే తప్ప మందా రెచ్చిపెచ్చిపండి, అంతవరమింకాకరి తెలుసు మూలముల రీతిముల వీర్లములకే అబ్బులాదుతుంటే వాగ్గేరినే సర్వముగ్గరి అబ్బుత్తం అనవలసి, సర్వం సర్వరీతిపండి ఇతర వాడుక మాట

అప్పుడు నర్సింహంజీ బాపిరాలాచిద్దం గారి
 ప్రసేది కరుణాకర శేషిగారిచే ఎదురుబెట్టుకొని
 సరిగ్గా కరుణాకారిని మామగట్టు మమ్మ బోనిచ్చేవాడని
 తన మామపెద్దవాని వాగ్ల పైదెవ్వరూ దొరకానీ
 ప్రంబంజేవాడు. కనానూరువ్యాపాయిని దొరకని
 ఇచ్చి పైగిరేవారూ అని జనం హెచ్చుమంటూ
 ప్రంబావాడు జనం అనినా గానప్పగిని వచ్చు
 కోనానిమిమిల మా పెద్దవాళ్ళకుమారుల ఆ బెడ్డగారి
 కలిగిన అంతరే తే నీమ పెద్దవాళ్ళ దూకు

[illegible]

ఒక్క నాడు మా క్రం చేతియనుమిద పువ్వి
 మురిక ముడుపుడునున్నాడు నా అగ్గర పదిగా
 ఎలాంటి ఒకటికన్ను చివి పొదాగావుంటుంది,
 అదివు తీసుమని ఇదివాని ఇల్లావా అన్నాడు,
 అలాగే ఇచ్చానన్నాడు, ఒకసారి తనేమో కళ్ళ
 చూడనిది, ఆకళ్ళ పెండ్లచేసి పెలుమని అడిగాడు.

అలానే పట్టాను అలాంటిది కాకనీ నా చిన్న
చిన్న పనులు చెల్లించుకుంటే నేను చేసే పనులు
కుంటుంటే అలాంటివి ఎప్పుడూనే చెప్పినా
సరేలేమంటుంటే కానీ, ఒక్కసారి కాకే
అన్నాడు నేను ఇప్పుడు ఏది చెప్పినా ఒక్క
సారి చెప్పినట్లుగానే అంటే అనమో అని
చెప్పినది ఎందుకనీ అన్నాడు

తాడు పాదారంగగా ఇతడు. ఎప్పుడు ఏదో ఒకపని తల్లివస్తుంటే నిడుగుతుంటేమనబోతే అతడు వాడు కాదు అలావుండవలసి చెప్పాన్ని నిజంగా కాదు ఇంకానే పడుకుంటే సత్యమిదేనా పని చెప్పే ఎంతో సరదాగా చేసిపెట్టు బుద్ధులూది కాకలావుంటేమిటి అక్కడ అయినదో ఏదోవున్నది తేను అలాగే అయిన ఏమిటికన్నా స్వచ్ఛమైన తెలివీ కలిగి కాలరగి, నిడుకుంటే, ఏదోపడుకుంటే పురమయినచేదామిది అయిన ఒక్కటిమాదా పనిచేచుకుందా తెలిసిపెట్టేవాడు అలా ఇద్దరం భార్యలంలాగానే స్నేహంకాగా వుంటుంటేవాళ్ళం తనవారే కావాలికి వున్నచోకి కాదా వాళ్ళవారికి ఏమిటని పోయింది అది అక్కర్లేవులేమిటనామకారదు అందులకు నన్ను ఎక్కడైనా చేరకపోయి వివాహం చేస్తే కూంటకునది మావచ్చు అలాగేమిటింటి ముదలు పట్టుని అప్పుటినుండి, ఎప్పుడో ఏమిటానిది పోయిందా యింటికిరావటం మాదిచేకాదు కాదు చేరే సంబంధము రావటం ప్రారంభించిందా నిజంగా కాకే సంబంధం ఎంతేమిటంటే ఇష్టపడదు, అయినా మావాన్ని ముందరు మాతేవు చేసిపెట్టుకొందా ఎందుచెప్పే నీరులేదు వాడుతెచ్చిన సంబంధాల్లో ఇంతో నిజమేమంటే సంబంధాల్ని మావచ్చు భావం చేయడం

[illegible]

ఎంతమందివచ్చునో వాళ్ళిళ్ళ మాటలున్నప్పుడూ వారు, ఎలాగైనా పిల్లల జ్ఞాన కలిగిజేయుకాలేదు, పైగా సామ్యుజాదా రాతేదని నీర్మల్యకృతి ఇంకాక జాన్ని తెచ్చుకుంటే బాగా కట్టుకొస్తుందని మా ఆశ్రగాయ, ఇద్దరు ఏకమై పన్నీ విధంగా చేరారు ఎకరైగా అతడుని అడిగితే ఒక్కపదవా ఒక్కవందని చేసిచేశాడనీ, తెప్పవట్టుగా విడిచేశాడనీ, ఎదురు తిరిగి ఏది పడితే అదిఅంటుందనీ, అలాంటి దానితో నేను పైట్రా కాత్తరం చేయించుకుంటామని చెప్తూ ఉండేవాళ్ళు నేను ఇక్కడకు వచ్చినకొద్దరా? ఆ మాటలు పట్టుకొని మా ఆమృతాదా కేసులు ఇక్కడ వున్నాంకదా అని వరుగెగ్గుకొచ్చావా? రేపు వాళ్ళింక నేన్ను పాన్ కట్టుకుంటే ఏమృతాదా మాత్రమే ఎక్కడి ఎక్కడి నుంచు కుంటామనుకున్నా అయిన తరువాత వాళ్ళు పెప్పవట్టుగా వికపోతే ఎక్కువనీ, వాళ్ళు గిట్టివాడదాని కొట్టివాడదాని, తప్పుకుంటామనీ ఆలోచన చేసుకోవడం నేను వడబట్టానీ అనీ, చాలు చాలున కదా పడుతూ ఉండేది నా కాళ్ళింక, తరువీద పడితే ఎక్కువ, అనే ధయంవత్తు తిరుగుతురు కాల్తరం చేయటం లేదని లోకం నిందిస్తుందనీ బంధువులు ఆ చేపనంతా ధరింపలేకనే ఏమో, ఇలాంటి నిమిషపరిస్థితిలో వున్న పన్ను అదిరించుకొని ఇరులు లోకకసారి ఎంత ఉక్రోశమైనా వాళ్ళతోనీ అలాంటి పరిస్థితిలో నా స్థితినుంచి అదృష్టమైపోయేది వాని కొంత అతడి ఎక్కడికి ఎక్కడి నా ఒక్కరేలా చెప్పితగిరితే ఇంకొకటి బిచ్చాంరిశించి అ మాత్రంనాదా స్థానంలేవల్లను నువమంకా ఈ బ్రతుకు బతుకు బాతుగిరిగడల్లా? వుట్టబాల్కు తిన్న నట్లుగా ఇటువల్ల నీ పిల్లకరిమ్మ అటుపోతే వాళ్ళోకరిమ్మ తన్నుకావుంటే మనగతేంకామ? ఈ కష్టాలన్నీ ఎవరికి తెస్తే ఎవరి హృదయంలో వానికొగలుగుతారు? ఈ అంతలేమి కష్టవరంపర ఎప్పటికైనా దాడంటే అది నిరమించవలసివచ్చేదాని ఎవరికి తెలియకలం ఎవరు తిక్కలగుతారు?

సత్యం వాగ్విజయం బయటి తపనకనన ఇంకొక అహ్యుయని వివాహం చేసుకొని వాగ్విజయం పాటు తీసికొన్నాడు దా బయారాకు ఎంత అన్యవశకుడు అని నేనుకుంటుంటానానీ అయినమాత్రం ఆ

నివాసంలేదు అంటే కను వాగ్విజయం బయల తేదనీ కాదు, తన అహ్యుయని, వివాహం చేసు కోలేదనీ కాదు, తీరికాన్న బయలరానీ నివాస సంహారంలేదు నా వివాహమైన తరువాత అయిన నేను తంతుమాడు సంకల్పాలు మాట్లాడుతూ సంధించలేదు వారింట్లో వాతక్యూ మా యింటికి వచ్చేవాడు కాదు నేను త్వర మా వారింటికి వచ్చేవాళ్ళం కాదు అందువల్ల ఎప్పుడైనా బాగా అలా సంహారంలేదు మా రామ్మం నీ మాట్లాడుతూనీ, దగ్గిలో కలుగు కోవంటానీ, మాట్లాడుతూనీ జరిగిపోయిన తరువాత వారిఅమ్మకు చాలా బిచ్చుచేసింది వాదావు బ్రతకడమే పరిస్థితి కున్నా నేను వారింటికి వెళ్ళటం, తరువాత తరువాత వారునాదా మా యింటికి రాకటం జరుగుతూ ఉన్నది కర్రను నేనునాదా మామలగానే మాట్లాడు కుంటుంటేవాళ్ళం మా పెళ్ళిళ్ళు కొగముంటుగా అంతరవత్తుగా మాట్లాడుతున్నారేం కాదు ఎన్ను పనా నేను వాళ్ళనుండు నుంచే చెప్పకునేదాన్ని అయిన చాలాబాధపడుతుంటే వారు వాళ్ళు అలా పెప్పి పెప్పి అయిన మనస్సుకు పాడుచేయటం వా కంత ఇద్దరం ఉండేదీ కాదు అందుకని నేను మాత్ర గారింటికి వెళ్ళడమే వచ్చిన కొద్దరకాల్లా ఏమిటి సంకలు అని అయిన అదేనా వినివేపు సంకలు అనేదాన్ని ఒకొకసారి నేను అలా ఒక్కప్పుడు నా పరిస్థితులు తనకు తెలియజేయటం లేదని అయిననుండో కష్టంకావుండేది నేనునాదా అయి అడిగితే అయిననాదా పెప్పివారు కాదు నేను వా కష్టాలనుంచి చెప్పకపోతే అయిన బాధ పడతాననీ, నేనే చెప్పకుండా దామోలేది పోటం వల్లగాని ఎక్కడగా చెప్పకునేటానీ దాన్ని నేనుదానినకు చెప్పాన్ని నుంచి చెప్పకా వుంటే ఒకొకసారి అయిననుండో కోపంతో ఎట్లాకానీ, విచారంతో కదిలిపోయేది వినివేపు సంక అయిన వివాహం చేసుకొని వాగ్విజయం పాటు తీసికొన్నాడు దా బయలరానీ అన్నా నాకసారి అయి ను విచారామ్మం నీ మరల్లాననీ నీలంజీ రాధంబుధివత్తుంకెవరకు నేను నా తీరికానీ బయలరానానీ లేదు అన్నాను, అయిననా దానినకు వున్న ఇలాంటి కడుగులను, పన్నుతూ ర్తిగా అర్థం

దేవుడు మృత్యువును, కాదు అతనికంటే ఎంతైనా
అధిగమము, గౌరవము ఉపద్రవము ఉంటుంది అంత
కన్న ఇంకేమీలేదు. ఇవేకా ఇతరులు అర్థం చేసు
కోవాలంటే చూడవలసింది! అలాగే చూడవలసింది విషయం
లేదంటే ఎవరిదండం దిక్కులు వారు చెప్పవలసింది

[illegible]

(காண்க) ௨௭ (பி) ௨௭ ௧௯௯௯-௧௯௯௯
 ௧௯௯௯-௧௯௯௯

[illegible]

భద్రవర్షం లేకపోతే వర్షానికి పూనుపెట్టు
కోరు అన్నదామి పుటిక్కోన అటుని కొంచెం
మందగించినా ఉత్సాహపు పుటలలో ఒకటియగు
వడితలేంది. అయినప్పటికీ సమాధానం చెప్పమందా

శ్రీమంతుని పేరుతో బాగుందో బాదో బిరోబాల్లో
ఎవరో బేరారని ఇప్పుడలా ఎవరు చెబుతున్నారు?
బాబ్బాయి క్రొంగిపోతున్న ఉత్సాహంలోనుంచి
కొంచెం తప్పుకుంటుంది

[illegible][illegible]

బాదకుండగనే బట్టలను తెల్లగాను ప్రకాశవంతముగాను ఉతుకుము.

వినియోగదారులకు

ఇది రక్త కృత్రిమమును నిర్మించు వస్తువులకు
తయారు చేయబడినది. కేవలము, విక్రయ
నిపుత్రుల, కుక్కలకు, అతిమృదుల మందులను
చాలామంది ఖాళీచేసి, మంచిమందును నిర్మించుటకు
యొనగరిగించుటగా అర్హతమునుగలిగి అనేక
నష్టాన్ని గలది కి వినియోగదారులకు

20 కులముల వచ్చును. 2/-

పోస్టల్ ప్రత్యేకము.

పి. సి. ఏ. ఆండ్ కంపెనీ

అయ్యర్లవనపాళం

అండ్ కంపెనీ, (కొత్తూరు జిల్లా)

కుష్టు ★ బొల్లి

వస్త్రా ము హ మ చ్చ లు, సెగ.
వహాయి వ్యాధులకు గ్యారంటీ చికిత్స,
కావలగు ఉచితము.

జి. వి. రెడ్డి ఆండ్ కో

(రికెఫెట్)

"భాగ్య" రా ప్రమము

గోపాలపురి, తూ. గో. జిల్లా

ఆర్థర సా య న సా ల మొక్కల, కృష్ణ

ఫోటో కము 1925.

ప్రశస్తాయుర్వేదోపధములకు
నిలయము. ఏమందుకావల
సినను మాకు వ్రాయుడు.
నమ్మకమైనవి లభింపగలవు

అయ్యర్లవనపాళం

చేటూరి శుకరరాస్త్రి,

ఎ. ఎం. ఏ. సి.

Consulting Physician

జనము మాకు పూర్తిగా వ్యతిరేకమైనది అయితే మా అక్క-చెల్లెళ్లగురించి మాదా వ్యతిరేకతే ప్రారంభమే అయితప్పటికీ ఈ భారాన్ని వాళంపై మా అమ్మపై ఎక్కువగా మోస్తూ వుంటానా వాడు కొంత ముఠాపాటు అయింది కాని తే నెలకే పదిచేస్తున్నా ఇంకా పదిచెయ్యటంలేదని, వాడు అంత భరించగల చీరలు వాడేమీ ఎందు కొంటాని ఏకాగ్రంగా మా జివన, అక్క-చెల్లెళ్ల అందను చేరుకుతున్నానేమోనో అంటే దానికీ తావులేదా తారీఖోయిందా? ఏ నువ్వులే క్షుణ్ణం ఏం కట్టుకుని ఎక్కడ పడుకోవాలి? అనే ధోరణిలో మాట్లాడుతున్నావేమన్న వాళ్ళంతా అయినా నీటిని తే నేమంత చివ్వకట్టులేదని తేనించా ఎక్కువ విచారంతో మునిగిపోయాని తేరే కారణం వున్నది

మా వాళ్ళు గారు వా యింట్లోకనుండు, అయిన తనవారోమాదా కొంత కాలంవరమూ,చున్నది చూస్తేనే ధయంగాను, ఎంతో చుంచాగాను వుండేవారు అలాంటివారల్లా ఒక్కనానొక్క కొడుకైతే మా అమ్మయ్య మాదా తనమాట వివకపోతటం, కేవలం భార్యను వాళ్ళవైపు వాళ్ళకు వెనకేమనటం ప్రతి దానికీ కయ్యలకీ కాయవట్టటం, ఒక్కమగదా వివిధంగానైనా చదువు చెప్పించి అభివృద్ధిలోకి తీసుకురావాలంటే చదువుకోవోగా ఎక్కడ అప్పులు భుజితే అక్కడల్లా వోస్తుందాని అప్పులు చేయటం, ఇవన్నీ మొదలుపెట్టినది! అదొక విచిత్రంగా మారిపోయాడు అంతకుపూర్వం వున్న గంధిరక, ఇంకోవాళ్ళను గడగడలాడించటం అదంతా మారిపోయింది మరీ మా సంపారం అట్లా అయిన తనవారకే అయిన కదలు ముత్యపోయింది అయిన మన ముత్యపోటం అదొక్కటం మాదా పూర్తిగా ఇక పోయింది తే నిక్కడను రావట్టున్నదింటి మేమంతా అతేవిధంగా కొంచెం విచార పడుతూ వుండేవారేమో? అయిన ఒక్కనానొక వాడో ఏమిటిది అనిగాని, నీవు నన్ను, బళ్ళవద్ద అనిగాని ఒక్కసారిమాదా కోసా పక్షపక్షి అతీగిన పాపాల పోలేదని మాకులేదా కాని మా అమ్మ ఇలా మొదల మందా భూయకుంటే ఎట్లామరి? అదల సంగతేమిట? కనుక్కునిరాక అది అనగా అనగా ఒకసారి తాలోయి కయిలదే చెల్లదని మా అత్తగారి భారీ,

నక్కటం మాదా పారింటికీ చెల్లదు. ఎందుకలా పంపించారోపాచ్చింది? ఎన్ను మాతోటివాళ్ళకన్నా ఎదురు చెప్పి చెల్లకూలే మా నీవు బందిలోకి ఈ అమామయి ఇంకా విచారమైనది ఏమిటిందితో? అది అతిగారట చాచి

మా కిల వివాద ఎదురు చెప్పకపోతే అందరికీ ఎదురు చెప్పదని వ్యక్త చేయిస్తే అది ఎన్నెన్ని చిత్రాలు చేస్తో? వివాదం చెయ్యండి మేం చెప్పి మాత్రం వివాద సమ్యకారో? అని మా అత్తగారు అందుకున్నట్లు

మా కుంపంకి మిమ్మల్నికాదు నే నడిగింది అయ్యి సమాధానం చెప్పకండి అమ్మగారు మా వాళ్ళు గారు

ఇంకా ఇంతమంది చెప్పటాని కేమన్న చక్కడకి ఎవరు చెప్పినా అనే—అమ్మగారు వారు సరే మా అల్లడిచేరితే చెప్పించుకోండి నేనెవ్వన్నా అని మా అత్తగారు అన్నట్లు

ఒక రెడీకే చేయిది ఒకరు చెప్పేసరికి వా పోలి ఒకరి కెంతు? వా యిద్దం వచ్చిల్లని నేను చేరుకుంటాను ఒక గెతున సమ్మది—లాని కడం— అని వారు కోపంగా మాట్లాడారట

ఇట్లా పొందడమే మాట్లాడినంత లేటిగా పోతుందా అమ్మాయి చేరుకున్న రిచివారీ అని మా వాళ్ళు గారు అంటేవచ్చిటి

పోకపోతే చేతివైపునా వుంటే చేరుకో పోయి ఇదిమొదలు చేరుకుని వా వాటిరిచాయలకు రాతోకండి ఎవరైనా—అని తేచివెళ్ళటం అంతే అప్పటినుండి ఇక వా వివయంలో అయినకు పెద్ద విచారం చెప్పిపోయింది మనములో అయిన వాళ్ళిరి మాదా ఇంకా ఎక్కువ కాటం మొదలు పెట్టింది వారు మళ్ళీ చెప్పిచేసుకున్న తరువాత అయిన వాళ్ళిరి ఇంకా ప్రయమి చేసినకు ప్రాణాలు మాదా విడువటంలేదని మా వాళ్ళు ప్రాణం పోయేటప్పుడు ఆ వార చూడలేక నేను చాటుకు పోయి కళ్ళునీళ్ళు పెట్టుకుంటున్నప్పటికీ అయిన ప్రాణం పోయేటప్పుడు మాదా వచ్చే తలమూ వుండటం వారు మాదా వివచితుకా తే వున్నది తమ పోకన్నానే అనీ, నేను కమ్మంలో వున్నాననీ, వాడు వాగా అరుకుతుందో అరగవోననీ, అయిన

భయం, అంతుకలతో అయిన వస్తువుగా తలచుకొని పాపాల వదిలారు.

అప్పుడేమిటి ఇక కా కష్టాలు అడుగుతాయి. అంతకుముందు శ్రీ మమకుంటుండేదాన్ని—ఇరిగిం చేస్తా ఇరిగింది మా అమ్మ వామ్మ రాసుండగానే కానేను చనిపోలే కాసుండుంది కాని శ్రీమ శివతలలో నడిచి భయపడ్డానో అక్కడ కానే ఇరుగుకూ వచ్చి నది అక్కడినుండి ఇక్కడికి రాకటం ఇంటికి దూరమై వెళ్ళునీవన వచ్చివెళ్ళుండు దివ్యకు వాచని మా అమ్మ కివ్వకు నామీద ఎంత ప్రేమభ్రంశే మూత్రం ఏం చేయాలనుకుంది? మా నాన్న భుక్తు ప్పుతే అంతంత మూత్రమయి మా వామ్మ పోయిన తరువాత మా అమ్మ శ్రీ కృపావతీ నిలులేమిండా పోయిందా యింట్లో అక్కడ మా అన్నయ్యుడగ్గర మనోకర్తి భుక్తుకొనవన పరిస్థితుల్లో ఇంకా వచ్చింది పోషించ గలగుకుంది? ఈ పరిస్థితుల్లో నా నానందం కోసమని నా భారాన్ని నాదా అమె మీద నెమరి అమెను బాధించేకన్నా ఎన్ని కష్టాలైనా రానీ, నా భారాన్ని శ్రీమ నానందం ఈ పని చేయాలంటే మళ్ళీ అక్కడికి వెళ్ళక తప్పదు ముఖ్యమిది తప్పదు. కాని విజంగా అలా చేయ గలకా? ఏమిట? నిరాశనాలాన కలిగి ని ప్రభుకెక్కడ అలా అనుకోవటమే కాని చేయగల ఏం చేస్తామి? శివతలలో ఈ ని ప్రభు నిర్వచావతీ వారిశీషిగా ప్రవకుమో భుంధి ఈ ని ప్రభునివించి యజువచారి అంటే తప్పకుండా మళ్ళీ అక్కడికి వెళ్ళాలి ఇప్పుడు

అక్కడి పరిస్థితులు దెవకటి పరిస్థితులు కాత్రు, అక్కడి అక్కడను లేదు, వారిలో మాదా కణమన్నమ వల్ల అయితేమిం, అనుభవాలవల్ల అయితేమిం, అ నాటి నుండుచునీకమూలేదు, విజంగా అంత నుండు దువతలమే అంటే మళ్ళీ రమ్మంటారా? పరిస్థితులు మార్పు మావడికమైన మార్పుమనగా వోద్వదితయ్యి, ఈ అకలాకాన్ని భుక్తునిండుమని వారిలో మార్పు శీమకురాకాది! ప్రయత్నిం చేయాలి ఈమూత్రం శ్రీమ చేయలేకపోలే నా బాధలు కానే కానుండా ఇతరుల కష్టాలను ఇనుమడింపచేయాలి! నాదా వోద్వదితమి నా శ్రేయంకోసం కాకపోయినా కానీనం నా సంబంధమల శ్రేయంకోసమే నా మళ్ళీ అక్కడకు పులితరారికాని అప్పుచ్చి నా శివకాన్ని శ్రీమ 24వారి భుక్తులలోకనం చేసుకుంటున్నది! ఆ సంఘటనలన్నీ కళ్ళలోకడమి (వోద్వదితా మ్మయిండా! మామకుపోతున్న, ఈ అలావన లలో నా మెదకు ముట్టులు తిరిగిపోకూ భుక్తు ఈ బాధలలో నా మ్మయిండా వచ్చింది చియ్యకూ భుక్తు నా తెలివితేటలు ప్రతిభ, యజుకము అన్నీ మిగిలెను మనె ఈ ముట్టులు తిరిగిని కళ్ళు లేయలలో కలసిపోయినవి ఇంకా వాని స్వతంత్ర తేమిటి? అలాగేమిటి? నిర్వచామిటి? ఈ పమా నంలా ఇదేనా నా భూనం? ఇదేనా భారతవారి ముఖం పోలిండుప్రయాణం? ఇదే కాలోం భారత వారిముఖం గవర్నరుగా భుంధిం, మంత్రిలుగా భుంధిం, విదేశాంగ రాయబారులుగా భుంధిం నూన!

శీతారామ లక్ష్మణులు.

దెందుకూరి శిథిల శిల్పసంపద

శ్రీ కొ. రాఘవాచారి

ప్రజానుమండలములోని మధిక తామ్రాకాశులెందిన తెందుకూరు గ్రామములో అంబరీయశాస్త్రిని ప్రజాపతుడు ఒకటి కలదు ఈ ఆలయ ప్రాంగణములో ఒక ప్రత్యేకమైన నిర్మించిన మహాశివుడు శ్రీమతి కలివాయిని శిలయగునట్లు దక్షిణాగ్రములో శ్రీరాములు త్రివిధమునందగా రెండున్నరకలులు లోతున, ఒకచాదిపై శోకానికి శిర్పియన్న విగ్రహములు ఇరుకదిలక్కటి లేట పడినది ఇక్కడి చామ్యలో వాటిని చూడవచ్చును

క్రింది భద్రలో పర్యావరణమునైతహాని ఏకు గురున్ను, ఇతర నిలచియున్నవా లే దునునున్ను చేరి పరిష్కర రావొస్తగ ఇరుప్రక్కల త్రిశింగిని, నిలచియున్నవారు త్వారపాలకులు, మధ్యభాగములో

శీతారామలక్ష్మణులు లక్ష్మణుని కిది పై భువ నిదిగా వొద్దు పై కటములో శీతారామలక్ష్మణులు మూర్తులు పెద్దదిగా చూడవచ్చును

చాలి ఏకములు ప్రశస్తికముగా పవ్యములుగా మలచుటకు విలువలేకపోవుటచేత కాశీయ, నాదముల దిగుత పవ్యములను అర్ధశిల్పముగా మలచివారని యహాహించవచ్చును, విగ్రహములకు దిగువునకున్న కాగలపలకల రాతి కేసులనుబట్టియు, విగ్రహముల చిన్న పొడవునుబట్టియు (కూడన్నర అడుగులు) ఈ విగ్రహములు ఏకేకాక పెద్దవిగాయి ప్రాంగణములో నిర్మించిన చిన్న కోడందారామశాస్త్రి ఆలయములో ప్రతిష్ఠ చేయబడియుండునని ప్రాచీనం కలన యన్నది

ఈ అంజనేయ ఆలయప్రాంగణములోనే ఈ విగ్రహములు దొరుకుటకు రెండు గేరిలు ముందుగా, కాగ్లావూర అనునటుల ఎత్తుగల ముఖమంటప శిల దుంకొట్టి లంఘించినది దీనిపై, ప్రాచీనాంధ్ర రీతిలో ఎరిమిది వంతుల చాపకాపకములతో ఆవృత అది ఇది

“పద్మస్థితీ మత్స్యమహా మంపకేశ్వర మత్స్య లా
గి గణపతి రాజులు రాజులని శేష
దేవరకు రెండు ముఖములు వేసిరి వా
న రాజులు అమలబాద్రి పూర్వము నివసించెను”

దీనినిబట్టి ఈ ప్రాంతములోనే శేషహస్త్యుని ఆలయములతోటి పెద్దది వుండెడివనియు, వైన యావీవ కొండవెరామహస్త్యుని ఇత్యాది విగ్రహములు ఆశేషహస్త్యుని ఆలయములో మంపివ వచ్చు దేవతలు లోనినైయుండుని ప్రాసాదమున్నది

వైన పెప్పేవ (అంజనేయహస్త్యుని) ఆలయ ములో ఇంకను పూర్వపు, ఈశ్వరేశ ఆలయము విగ్రహము, రెండు శిథిలములు, పూర్వపు దేవాల యమునకు సంబంధించిన భువాదులు, బైటపడినవట

గ్రామాంశులలో పెద్దదైన శ్రీవీరబాయి కృష్ణయ్య గారు అంజనేయ విగ్రహమును మూలము చేటి ఆల యములో ప్రతిష్ఠించి, శిథిలములు భిక్షుమొందున అంజనేయప్రాంగణములోనే పూజ్యించెదట చేటికిరి, ఆంజనేయప్రాంగణములో రెండు పాత పాత పట్టములు, విజ్ఞానముని విగ్రహము, దేవీ విగ్రహములు విడిగా కవచమున్నవి

ఈ చెందులూరుగ్రామము మూడు, నూట యాభై సంవత్సరముల పూర్వము ఏర్పడినదని, అంతకుముందు ఈ ప్రదేశములో పూరంగపట్టణమును పేర ఒక పట్ట ణము వుండెడిదని ఒకశ్రుతి ఈ పట్టణము అనేక వైత, బైతవ దేవాలయములకు ఆటపట్టని ప్రసిద్ధి

దొరికిన విగ్రహములు విడివిగా వైత, బైతవ పాంప్రచారములకు చెందియుండుటవల్ల, ఈ బహుశ్రుతి సరియైన దైత్యులకును మువరిదేయం చున్నది కావలెనని దీనితోటియు యుగమునకు అంతరింపు నికలై గోదరియందున్నది. కాక తియులు పరమైత్యులు దీని పరివాసంతరము, తెనుగు భక్తము చేరిన గద్దెరాజులు వైతలే అయినవ;

పద్మస్తరావస్థ

‘ಮಾತೆ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮೀನುಕಂಠಾ’ ಕುಛಾ

గ్రహణంబి 'భువ' పరీక్షకు చదువునకాదు కదా? అది పరీక్షయ్యి అప్రమత్తుంగా ముఖాన్ని కట్టింది. గదిలోకి జొరబడి తటస్థాంబి మెట్టపై పోగానే ముందువట్టు, వెనుదిరిగి అతడు పడి పోయాడు. అప్పుడునుండి ప్రశ్న వా సువ వింతా భూవ్యంగానే వుంది బలవ్రోతు కేవల అర్థంతోక జోరైలై 'మితకు తాని పంపు' అన్నాడు కా దప్పి యావతవలెన 'పరంబరి వాస్త్ర' పరికరమిద పడింది

అదనం అదనంల చో పవమిడికే నీవలు పొడవుగా వ్యాపింపజేయవచ్చు నీం. లో పొగ మును కరిగి కుమార వర్షాన్ని ప్రదింపజేయించి తెక్కులు తెయ్యించి చాచేసి జూరగానే పోగొట్టుకొని అలలపొడిచింది ముట్ట అది కేకపెట్టి గంజేను నంతు మూడు నిమిషాల గజేతే మతం లోంచి వచ్చిన ఆ వ్యక్తి పోక మంత్రం తెయ్యగానే వాడ పటాపంచలైంది ఆ తరువాత మాయాన్ని పెద్ద బాల్ల కవర్లోగా తెరిచింది అతడు చదువు కోవారి ఆ గోరివాస్త్ర వచ్చేసింది-అతని చేతు పరంబరివాస్త్ర-పద్దెనిమిదికొను

అంజనేయవ్యాధి మకం పోక జమిందారు దానిలో చేరు పోతల వుంది పంపిమంతు లైకిం, పమంతుల బ్రాహ్మణం పొచ్చు కొనకుంచే అర్థ యకం పచ్చగొందింది-బడి ముడిపాడు నుంచి పచ్చింబుల బంతులు సంత్రులుగా చేరి, పచ్చకాలపు కప్పులకలె మంతు పమకాలు అగో పదిగా పరింపే వారు సగతే పడి పది పేను దివాల పరమా పోగ దంజేవారు కొను కొని ఆ ముం నాకుంటి మట్ట కొనుకు చాలా ప్రయోగపడేసి-మీం దాని అంపవంపిద గోంసాట రాకునూ, పొగవ తెల్లని పసురింటూ-వెళ్ళ ప్రక్క తెలుపు పందిపుచ్చ పెద్ద పెద్దటిలో నానం చెట్టుమీద కోరి నీలవ గట్టు అడు మంటూ పోయిగా వుండే వాళ్ళం అందరికీవచ్చు పెద్ద అంబలలో 'నీడ' నేనే వారు అంజనేయలనే 'అనికంట' లుండేవాడు వారు నీడకు తగ్గటా మహా అల్లరి చేసేవాడు నేనూ అల్లరి చేసేవాడిని, కొని తెరిచిగా పెడితే వాడిని అంజనేయలని పొదారణగా పెద్దవాళ్ళ మీదర మందం చేయించే వారు.

పరంబరివాస్త్ర వచ్చిన రెండోనా ముదయం నేను నా పిల్లి రావణిలో చదువుకుంటూంటే గంధర స్వరంకో అతని గదిలోంచి వివవవూంది, 'గరి టికం గదిపం చక్రేయద తేజోవాళం పరవ్వో' నీడ ముద్ర వక్ర్యాపిత్యాం మర్పి నీకం పమదా నీటావ లాక్కరుణి పెప్రమేయం 'వా' వా'కాలం కడం తెలియవచ్చిటి, ఆ గీతా వాక్యంలాంటి కత్తి, కంభారకంవలె ప్రగణి వాస్త్ర కంభారంకడంబులు అకర్తించేయి మకం పెట్టే వాస్త్ర గది తీపు కొను కలలు పోగరిగా వుంది లోని జోర దాని అంబరి కొనింది కొని ఆ గీతా ప్రకరి యుగ యుగై, మరగలు క్రమకూ, తుర జోక ముగి బుర్రునిగా ప్రవహిస్తూంది 'పంజూ' కలాది చ తే ముఖాని దున్నెక కాలావల పచ్చి భాని, దికో పజాతే కలవేద కర్మ ప్రవ కేతే! జగన్ని వాన ' తమ లోనిను నీరిగ్లం పచ్చపంద పరింది, విస్తార త్రిత్రంబ్రాం కేకులై పాల భాగం దింపల కలి, నాయక్రూపవాలబుడైన పిజువ్యో రెండవ మాత్యునిగా ప్రకాశిస్తూ వాస్త్ర, ప్రాచీనంబు పరిగింది కేంకయి పటాని కిగిడున్నాడు

'వా అబ్బాయ్! నేను లోక ప్రజేందా విశాల శత్రాలు నేజులంబుల ప్రపరితున్నాయి 'నీ నీడ పచ్చ' 'గోపాలం-వాస్త్రగానూ విరించాకా పచ్చపంజూనింకా చెవవండి ' 'బాంబా చదువుతూ 'మద్రా ప్రదిప్రం జల్లవం పరగ్గా విలి వావాలు పచ్చుడే నేనా తిలైవ వావాం విలిల్ల లోనా ప్రదాని వచ్చా'ని పచ్చుడేనేనా ' ఇది యలా యెంత పది వివా, వివా బాంబులంది కొని వచ్చేం చదువు మంటున్నా'ని 'ఇంత పోరం' 'ఇంత చిన్న వాడిలావున్నా'నే అప్పుడే విదా పోరం కొచ్చావా! 'మరి విరింత చిన్న వాళ్ళ కదా మీ రాక్కా చ్చాయ్! వాస్త్ర మందరంపం చేసడు 'మీ లోగా నోటి కడ్డిగా తెయ్య పెట్టుకుని తెలుల మంతెనుకు అంజనేయల మంతు

తెచ్చి నోకానోం అటూ యటూ పరికించి,
నవ్వుగదిలో చూసి, పోక్కు గంతుత లోన ప్రవేశించి
చేతు చాడి కిత్త చేతు—నా కంట పోక్కు
యేదాదే చిత్తునప్పటికీ మూడు క్రొవలు తిరుగు
ఒక్కోకే గది అంతా కలయ చూచి కౌత్తి చేతు
చూసి 'నా పోక్కు పూవొత్తి యిక్కడో' అని అడి
గెను.

'నీకు నా నేపీనకు—అంజనేయుల',
పరికించికౌత్తి నవ్వేడు— 'నేను చెప్పకూర్చ
లేకుండానే తెలుస్తోంది'

అంజనేయులు కౌత్తిచేతు తీరగా చూసి,
పల్లెగిరించి నవ్వి, వెంతు కౌత్తి యిగిరి 'అక్క
రాన కృపాన కాగా పోక్కిలేత బయ్యలరా,
బయ్యలరా, బయ్యలరా' అని గంతులనేసి, తిరిగి
'నాకేనగా నవ్వుమీ పలుకుతీనకు కౌత్తిచేతు నేను
ఉదాసీనంగా చూసి 'వెంక వగవ' అన్నా చాడి
తింజన మేను చేతుకుంటూన్నట్లు కౌత్తి 'నాకు
వాడు మంచివా' అని మంచి ప్రత్యక్షం కాలవై
దూడ కప్పుకున్నాడు 'నాగ క్రతా పుంజలంబిన
చాడి మవ్వ నవ్వు చాడవకాపు' నే నవయ
త్తింది అన్నా 'ఉంటారా యిక్కడ పోవాలి?'

'ఉండామనేకా' అంటూ అతడు చాక్కి
లోకి తీరగా చూచి

మరలా ఆరాన తక్కువగా పుండేది
పూజాను ఆ అవరణలోనే వివేకిస్తూనే వారు పిల్లల
మందనం జూటిత్రుతి నాయులై 'భజన' పేరిట
గోవిందా పాటల పాళ్లం అంజనేయుల కన్న
పాటలు అవ్వేరిలో నవ్వే కేకలులా పాడే వారు
అక్కడ పోక్కు పోక్కు చూడ పుండేది

అతేక నాయులై నేను కృతిగనుకున్నాను
అంజనేయుల 'తిక్కాగొట్టునే పోక్కి పోక్కి
మమిష్టతయే తేకా తిమ్మప్ప నీవు' అని భయం
కరంగా అదుపుచూచు మిగిలిన ముక్తాంతా
యిరిగి తోచిన లవణ' వాళ్లం చెప్పట చిరున
వ్వులు, అప్పుడు కౌత్తి తెచ్చుకొని వచ్చి అంజ
నేయులు మెదిలిన తెయ్యి అంది చూచున్నాడు
అంజనేయులు యెచులా నేను వంది చిరునవ్వుతో
పాట పాగవచ్చేను.

10

'అంజనేయుల, కాగా పాడకా' అనే
దూది నేను గిరించేను.

'ఉంజనే, పోకటా చూచాను'

'ఏం పోకటా?'

'వంకాయలు, నవ్వుచిక్కాయలు. యిహ
నీహి—' అంతా గొల్లన నవ్వేం

'అలాగోయ్ చూడు ఆ పోక్కు
కళ్లం యెలా పుంది అది కృతి అంటారు'

'చెప్పకనేను'

'ఆ కృతిలో నీగంతు కలపాటి—చూడు
వ్యవస్థంగా పంపిరి అలా పాడితే నవ్వుమీ
అందం కలుగుతుంది'

'తేకాతే' అని పోక్కి ప్రక్క చేసి

'మమ్మలక్కలవాళ్ల కాదాగా పుంటుంది.
చూడు యీ పాదానీ'

కౌత్తి పోక్కు కృతిలో గంతు 'ఆ' అని
కలిసి ఆ పాట తిరిగి మునుపుగా, హాయిగా,
భక్తిగా పాడి వినించేడు చూడరిగి ఒక పుక
రించింది పూజార్ల యింట్లో వందే 'నైతి' వచ్చి
మందవలైంది చూపులా నిలచి పాట వింటూంది
చాదిలో చూడ భక్తి వినిందింది గోదా.

'అబ్బాయీ, మనం అంతా కలిసి పోక
చాంభక్త నమానంగా తియారపుగా తెల పోకపా
చాదిస్తూ క్రింద పున్న భక్తమందిరవారి భజన
పాడినచూడా నీరిచి, చక్కగా భజన చేస్తే, అంతా
వచ్చి అవందిస్తాను అప్పుడు మనం భజన యింతా
పక్కమంగా తెయ్యిచ్చు ఏమంటారు?'

మన చాలా ధరచాచేసింది అలాగే
అన్నాం కొది అంజనేయులే చిన్న నమస్కరి
చేసి 'ఆ మమ్మ నమానం' చేక
వరణా మునేత్రా ప్రహరణ యెప్పుంటూ తేక
మన భజన విరియాల చిరుగతా?'

'ప్రహరణ కాలేసింది అమ్మ నేను
చేయూను' ఆ మునిగిగానే అంజనేయులు అంజ
నేయులమీలా పాంగిలోయ, గిగిమి లేచి గుండె
లకు తెచ్చేసి తిగిలేలా పున్న గంతులనేసి 'అక్క
రాన కృపాన కాగా నేచ్చేన—బయ్యలరా బయ్య
లరా' అని బట్టి కాంచనం చేసెను. మంగళిళాళి

మరియగానే అంతా నిద్రపోయారు—నేను వాళ్ళి
బతుకుంటే ప్రతి మందినా చాటుకు వెళ్ళగా తప్ప
కుంది.

వరంబరివాళ్ళి మీద చుట్టూరక్కల పెద్ద
లందిరి! గరభాకం యెప్పుడంది ఆ కారణంవల్ల
అరిచినాడ బానిస్సు నురుగుతుంటే నేనరిచి అను
చిత్తం తుందివిదు మా బానిస్సు మురించేరు వాళ్ళి
మాదా నన్ను శిష్యులవాళ్ళుంటే మానూ, నీ
శిష్యులూ సగ్రమ మార్గంలో విడిచేటట్లు వెళ్ళుదా
ని! ప్రతిత్తుంచేవాడు నేను తమకేం వ్రాసినా
వున్న సమయానో యేవో పని కలిసింది పక్కా
దిలో పంతుమోషంవల్ల తమకానికే కా మీద
కొంత అసహ్యం కలిగింది తమకేం మా పొంగింటి
క్షిప్తమని మా మును—యరుచివది—యంచి శిష్యుడి
కలిగివది—ఆ విధి వాని ప్రాణంకంటే యెక్కువ

తమకేం అంబానెయింబ మార్పు విందువు
వాడివల్ల వాళ్ళివల్ల పరిణయం కలిగింది

అనేక వాయులం దిను వాటివ వరమా మనం
దాదానిద వాళ్ళి నేను మాయని యేవో
కలుగు వెళ్ళుకున్నాం తిరవాత వాళ్ళి
సంధ్య కంబానానికే వదిలిపోయేను విల్లరా చివ్వుకు
వెళ్ళుకుంటా తమకే పచ్చి వా తనకే ముందుంది

‘ఏమిట టాగో చివ్వు వాళ్ళి? పరధ్యావంగా
వున్న నేను మునివ్వువ్రాసు ఎమదిరిగి ఆమెను
మాచగానే వా కళ్ళివల్లం నేనీంది ఆమెలో
యేవో గ వ్వు మార్గమనించింది అప్పటికి నుమాను
వారం రోజులనుంచి తమకేం వా కంట పడలేదు.
అంబానెయింబ పడినా, ‘వికల్ మానూ కళ్ళిపాలు
యెవంగా మాయనిరా యేవో—పెద్దమని
మొదను మంటాన్నాని? అన్నాడు వాళ్ళిని అర్థం
కాలేదు తెల్లకొనుడా పెద్దమని చెలా అయిందిలా
అంటే వాడిలో పడలేదు.

‘ఏం తమకా! వారంరోజులై యెళ్ళదా వాచ
లేదు!’

‘వారం రోజులై నేను వాచలేదుగాని,
మనస్సుకొన్నాం వాచలేదో నురుగో? వాళ్ళి
దగ్గం వైదికం నేర్చుకుంటున్నావా?’

‘వైదికం నేర్చుకోదానికే మాకర్హత లేదు’

‘అయితే మంత్రాలు నేర్చుకుంటున్నావా?
వాళ్ళం జబాబు చెప్పారో వోడలేదు ఆమెను
మానూవ్వుకో నీ ఆమెలో యేవో శ్రీశ్రీయను
మాన్య గోదరిస్తాంది నిజంగా పెద్దమనిషియందా?
అంటే యేమిటి? నీ శిష్యుడు పెద్దమనిషివుతాడా?
వాడంవయ, మృదయలోగం మామనన్నా ఇలా
అలాచిస్తాంటే పడటటి దిక్కునుంచి అడిగానా
కొంతుల్ని కనిపిస్తా వోక కాలానుకుం పనిగత్తి
వస్తాంది రీతటగారి పెనుకారిగా మారి తుళ్ళేస్తాగా
టపట చిరుకొలు పడచాకయి దాదానిద దిక్కు
దిక్కున దగ్గరగా తుళ్ళ గదిలో! పడుగనేం
వెంటనే ఆవాన పెద్దదై తుక్తగదిలో! ముచ్చర్ని
వర్ణివత్తులేరు దక్షిణది పెట్టు మారిపోయివుంపడం
చేరి అక్కడ నుం వైదయిదోయిం ఎదుగుగా కిటి
లోంది తనకేయిల్లననిస్తాంది ఆమె కిటి! మూసింది

‘కిటి! మూసివేం?’
‘వరిగారి విస్తోంది! ఆమె మందహాసంచేసింది
‘తమకా! వీలా యేవో మాన్య కలిగింది అది
వాకర్హం అవడంలేకు వాడు వెళ్ళుతో! ఆమెను
గ్నమైకే నేను వ్వులు బావుగా వాచేయి ఎందుకో
వాటిని మునించాలనిసింది దోరని వద్దవు
కల్లార్ని చిల్చుమని క్రింది మందిపంపించి అంబ
నెయింబ ‘అమ్మంబా’ వినిపిస్తాంది నెమ్మదిగా
తమకాని పనిపించి దగ్గరకు తీసుకున్నా తిలా
యిం ఆ విల్ల వా మృదయంమీద వెంతు చేతులా
అదిమి మిమ్మి నెట్టి, ధారావోతం గా మిమ్మిన్నా
ఆ వద్దలో, దాదాచామంటా పడుగత్తి ఉత్తర
గదిలోంది అవ్వుకొం అయింది ఆమె నిద్రయిం
విశునిమిదల తింవార ‘నోపంబ’ అని పరింబరి
వాళ్ళి విలువు వివరించింది

అతను గంటనైత నన్ను పుచ్చించిపచ్చించి
వివయం అంతా గ్రహించేడు అమాంతంగా వా
అలాంటి అంతా అతనికే వెళ్ళేది వాళ్ళి తుగ్గ
మాపం పరించేడు భగవత్ కీత తేలి లో పట్టునది
‘శ్రీవివీద చెయ్యి నేనీ ప్రమాణం చెయ్యి నుల్లి
అలాంటి పాదబాలు చెయ్యివని’ అని గళాయిం
చెడు—తెలు వద్దం పడుకున్నాటా వాకర్హం అగు
వులు అంబర వారేయి. ప్రమాణం చేసేడు.
నీత చేతిలో తుంది. అది అతని చేతిలో

మాచా వుండి ప్రమాణవాక్యం కాకోటిలో వ్యవించింది అవని బాధపడతానా?!

ఆ నిమిషంనుంచి కొంతకాలం నా మనసు బాధపడింది. అనుభవమీనుడిని అక్షాంశం వన్నులా తవ్వగ్రోవలోకి పెట్టివేస్తూంది తరవాత చాలుగారు కోణంవరకు వదిలివేలి మాట్లాడలేకపోయాను. ఆమెకుచా వాలో మాట్లాడా ఆ వన్ను అభిలాష అంతగా చూపలేదు.

ఒకనాడు పొయల్రం మనక పెన్నులలో నే కొంటరిగా పొగడెప్పొక్కిందనూమని, వర్షంకాటి పొయల్రం బరిగవ సంఘటన నెమరువేసుకుంటున్నా ఆంజనేయం నవకరాలునే వచ్చి కళ్లు మూసేను నేను నిద్రించుకున్నా.

‘ఏమలాదిద్దున్నావురా?!

‘ఏం లేదు’

‘నాను తెలుసు’

‘ఏమిటి?!

‘తవ్వకం’

‘ఎవరన్నాది?!

‘నాను తెలుసు తవ్వకం అందంగా తుంటుందిరా కొని వన్ను చూస్తే చాదికి పెక్కిరించాలని తుంటుంది నవ్వంటే చాదికి చాలా సరసా’

‘ఎవ్వడు వెప్పింది?’

‘ఇంచాకా—వాళ్ళవాన్ను గాది కెటకోలూక తవ్వకం వీచారంటుంది కి బుచ్చిని యిచ్చింది’ నేను లోంచి అనుమత తీసికొని చాదిలో వెంతు పూక తవ్వలున్నాయి

‘నికెచ్చిందా?!

‘లేదు వొంక కొని బాగవతకోయ వాళ్ళ నాన్నకి తెలిస్తే నీవు యిచ్చి అయిపోతుందిదగ్గరి’

‘ఏమిటి తెలిస్తే—పూతలకు యిచ్చిందా?!

‘నాకునే యెరవ కొని వోలేయ నాను కోణాయెరవా నైతవ్వంపెనేనే నీను మంచి పొయల్రేస్తా! నా మనసు నిగిసిందింది, ఒక పూతలకు వాడికిస్తూ అన్నా ‘పోనీరా—నివ్వకా యెంకా? లేదాస్తా నాకోలాంటి తువ్వకమే లేదు’

‘చాది మంటేనా?!

‘అత్య’

‘అలా కొన్నాడు’

‘నిజం!?’

‘అక్కరావ క్కరావ—యెరవా యెరవ— అయ్యలవా, అయ్యలవా! పెండో పూతలకు మాచా వాడికిచ్చేను అగ్రయక్కంగా నాట్యంవేస్తూ వరుగ లేతు బుల్లి నిక్కబుం—ఒంకెలాంటి తవ్వకం పెట్టమనిపైంది నేనింకా లేదు—అయితరకు నేని తుంచాది కొనాడు ఈ అగ్రయక్కం దరపు లోకంలో లేవ్వు వన్ను ‘బాలా! అన్న నీయల్ల నేనుకొరి కొంది పెట్టిరిగి మానేను పైకి/ అది వన్ను కన్నుం లోంది ఎవరో నీలేదేరట యెంకంగా చాదివెంట పెతుకున్నా

చుట్టు తిరిగి ముకంవరక తున్ను వెనావుగట్టు వింటి నుమాదు మకం పెరటివరకు వచ్చేస్తే పైకి ముందు చారిత్రాంది వెనుత నాకుకొరి వచ్చు—ఆ దిబ్బ యెక్కలే పొడైన మెట్టవరక అక్కడికివెళ్లి వెప్పయా మానీత్రంబాయి కొని అవ్వ దివి తెరచి తున్నాయి కూగ్గుమంది తువయిందురకాలా మాటిగా గదిలో వేతుకున్నాయి

ఆ మెట్టు నే నెప్పయా యెక్కలేను వాటి కిదుడక్కలా గడ్డి మెలిచి తుంటుంది వెనుతగట్టు వింటి అక్కడిను వేరదాది! ధర్మహర్షం లేదు, పైగా ఆ పెరటింటి కుంకునా నై తుగ్గుకుగ్గునే నాకు కొరి వొక పెట్టి రాదివెట్టుంది ముకంలో విచ్చాగ్గి యెవ వొక విరింతువు వీళ్ళ కిరిందలేక అక్కరావ్వి చేసుకోవడంవేర దియ్యమే ఆ వెన్నును పట్టితుంది తుగ్గులు అందరే ఆ వెంతు విచ్చేవాళ్ళం కొను పెట్టువాడ పొతుకు మాచా తుంది

విడ మెట్టెక్కి పెట్టి తిరిగి మానేసింది పైకి తిక్కగడ్డుమంది కొరలు అలోచిస్తూవెక్కిగా మెట్టెక్కి గడిగోంది ఖరేయెరవి గానాలవప్పకు నివవడింది మిగిలాలమంది మాటాత్తునా వొక కొడు లాగి వచ్చి, వాళ్ళేమనీ ‘పెరవో కన్నానా! అత్తెట్టు మందవోడం చేసింది ఆమెకు చాలాబాధలు మానేను కొని ఆ లాశక్తులతో యెప్పయా మాచా లేదు పెన్నుల యెంపించి ఆమె మలవరమంది ప్రపాతలైన కొనులు వా కళ్ళకు విరియియ్య గొర్తాయి. ఆమె చాళ్ళ అయ్యంకారి నాకును— చాలదిశింతువు— నేని అరి మెట్టు.

‘నీ చేతులకి?’ నేను అన్నాను.

‘గోపాం కృష్ణుడివా? కనుకగా నవ్వండి. అది కొంటాగే తుంది కానీ దానిలో వాకవిధమైన జాతి తుంది దానిలోనే యేదో కాంక్షని కూచించే దృశ్యముంది అది కానిగొలిచే యేదో విశ్వావస్థలలో ముందు ప్రాసే విషయమూక్త్యంలా తుంది

బాటలు పట్టి, గోడలెక్కలు రానిపోయిన ఆ పాతుగడిలో, పన్నెండుబయ్యలో, ఆమె యేదో ప్రశ్నలు చేస్తూంది కానీ, ఆమె మాటలు నాకు విరివింపించేందుకు నేనెవరో జవాబులు చెప్తుంటామే ఆమె మనసునకి సప్త్యలు వచ్చుకుంటూంది తెలుగు వలమలమధ్య ఆమె అరవడంగాన వింటేనే కమృదవసం కలిగివుంది

అతను—నీగో తిరుగుకూంటాడు, ఎజ్జగా— అయిన చేరమి? :

ఈ ప్రశ్నతో నాకు తెలివివచ్చింది ఆ ప్రయత్నంగా ‘పరివారికాశ్రమి’ అన్న ఎంటానే ఆమె మాటలు నేనుకుంటూన్న చిలక ప్రాశస్త్యం వివగానే దానిది లోలోపలే నాంకప్రవృత్తూ తుర క్షృంపించింట్లు ‘పరివారికాశ్రమి’ అని చెంకుకూకా చాల్చు గొడగింది

‘అయిన యీ చీపియిస్తావా?’

చాళరావ! నా నుండు లోలో గొప్ప నుడు నున్నాయి

‘పరివారికాశ్రమి అంటే చివరనున్నానా? అదోక మహాశ్రమి!’

‘ఈ చీపిలో అతివీరి తిమ్మకూ (చాల్చరేదే!) ఆమె తెల్లగా అంది—‘కానీ వచ్చుకూనే

‘పొగుకుమా (ప్రాసేనా, ప్రాసేది మిమ్మల్ని, అందిచ్చి సమూహం చేస్తాను’

‘ధరవారేను ఇవ్వకూడరా? చీపి అందిస్తూ జాగిగా పరివారికా వాకవిధంలో తుల్యంగా అనువించింది చీటి తీవ్రమైన యజ్ఞదానికే దైర్ఘ్యంక లేదుగానీ, అతను ఆ కథం నుం కలిగిందనిలో హింసగొందిందింది. సరే యిప్పున్నా చీటియిచ్చినా తెయ్యి పట్టనని ‘ఎవరికీ మానించకూ’—అంది.

చెరువుగట్టుకు దిగి దానికిని చూసేను. ఆమె గది నున్నంతుండు నుంచి చూస్తూంది కానెంత. వందమామ ఆమె పొందరాగిచ్చి (కాగళ్ళున్నాడు ఆ జోళ్ళున్నానికానెంత) ఆమె అరవీరామల కళ్ళలో యే రేవకవర్ణం అందిస్తూంది

చీటి పట్టుకనుకున్నావన్న మాటేగానీ అది అందివ్వదానినెంతం తెలు తేవు నుండుకొనినెంత పాహసం చాలో మృగ్యం నందు మలుపు విగ్గర అయ్యిందాని తెలుసుండు తెలుసేదే నుండుంది ఆ నీవే చేరగానే చీటి ఎమ్మని అవలంబ కంపం విని విందింది ‘ఏటన్నాడు బాబూ’ నేను సంగతి చెప్పేను ‘నా నిచ్చేస్తాను బాబూ, తెలిసి! ఆ కీ నీవెలా దాని ముత్యోదహారం చెరిసేయి నా కం మించి వరవలం దిండు’

నేను చీటిలా నా నున్నంతుండు నిలవ వైచి కాశ్రమిలోకి బుగ్గపం, వదు నిమిషాల తరవాక తిరిగి రావడం చూశా అది తిరిగి అయ్యిందానికే ప్రవక్షిం చెయ్యదానికే గానూను ముత్యంకేంది నేను చీటికేట్లగా దానిని సమావించి అతిగా—

‘ఏమయింది?’

‘చీటిచ్చేను!’

‘నే చేస్తానే!’

‘నేను బాబూ నేనే యిస్తా!’

‘అక్కరేను—నే చే యిస్తా!’

‘యీ నాన్నగోలే నెచ్చేవా?’

నా గొంతుక తిడి ఆరిపోయింది దాని కెందు కంక కొండ! అది చూడ అత్తమామ్మ కొట్టి దాని తెల్లచీర పోక ముచ్చలా ముత్యంకా దా పన్నెంలలో, అది అయ్యిందానికే తెలిచేవు విగ్గరేందు లేదు— ముత్యంకేందున్నా తెల్ల రానివెన్నా నీవెలా కొండం అని తిరిగి ముత్యంకేంది నాకు అనుభావం నేసింది, అది తిన్నగా చలిపోతూంటే వచ్చు నేను మరిచి పోయి అలా నిలబడకపోగా, అంతచియ్యలు నా కెనుకుగా వచ్చేను నాదీ కొంటు విగ్గరారేవులు వకుమ నుంతుండు మెరుగుంది

‘ఏమిగోయ! అలా నిలబడి నిలచి’ తున్నావు!’

‘అలాగేరా ఎక్కడనుంచి వచ్చున్నావు?’

‘వా కోరినవారి . యింద ప్రసాదం.’

‘రా’ తదితర వస్తువులను ఆ రావిపప్పు
ప్రేమ చేత దున్నుచురా!’

‘ఏం? మళ్లీ?’

‘ఏం చేస్తాంది?’

‘ఏదో కాగితం చిరిగిపోయింది’

‘దేవతాదా!’

ఇది అక్కడ పరిశీలన చేయుచు చిన్న కాగితం
మొక్కలు గొరిగియి ఎదురుకుండా పుట్టు కున్నట్లు
దీపంవద్ద అది దగ్గరచేసి చూసేం అది అరిగియు
కాస్త్రీ ప్రాసనలేని వా కత్యుక్తివర్గం కలిగింది
అంతేయియి పల్లిగింది 700 వారంబింపేత,
‘అమ్మలవా’

అకాశి వాన విద్రవ్యులను పరింబిరాస్త్రీ
నుండివేరియి ధ్రువంబు కొంపలికినా ప్రమేయం
తెచ్చిందేమో తెలిసి రేపు కాస్త్రీయలు చిల్ల
చూపింది ఈ ఆలోచనలో తూరుచూయు
రాజీవతరహా వసుమతారేను ఎన్నడు విద్రవ్యులలో
తెలిను రావి పూర్వకా ఎంబుండురొగిసి పేరి
ధాంతారాలో తెలివకచ్చింది

ఉత్తీసించి ముగ్ధస్వానులవారు కిష్ట
గలంతో, నాయంపటా పంతులొచ్చి తెచ్చారు
రూపంబు ముగ్ధా దిగి ఆ విమలమంచి
మరిగి వచ్చిపోయి జనంతో, భూవానిధానంతో,
పంతులొచ్చి రొగిరొగింది ముగ్ధంగా లిల్లలను
రెండు విశేషాలు అక్షం కలిగిందేయి ఒకటి
స్వానులవారి పాపాయిమేళం, జనానాం గంతు
యోవయాత అపానసాగృహులైన స్వానులు
అనుభవించికును లిల్లలమధ్య యెక్కి పరిగిసాకినా
మరిగిపోయారు

ఈలోకాలలో పరింబిరాస్త్రీ దృష్టి
నుండితెచ్చియింబునం నాన ముగ్ధులది అరిగి
మారంబునో నాతేపు సూచికవృత్తా నారంబెయి
కుత్తులుపుట్టుచేది రావి అరిగి ముగ్ధం నాచి
నూయి అరిగించేదని తెలిసిపోతే నా ప్రమేయం
తేలేదేమో!

కాయంతో వదుగుంబున మరంబున మూర్తి
వరంబావది లిల్లలంతో చేరి గోలనెడునున్నాను.
ఎదురుకుండా అరుగుమీద జరిగి అయియకగా నిల

బడి నిల్లల అరు మూర్తివది. పిక్చర్ల వృద్ధా నిల్లల
లిల్లలెలాగి వంశావళిమనున్నాను. నేను అంత
నేయియి అటువేపు లిల్లలం తన్ను చూచగానే
జరిగింది చిరువపు నల్లంది అటు కనులెచ్చింది
పూర్వకం చిన్న నేనునా పున్నానైయి అది
అనుభవించేదింది అటు నుంబునంతో ‘పూర్తి
వాదా’ అది నన్ను నూలనాతే భవితారాంకం మనక
మనకగా గోరించింది అంతేయియి ‘ఇల్లల’
అది నన్ను చూచేను వాడి! నూలునెరిసి వాగా
తెలుసువాడి జరిగిం నాన్నంబి చూసెయి

రావి నేను జరిగిం యెక్కడంబి పెరింతా
అక్కడ చేయకున్నాను. గోల తెచ్చున్నాను ఒకటి
రెండుపాన్లు పెట్టిలో! నేనాది ప్రయత్నిం
చేం రావి ఆ నానరమాక అంతో అటవవ
చొచ్చింది

ఇంతలో, అంతేయియి కల్లంతలు చేసి,
చేయియి క్రిమియో రాంపుక్కిం పోలిసి యెక్కి
గోటికేరాతలు చాగునూ, ‘నేను ముద్రారా
స్వానులవారిని చూచిం మీ కంటికి ముద్దు
చేస్తాను’ అది పొల్లకలిసి పిలిచి జన్మియియి ప్రసా
దింబునాకు గిల్లల తిన్నవాడు మెల్లలో అంటే మిగి
లిసవాళ్లంతా గొల్లల వపుకున్నాను నేను ముద్దం
చానంబెయి పెరిటిలో! నాటికి

ఎంబి వాదనామలు నా రాగ్గింబునది పకపక
కల్లలన్నాయి వడబడి మూర్తికి దిక్కుగల
అంబుకావేరియి పొన్నకున్నాయి పెరితుని
పర్వత లా తెలుస్తూంది

మంచియెక్కిగ నేను లెక్కననుచు పొన్నగా
చేసిం యెంతు పంతులవారును దింబునా
నూన్నాం మారంగా ముగ్ధంబింది అంతేయియి
ప్రతాపం వినిపిస్తూంది నేనుమన్ననలం రహస్యంగా
పురిది తెచ్చిమిది, తెలుపులోను, నిల్లల అరుపులు,
తొగగనలల గమనలు, కలి దిమ్మెక్కి పున్నాయి

‘జరిగిం! కోపం వచ్చిందా?’
‘ఎందుకా?’ అటు నాతేపు వారిగాచూసింది.
‘అతే!’ అటు కోపం లేదన్నాను జరిగిం
ధానం చూస్తే, అతే! తినుస్తూ, తిన్నంతోమిగి

పోతచారి: దిగ్విజయంక కారణంలేదు, శకం
కారణంలేదు లేదు లేదు లేదు లేదు లేదు లేదు లేదు లేదు

అదే కారణమే, దీనికేక చేడమేమిట, చివ్వుడు
 దానివలనఁ దక్కు, వంతు కనుచు పాపమువలన
 పాపము, బాధ, బాధచూపించు, ఈ క్షణము వ్యవస్థ
 అను కలఁబోయినది కర్మము బలము మోక్షము
 పొందఁబోయి, బాధగోచరమిది విష్ణువాయు
 వేదే! కర్మవీరిలోయిది దామము, బాధచూపించు
 దివ్యునియ బాధగోచరమిది వసుధవేదే అగ్ర్య
 భవమునిది దోకార భగవంతుడేగో రావి
 వాయునిది

భవం యేమనూ సరిపోయింది. శేషా
 విల్లిదండ్రులైనవారూ, పరిశ్రమకారుని కలిగి
 చేయవలసినట్లు తన కంఠం నా వాస్తవ
 యెందులకు చేసి రాని అని కష్ట పాడారేమో
 యేదీనిది అని విచారించి ఎంత వాంఛ
 చేసింది! అప్పుడప్పుడు చేసిన యా కృత్యాలతోనా
 తీరిపోయి కేవలం చేయవలసి, భవంకారుడయిందా
 చివ్వురొక్కరి అని తనకు తీసుకురావాలి అని
 పూత్రం వంటి పరిణామ కృత్యాలకు వెయ్యి దేవు
 చేసిన పూత్ర ప్రమాణాలు కంఠవలసి, పూత్రం
 ప్రాప్తి, ఆ మహనీయుడి కట్టి కట్టి పాడారు
 వత్సలయినచేతు శేష ము కట్టినా! నిల
 వున్నవారిలో నుండియే యెక్కువగానే వాస్తవ
 చేసి అంతానేయూ కంటేనూ వత్సల యెక్కిరి
 'వత్సల' వత్సల చేసిన ఈ అత్యంతానామ
 అతరాని కట్టించిన వాడి కి నుండియూని
 తీరింది

[illegible]

తేలది అను అవ్యుదివ్యకు వాగ్విహితా దూరి
ముగిముగివత్తుల వద్దొంది. అక్కడిను రాజుదాని
కామివత్తు కైలాసిని, ఆ భగభగ మేరిత వంతును
దరించిన కామకానిగి కే వాగ్విహితామేదు.

పశుమగియగానే అంత కోలాహలంగా నడి
పోతున్నాడు. అది కంటే వాప్రక్కానవచ్చి పెరిపో
లేదేమనడం పదిగంటలకు—అక్కడికి అది
భూమింది

మూర్ఖుడయిన నిరీక్రమమునకు ౧౯౭౭లో
వైసగది చేరుకుని అరిమేరుకా రావేను కా
నను ప్రత్యేకంగా బోక వివిధ వనరుల ఆహారానికి
సామర్థ్యంనుండి విడిగింది అయితే కానీ, యాదా
వార అరిమేరు తీగ కవరినట్లు వస్తుంది, యాదా
దిగ్విధిగతం కలచివేస్తే కానీనే ప్రభావమునకు
లీనా అరిమేరు అయి ఆమె వస్తున్న చివరపుటో
'హిమయ్య'గా అంది 'మేము' నీకును ఆమె గుం
టాంకం కేటోరేయేము నాకు ప్రయోజనముంది

‘ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ’

‘ನಿ ನಿದ್ರಾಂತರಾ’

‘మరి అదేంచేస్తావు?’ ఎవరికైనా చూసేవా? బీదలలో మధుర చూపుల సుర్యునివన్నామే (ఒక కేళవుంటే) అయితే కన్నులమీదా నూరి

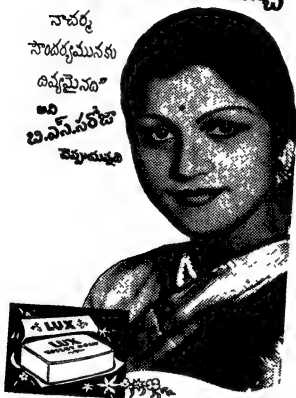
‘నేను వ్యయంగా యివ్వలేకపోయాను పైడి
చాలా పంపేను’

‘ప్రతివ్యూహా ! చక్షువని చేసితివి!!’ తీవ్ర
యోధుడు ధిరించింది కాని మురుగిమీనులతో ఆమె
మందహాసం చేసి అంది, ‘పోదీ! ధియించేను. ఇది .
యోధుల కరం యోధులదా ?’

మారాం | నన్నీ రామదీపాది కవితల
లేదు కాది అయినట్లొక విషయంలేవదామో
ఉత్తరం అందు అను మారుమనలేది కళ్ళన్న
కన గెండులేవలతో అయ్యి, హుడు | లేదు కాదు
గాది రేలతో లేదుమన్ను అయినట్లొక
కన్నులేదు దీనియనుకోమోది ను మన్నులేదు
లేదుమన్ను అయినట్లొక, అంలేది కన్నులేదు
యేమోది, లేదుమన్ను అయినట్లొక నీది ను

“లిక్స్ టాయ్లెట్ పబ్లిష్

నాచర్య
సౌందర్యమునకు
తిష్ఠమైనది”
“వి
బిఎస్ఎస్ఆర్డో
కెమ్యూన్టీ

మనోహరమైన మహనవతోగూడిన
ఈ తెల్లటి కుడ్ల నమ్మకో మీ చర్మమాను
మనోహరముగా మంచుకొనండి!

సినిమా తారలకు సౌందర్యము నిచ్చు నమ్ము
2075, 2084-2089 775

హిందుస్తాన్ కో - ఆపరేటివ్

ఇన్స్యూరెన్సు సొసైటీ లిమిటెడ్.

(హైదరాబాద్ - 500001)

నమృతమునకు, స్వ. హృదయకమైన లావాదేవీ
లకు చేరింది కంపెనీ. గత 44 సం.ల ప్రవా
నవలో సొసైటీ సంపాదించిన గొప్ప
ప్రజాదరణకు యీ అంకెలే ప్రబల
తార్కాణము.

1950 లో పూర్తి చేసిన

వ్యాపారం— రు. 13,75,00,000

1949 లో ఆమలులో వున్న

మొత్తం భీమా రు. 69,73,23,218

ఆంధ్ర జిల్లాలలో సొసైటీ యేజంట్లుగా పనిచేయవలచి నమృత గౌరవముగలవారు
విజయవాడలోని సొసైటీ బ్రాంచి ఆఫీసుకు వ్రాయగోరవము.

హిందుస్తాన్ బిల్డింగ్సు, ★

ఐ. కె. రాయ్, బ్రాంచి మేనేజర్

పో. బా. నెం. 12, బకింగ్ హాంసెల్స్ బోర్డు,

విజయవాడ

ప్రాణ సుధ

★

క్షీణించిన వీర్యశక్తిని పెంపొందిం
చును నరములకు పటుత్వమును, కండ
పుష్టి నిచ్చును.

మెదడుతోపని చేయువారికి అత్యుపయోగము.

కేవల పాతమునకు ఆమోఘమయిన
కొవడము.

క్తిరబల (101 పార్లు అవర్తితము)

అయవీరము

వాడిచూడుడు, కృత్తిచెందుడు.

★

మలబార్ అయ్యర్స్ డిస్ ట్రిబ్యు

నెం. 107-108, బా. నెం. మదరాసు

జీవాత్రదేమిటామాట!

సంతానం కుల్లి కృషిస్తూ ఉంటే

తల్లికి క్షోభకాదు?

భారతీ-భారతాంబ తన

కుష్టు,బొబ్బి సంతానం

కోసం ఎంతనీ చిచారిస్తుండందో?

ఇదుగోమా 32 సంవత్సరముల

అనుభవంతో ఇస్తున్న అభయం

మామ నేడే వ్రాయండి

రెడ్డి అండ్ కో.

తాం చెయ్యలేకుండా తాం ప్రతిపక్షతాం కేవలం
మిగిలి కృత్యకర్తా అంటుంది

అమరావతిలోని వాలో కరుణ రహస్య కరణ
తల్లియ నీటి తీసుకుని బయలుదేరా తాం నీటి
లోకి రాగానే మాటాత్రగా భయం చేసింది నీటి
కాత్రికి యిది యశస్వినీ అనంభవం! తిరిగి
రావలెనని గామలో తనకు గల పక్షత పరిగిలో
పోయింది

ఎందుకంటే అంభవీయం వస్తున్నాడు గలగల
నీటి పంపించేటంటే వాచేమ, తాం వాటి కళ్ళతోగ
కట్ట!

‘ఏమిటా జేయలో వాయువంబున్నావు?
ప్రాణిలేకులావుంది? వాటి పెద్దదూ తిండి కోరే

‘కాదురా—ఇంకా చిన్న కప్పింది చాలా
రసాన్యంగా వుంటా నీ కంఠం—’నిడుతం అంతా
తప్పుడు వాడు చెప్పులు విప్పింది, పట్టింది
దిన్నాడు—

‘అరితే! వారా—మనకాత్రితో గోడల
మీద ప్రాణిదారా నీళ్ళున్నా? వాటిని కొట్టి
వెంటరా—’ వాచేయ్యి కందిపోయింది తానివాడు
తనునుకుని చుట్టి వేరేడు

‘ను దివ్యుడవా కాత్రికి?’
‘రెండో వెంప క తులుకుని, ‘ఏం—యిది
భారీగావుండేదామంటా? అన్నాడు

‘మరెలాగా?’
ఒక్క దిరిగితేడు, ‘పోయివేస్తాం’
‘నానంతకునిదా అంత!

‘అక్కడో కృత్యం, యెప్పుడో’
‘అగరా—అగరా—’ తనదీనిది అరితేయ
తన యెడమ ప్రాంతం మరీ కాత్రికి అమరెలా
జవాబు ప్రాంతం, వాళ్ళే ప్రాంతం
వుంటే?

‘కొట్టిస్తా—’ నవ్వు ప్రాంతం—
‘వాచారా కాత్రికి వాళ్ళు—’ నవ్వు
ప్రాంతం—
‘పోయివేస్తా’

అంతవరకే జరిగింది. పరంభికాత్రికి ఆ నీటి
లోని అంభవీయం లాటిట్టు ప్రాంతాల్లోను
వాటిని తనగిలోకి తీసుకొని వాయువంపై రాతం
లాగి, కట్టలున్నానీటికి వాడు పంపి అంతా
కుర తప్పకుండా వెళ్ళివేరేడు. కాత్రికి వస్తున్న
పక్షతవాడు వేరేడు, ‘వెళ్ళిపోదామి! యెప్పుడో
వుంటా? మీ వాళ్ళతో వెళ్ళరా? తెలిస్తే వాటిని,
వాడుపక్షతాని, నీ మీద యంత్ర ప్రతిష్టకుం
టున్నా—’ నవ్వులా పంపిస్తే, వాళ్ళో తిరుగు
కుంపెనీదే వాడు అవగాహన కల్పింది ఈ అరి
తేయ నేనున్నారా—’ వాచేమ ను ద్వంద్వం
వెళ్ళేలా! ఇక ఎక్కడూ వెళ్ళకూడ—’ తెలిసిందా?
‘ఓయ్ అంభవీయూ, మరీ యిలాంటి సలహా
యిచ్చేరా, నీ తోక తెగిపోయి! అంభవీయూ
లేదీ వెళ్ళిపోయి పారిపోయేడు నేను—’ అంత
వుగా కాత్రికి—’ నవ్వులా వెళ్ళిపోయేడు

‘నేను వారా—’ అంతవరకే ఎంతోమీద
నుట్టాడేలేదు నవ్వులా రాం వెళ్ళిపోయి వకు
కొన్ని కంతులుకున్నాడు దూరం వంతే తిప్పించు
కొన్నా అట్టే తిప్పించే వాడూ నేను తెక్క
చెయ్యలేదు

‘తాం అంతే తెలిసిందా? నీకెక్కడెక్కడ
అనుకుంటా నీ—’ అంది తిట్టంగా వుంటే
కురేం వినిపించా నవ్వు వాచేమిదా వుండేది
నేను నవ్వు తిరగేడు అంతే నవ్వుంది
‘నేను చిరుగా అడిగేడు ‘వాచారా కోడం
వచ్చిందా?’

ఇది ప్రేమకు అను నీర్వం దిన్నా పంపి
రాతంలో వేదే నవ్వు ప్రక్క తేది జవాబు రావాని
కోరేదే! కట్ట యెక్కడో నీ ప్రేమ విషయం
కుట్ట నీర్వం తెలిసిందా? నీర్వం తెలిసిందా? వేరేడు
అప్పుడూ వాచేమిదా గ్రహించే పరిస్థితిలో కరు—
‘వేడో—’ పంపి తోచుకుంటే అంత వేరేవేరేది
కుడి ను కట్టకుంటా పంపిలో నీ, నీకుగల మీద
గదిం బంది, నీకు నీ క్షాంతో, బంగారంతో
‘రా—’ అంది అది వా దివ్యతను పంపి గలం—’ అది
తేయ నీకుగలం

‘తెలిసో? నీకోసం! నీ కోరికలు తెలిసి
నేను కోరికలు నీకుగలం—’

‘క్షణికమైతయో సాఖ్యంకోపిం పరిత్రేయ
కీలాద్విన్యసంపదైత్యంప అభావం’

‘క్షణికమైతయో అవంధం, అవంధంకా ?
అలగరించగాదా ? ఓహో-రాత్రి నాని వేదాంతం
కాస్తవీకు మాదా ఉట్టింది ?’ అమెను హస్తాంజీ
నా కాళ్ళరక్తం చేపించి ‘పర్వరేఖరసో చాలావ్యవధి
కానది నువ్వరికస్తవ యిహే కలగకుంది’

‘అదిగో తిరిగి వేదాంతమే వెళ్తుకున్నావు ఈ
అదాగా, కలుకాట్టు ప్రచారం చేసే పెద్దమను
షులే చివరకు యింతో అనారాధ్యత దిగి
పోతాడు’

‘నివ్వకు చెప్పటాన్ని కాని రాత్రి నాడు
మహాస్మి చాస్తల తెలుసా’

అదే యుగములో రాత్రి అక్కడ ప్రర్యక్ష
మయేకు జనకం గలగు నువ్వరి, తిలంబుమరి
నిద్రలోయింది వాడు రెగగిట్టి నేలమీద పడచేసి
నట్టియింది. అతడి కర్మలోకి దూరేకపోయేను
అతిని పోదానిమీద పడి కుదుంబయి ప్రాప్తిదామను
కున్నా కాని పెద్దపురసా కడవదాది! కిక్కిరేక
పోయింది అది కుదుంచే సంవృత్తానికి, వా
నేరం కుదుంబదానిది నాతో పోలింది కాని నా
అప్రీతాయం తప్పని ఎంటు అతడు దూపు
చేసేకు ‘మత్స్య ప్రవృత్తికివహించు, నాదూర
రంగా నియోకునాగ్గిందిరికన్నా కేకధికంగా తెలిసి
గలవాడివర, నిన్నుంకి కనిపెకునున్నా కాని గురి
చిప్పడకాస్తా మత్స్యనీటికికొన్ని గ్వం-ం చేకుమం
టున్నావు అప్పటివది అలంకరించే రేఖలు నీ
కాస్తంకం ప్రకాశింపాయి ప్రకాశాపా
కాగ్నిని నీవనక తిప్పకా తిలకా నీ లక్షణా నీ
పున్నాయి కాని పసివాడదాని? నానానంతరే
దుష్టరేఖనాదా పోకొట్టెమనూ ము-లకొకు
టాంకి దాని కొలుమంది నిన్ను తిప్పించినాది
నా కాస్తంకం అంత మత్స్య పెద్దయేకా నర్త
నానావ్యవధిగా తుంపెంపె చేసు చూపేమని ఇప్పుటి
కైవా తెలిసి తెచ్చుచు సన్యాసంపోతా’

అతికి వాక్పూరితం నీకులేరిది నానికలమనో
ధూమహించి ప్రవహించి, దానిది పరిత్రేకించి
నాంబంకం చేతుంబంపించింది అతినిపుడకి
నీకాని దానిమీదపడి ములకై మహావృత్తింగా

చెరిగి, కనంతరమైత పునరిస్తాన్నట్టియింది అవతే
వదనంతో, నీవుచేతి కృంగిపోయి ముగిస్తున్నా—
పూర్వాపరం నీకుమరితలకుమాన్యుచేయింతో,
నదిపోయెను

మహాను బాధంగోచాల తగువాత పోకనాకు
పైకివాడవైత కల్పి రాత్రిపూరికి అగది వగ్గరకు
రమ్మరి అరిమేలు తప్పిందిని తెప్పించి నాకు గల్గొ
లది లేకు కాని అమెతో కలుసు తప్పకపోవడం
నాగ్గింకాదనిపించింది వదిలంబుకు నీకేసినది
కామె అక్కడేవుంది నేను పునుకునే కుదార్య
గతో అరంభించేను తిల పుత్రికాంబరించి అడిగింది
అంతా పూదనద్విపట్టు చెప్పేను అమె నిద్రించి

‘మద్వింతే పిరికవలతోలేదు’

‘పిరికే చే-అతిని వివయంగా చెప్పకై నా
అంత అంతనగో నిదు తెలుసా?’

‘నకమహారా?’

‘అంత?’

‘పిచ్చినాదా-నీక మధు తంతు-యైరగ్గం
లేదు-నీవంబాలపి పోక నంబోడితే పాలు,
వోకనంబ కొడిగే నిదు కాక జనకం దగ్గరే! నా
కాళ్ళరక్తం కరిగింది ‘నీకు వసుకొన్ని తెలుసా?’

‘నానికల్యూనారి నాకుకు వసుకొన్ని తెలుసు-
నిన్ను తెలుసు-చాడం నెట్టు చెప్పినా తెలుసు’
నాకు నీకులేరింది

‘అలాచూడు’ వానకతో వుంది కిటి-దాని
లోంచి మాటిగా మనం బాధం నెట్టు చెప్పడం
నిన్నుంది కిట్టెరుచెట్టు, వాటివకుమ బాధనామరి
దిండు-అంతా కన్నా మెయేవో చిప్ప-ప్రకృతా,
తిప్ప-ప్రకృత మేవూర్చిట్టు, నేను వాటికి అదామ
చెప్పలేక నికమకానూర్చిట్టు, రెండు వివిధాలు
నాతో పూసంబయిరి అతికామరితం అయిపోయేను

‘కుదుంబు, ఏమైనా నేనా వివయంగా వట్టి
పిరికవంబే?’

‘వరవాలేదు నీకుటి పిరికాకుం చాలా
మంది పున్నాడు. కాని, యిది-యీపుత్రికం
అందతెయ్యి’ అమె నన్ను అయ్యిబారిలా గదిమా
యెత్తుంది నాచాకాని తిలం వల్ల విచారం,
కాన్పిరి తెచ్చుచుని ధయం, అరిమేలు దిక్కుబాంప

రాగిని వరకణం కరిగి శేను న్యక్షమాలకంలా
శేరివమావ్వాడు నామందు అమె వెయ్యికోక
కాలస్యదీకరె, ఆ చేతిలో చీటి అస్సీటి నాలుక
కరె అనుచున్నాయి శేను మామూలరేనుకాని
నారిగా కళ్లు అమె చేత్రుత్వము

‘మత్స్య న్యక్షం గా యి వ్యక్త ర శేలోయ
అయకరిలో దోరికిట్లు పడేయ, రావ్వా! శేనా
చీ! పలుగురి ఒకటిచేయి అనిమిదిలా చెబువదాని
‘రాచా’ అనిశే అంతచూసింది క్షేత్రీవీధిని
అడకొంటూ చీటిచూచుకొని నా నుండే నుండే
నుంది అమెన్నాడు రాత్రి వస్తేనుకు గంటలకు
రిమగిడి వచ్చుచుంది, అనిమిదాచామని తన
యాకన పొందిల్లాలు అంతరిం చేసింది, నందించినా
నాలిందిన్నా తనిలోగ్గుతుంది, ఎక్కడికి చీటి
దొంగుదా గడినా పుండుమని ప్రాగ్విదా కాస్త్రీ
ప్రాకిం దవారమరాల!!

మర్యాద అల్పరాత్రి బైటికివచ్చా చీటి నిర్యా
మన్యంగా పుండి గావోంకారంగా పుండి
కాస్త్రీగడిలో రెలు వెలుగుతుంది తిలుపు ఒక
కరిగాపుండి కాస్త్రీ శేనే అచీటి పవిత్రవాడు
మంటాడు కేళి నాకు పెట్టేస్తాడు, అడమం
లున్నా పునుగు గురుకు నుకొనించింది నంది
అకారం నాకేటి మామూ(మత్స్యమామదాకామన)
మనం మెక్కిన మచ్చివక్కగిడి చేత్రు చిల్లింది
ఒకకోరిగా పుచ్చు తిలుపు తో నుమిది లోపలికి
చిల్లింది తిలుపు తిరిగి మూడుమంది చీటి వెయ్యి
మందా నే యిదితరి నిలకటి మామూన్నా, తిలుపు
కన్నంలాంచి

అరిమెలు మెగులాయ నారాంతరాలలో నివ
సింపే రావూకు ఉందిలా గోచిందించిది తివ్రకాం
చింత శంకెకేరిందిది నిలంబం పట్టుచీర, నెయ్యి
అయిదు అంపని, రకల్లెడునడలు, తిక్క తిక్క అనే
శేనీ, కళ్ళుమెరుపులు గొల్తున్నాయి అచానా
నురాలు చివార మంతుకు చొట్టు తిక్క దిద్దింది
చాలాలోని తిగుడు నుం కదిరివచ్చుచిగా కిరణ
చాలాం ప్రసన్నులం

చిల్లిగానే అమె కాస్త్రీగడి మహమ్మరించింది
అరిదా నలునా రామ్మి నామెనంటి నూపులతో
చిల్లిరించేడు చారిస్తరి మన్య అరిగిన సంకాషణలో
చాలాకొంగ నామి నివపడితెను కాని నిమిడు
నిమిడుని అరిగిన వ్యధాన చిందిరెనుదీకరె చేద

శిల్పిచోయేడు అమె కవచితలా కరిగిపోయింది.
చివరకానా మోకరిగి అరిది నీచాలనినా చాటి
గావ్వికతో గోచిందింది అరిగిన నెక్కు అరిగి
శేవత్తులు విగించి అమెచేత్రుత్వ శిల్పికోరంగా
యాచీనా తిమిగుల విడిచామని అచాచీనేను, శేవిక
అక్కడ నిలకరేచోయేడు

మరికొన్ని తెలల తిగువార తవకం పెళ్ళయి
అరిచారింటికి నెడిపోయింది ఆ నిల్ల కానా మన్య
యేరించిన రాకలు శేపు అరిమెలు చాక్కరి చింత
చారి రికోలుపట్టుం పెడిపోయింది మూత్రకృతకు
చారి శేను కాలానుసరంగా కిరణవాలను మూలలా
పరిగ్రిందిచేడు యుద్ధవిమానాల గోల లల్లారేకా
శేనా కనూమలనై వెంక కలకంటి ప్రభుత్వ
ద్యోగంలో వర్తాడు

అపరించిన కాస్త్రీ ఆ చేర్యయింటికించి అట్టి
పట్టుకు వచ్చేడు తిగువార కావూకేళి వోకానాడు
నా గదిలో నామని యేకా ప్రాగ్మంటూంపగా
నా యిదిగిలగు పెట్టిలో మంటపిట్టుం వోక
ప్రావృత్తిలో బాగాడుకున్నా అరిమె లాచా
అనాకవికావని, పుండుల నయ్యెనని, మంటలచేస్తా
నని, తవ్విందిన యేకోమరులు నెట్టుకున్నాడు—
శేను తిలుపు కొంకాం తినిచూశాడు ఆ పరించిన
రాస్త్రీ!

మరికొన్నాళ్ళకు గావనాల తిలుపులుంటే
మిడి తోనుగుని, వోకీడి, కెరెపుత్రాచా అమ్మ
కునే వోక ప్రావృత్తిని చూశాడు—ఆ పరించిన
కాస్త్రీ!

ఇంకోక సంవత్సరంలో వోక ప్రావృత్తిని అచీ
‘శేను, ‘పులాచా’ మనిషినించి తెలుసా అని అర
చిన్నాడు—

‘నాది హార్య చీరెర యెక్కడికి తెలిసిపట్టు
చేడు నామ! ఇక్కడిచాళ్ళకు తెలిసిందిచా! నా
నాదొకత్రెపుత్ర ఎక్కడిమంతో వోక పీకనుకునని
చేకడినుకు వచ్చేడు పెండ్లిభాండ్ల నిల్లలను, మున
దగా విడిచిపెట్టితే అమెంటేని చాదింటానే
పుంటాడు చాదికంటే తింటాడు—నాచాకావ్వా
ని! చాలాని ప్రాగ్మన్నం చేమంతా’

‘ఆ అపరాధిచేడు తెలుసా!’

అరిమె హనుంపిల్వతోయి, అరి ‘ఎకరైరేయం
నామ! నాచీన, అంటాడు, చాదిచేడు ‘చైటి’
అన్నాడు

‘క్రైడాస్టా’ మాత్రమే అలోగ్రాఫిక్కుది. ఇంకో యిద్దరినీ తెలియుచున్నది. మాతలందఱి వీర్వద్దను ముదిరిన కేశములలోని భూములలో ‘అదిమము’ పాలు తక్కువగా ఉండటమే ‘గంధి మాం’ అనే రోగము విస్తారము ఈ కారణమే తీర్పు దానికై ఉన్నవలె అదిమము కలఁ పుడమోగినట్లు కాదు వీర్వద్దను మలఁ

క్రైడాస్టా పాదుగా పనిచేయుట మాల ముగా పిండి పదార్థముల ముకుట అతి త్వరగా జరు గును దానివలన ఆ పనిచేయుటకు బదులు పాస్త్రై పోయి ఆ గ్రంధి అలసట చేసి ప్రాంతాని సంకల్పించును

క్రైడాస్టా క్రైస్తవీకర్త పుష్యమలలో ఆక పాస్త్రైగా కొంత కాలం క్రైడాస్టా గ్రంధిని తీవ్రత యుటకల పీల్చి రోజు కి సంబంధించుల రెయివారి అలోగ్రాఫిక్ ‘Tissues’ కుట్టుల వాతమునకు లురియిం చుచుపోతాడు అప్పుడు క్రైస్తవము పరిశీలించగా ‘కాల్సియము’ అను పదార్థము దాని కి తక్కువయు పోవుటవలన కుట్టుల వాతము బయటకొనెనని ముఖ్యమై వది

‘ఎక్సిడెంట్’ మున కేంద్రములలో వెయ్యివలసిన దిగులు చాల పుష్కలము అందు మొదటిది రక్తపు అపామనులకు క్లిష్టము దీక్షలను కేరమానిక్ ‘స్ట్రాకోక్’ అనే పదార్థమును సరిగా అందిచ్చుటకు అకలి కలిగించుట, హార్మోన్ కుట్టికి తోడ్పడుట జరుగుతాయి ‘ఎక్సిడెంట్’ గ్రంధిలో రెయివయిన హార్మోన్ ‘ఎక్సి డెంట్’ ఇది కేరమానిక్లైన దిగులకు రక్తపు పోటుని క్రమబద్ధములది దానిని మించును కేటెల్లు చేస్తూంది దీనివల్ల కేరమానిక్లయను క్రమ పరమార్థమగు మాట ఏక్సిడెంట్ కారణములందు ‘గ్రాఫో’ అనే పదార్థ మును దిగులవల్ల ‘గ్రాఫో’ ‘స్ట్రాకోక్’ క్రింది మార్పునకును ‘ఎక్సిడెంట్’ ఏక్సిట్రాక్టును మామూలు ముదిగ్రాఫిక్ పువనీత్తై అకలి జరగజేయును

ఇది హార్మోనిక్కుది అంతవరకు తోడ్పడుతాయా ఇంకా ఇచ్చుచిరాకా నిత్యమింప బడలేదు కొంత అది టెస్టులలో వదితో పిల్లి సంబంధము ఉండని కాస్త్రైకల అలోగ్రా

నెట్టు అగ్గి బాంకనామక రయిన చేపిన ఇది టెస్టులలో అనే పదార్థాన్ని కారణములలో రెయి

వైస్ స్ట్రాకోక్ ఏక్సిడెంట్ గ్రంధుల ప్రోత్సాహంతో పాస్త్రయలుతుల తీసుకొంటాయి ఎవని క్రమంలో యా ‘ఇన్ఫెర్టిలీటీ’ తక్కువగా పుంబులలో గాన ‘స్ట్రాకోక్’ అది అపయోగించుకోలేదు అందు మూలంగా రక్తములో ‘మెగర్’ భాగము ఎక్కువై పోయి అతిమాత్రవాగ్ని (Diabetes Mellitus) సంభవించి పాస్త్రయలుతుల స్ట్రాకోక్ లేని మూల ముగా కేరమానిక్ లేక బాతుల తీర్పులయి పోగా పని చేయుట రోజురోజు రోగి బలహీనుడౌతాడు ‘ఇన్ఫెర్టిలీటీ’ని కాస్త్రై పరిశోధనలవ్యాసా కనిపెట్టడం మూలముగా అతిమాత్రవాగ్ని ‘ఇన్ఫెర్టిలీటీ’ వ్యాసా మద్యమిందు కేరమానిక్

టెస్టులలో గంతు భాగముల టెస్టులలో మూడు ప్రత్యేక భాగములను నిర్వర్తించాయి మొదట భాగము మాత్రమే అందుకు క్రమపరచి ‘వ్యాక యము’ అందుచేలా చేసి రక్తక్రమవ్యాసా కారిత పాల్గొనజేస్తుంది ఎదిటిభాగము పెరుగుటకు క్రమ పరచించి, హార్మోనిక్కుదిని పాస్త్రయోగించుచున్నది పాల తీవ్రత తీర్చి మాత్రమేగాన ప్రోత్సాహించుచు తగ్గి పాస్త్రాన్ని క్రైస్టల్లతో పోల్చివచ్చుచిది ఇది ప్రాటికలాంటి పదార్థమై యుంటుందేమిటాని టెస్టులలో ఎందుభాగమును క్రమ పరమలలో చాల పనిచేయు చేస్తూంది ఇది కొంత పనిగా పనిచేయు చుండల మునుగుల్లర్వై, కేరమానిక్ (Infantilism) (అంటే హార్మోనికాలిక్కులేనిదిగా ముంకుట) సంభ వించును ఎక్కువగా కలక పువనీత్తై అత్యవసరము రాక పర్వములలోని కారి తీయును

Case—11 సంబంధించుల పాలుకు 250 పానుల బరువు, కి అతులల పాస్త్రై అపామ మునుగుల్లర్వై నిది నిదర్శనంగా కిచ్చి చాలిల పాస్త్రై 85% అం త పాస్త్రై 75% పాస్త్రైల బరువు కలిగివుంది

ఇది పాస్త్రై లేక తక్కువ పని చేసినందుల హార్మోనిక్కుది నిరోధకము కలగకుండు తాదా స్థితిని దిగులలో పనిచేయి యందు భాగము ఎక్కువగా పని చేస్తూంది దీనిన్నే acromegaly అంటారు అటు కంటపప్పును అల్పిచ్చుచి కేరమానిక్ తక్కు భాగాలు అదిగా చేయి, కాస్త్రై, యింపు ముఖ్యంగా గడ్డను ముట్టు ఇంటింటి భూరింగా చిరిగి మునుగుల్లం పాస్త్రై టెస్టులైన గడ్డనుగుండు చేర్చుకు నుంది.

టెస్టులలో ఎదిటి భాగముల ‘Hormone’ కొంత చాలిచాలమందా ప్రసక్తి టెస్టులకు అత్యుల త్వము విస్తరుతుంది. తా విడుదలము Pituitary Gland లోని కంఫిక్కుదివ్యాసా అందు చేయకొన వచ్చును

మూలపై ఎక్కువ వాసయ తిరుగుడు అవకాశము
 రాగవర్తకున యీ అట కూడ చేర్చొనబడినది.

శ్రీకృష్ణమూర్తిని
ఇంక బలివంటి దానిని వాని కంఠమందు ఇత
నిబట్టవలె విధించుచు బలి శివాను నూచుచు
నూరకుండును అత యిది తన వస్తువును శ్రీనివాసు
దాశని కిచ్చి చేయజనును

అనుమతిగొన్నది (16)
 మారకుగా వచ్చి చాలని ఎత్తు ముందుగా
 ముందుగా వచ్చి పం దెముతో అనుమతి.

మూలముగా ఇచ్చి బాణాని ఎవరు ముందుగా
ముట్టుకొనినాలో తెలియి వం దాముతో ఉడుట.

ఒక కాలకు దీనిలోకినివేయి పట్టుకొని తీసుకు
లేక నేమియు నొందుకు అట

ఎక రెంకెమూరము తిరుమిగలలో యిదు పేరీన్.

విల్వవీధి ప్రశ్నోత్తర క్రిత
 తీగ గాని మంతి గాని చాలోలో తగిలి పుట
 మొందునట విడుదల

ఒకటి కొరకు ముట్టుకొన యెక్కించగా రెండవ
కాదు తిన్నందుకొనుటకై పయ్యెక్కించును

1. ఇదే సమస్యను కచ్చితంగా చూడగా వానిని
చ. గీ. ౧౦౫

2 కనులు బట్టతో మూయబడినప్పుడు కాగి
యొక్క బాణసరిను నిది పట్టుకొనుట

3. కమ్మలం బట్టర్ నూయబడిన వానిని నతర
వాటకలు తీర్చి స్పృశించుచుండదు. బట్టశీత్రుడు
వారలకు బటూకొనుటకు ప్రయత్నించును.

සාරාංශය

ಕಾಂಕ್ಷಾ ಕಾಂಕ್ಷುಂಶಿ ತಃ|| ಅಥ ಶ್ಲೋಕಃ

స్వంభాంహోరీక్రిడ
దీగురుతే రంతునూ ముక్తింబెక్కి ఇంగన
నూనచుపోతుండుట

వృత్తక్రిడ
ఒకదిని రాజాగా నొకరిని మంత్రిగా చేసినది
పదు లొనర్చుట

పూరిణా క్రిడపక య
చేరికలె దుముకుచు ఒకకు పెం.కదాని
ముందు పోవుట ప్రయత్నించుట

పాచ్యువాచ్యక్రిడ
పరాజులకు భుజిపెక్కి విడిచివేయుట

చేత-చైత్ర్యక్రిడ
కొందరు చేతులై — కొందరు రాక్షసులై
దున్ను ఎగురజమ్ముచు వాడుదురు శివాశి అనుకొని
నీళ్లు-యీతనులను పరాకరి పెంపిచ్చివట్టుగా ఆడు
కొందురు.

బల్లక్రిడ
1. చెట్టుకొక్క నీటిలోని కుంకుట ఒకరిపై
నొకరు నీరు జమ్ముట

2. గోళిదాగు, భారది, ముఖము పొప్పెట్లు
యీ ఆట ప్రేమ ప్రయత్నాలూ, గలదు

కండుకక్రిడ
1. బంతి పైకెగరలేయగా గండుకవాడు దానిని
పట్టుకొనుడు అట్లు పట్టుకొనలేకపోయినచో నెరకు
మొడు బంతి విసవనదాని భుజిపెక్కి మరల విడు
దును. ఆపప్పుడు ఇతరులు బంతి క్రింద పడవంపనే
పట్టుకొందురు

2. ఈ ఆట బాలబాలిక లందరు వాడుగుడు.
లికుని గాని శిలపై గాని బంతి కొట్టి ఆగని
పెట్టుట ఇదే చేటి Volley Ball అందుట

వనశాసనక్రిడ
అడవిలోని శిశి ఆడుట, ఆచ్చుటచే వంటలు
చేసుకొని భుజించుట దీనినే చేతు Picnic
అందురు.

రాక్షక్రిడ — ఇసుక మైదానములలో క్రీకృష్ట
లిలాను కరణము. ఈ క్షర హిందూస్థానమున రామ
లిల, ఇట్టిచే నటరాజ్ చేతమున “నగరావస్థలిగ్గి”
మంచులందుగ నిట్టిచే

చారికక్రిడ — ఇసుక అశేవారలు ముగించి
వలరి నోనాలలో కలె పాతుతురు నావ్యయలు
ప్రూగించుచు ఇట్టి ఆట ప్రతానములలో నూడ వక్రి
చిటచేయున్నది

వియ్యట్టక్రిడ — స్రుగులు నున్నచు తేక విన్నీ
చెప్పిలాడుచు ఆడుదురు సరాంగ్ క్రిముల నుక్కి ఈ
ఆటలెత్తే బరిగను

వృత్తిక్రిడ — కొందరు చాటుము చేయు
దురు కొందరు కప్పలు కొట్టుదురు బాలబాలికలు
కలిసి గాని విడివిడిగా గాని యీ ఆట ఆడుదురు

అక్షక్రిడ — యువభారత క్షుట ఆధారభూత
పైవది యీ ఆటయే యుక్తవయలో దీనికి సత్తను
కావ్యబడినది

మృగభారక్రిడ — తేట శిబిలో మట్టముగ
రాజులలో విడి ప్రవీణులైనది

పక్షక్రిడ — శ్రీకృష్ణుడై పంతుల బుట్టుట శిష్యు
బడెడి యాట

సత్త్వక్రిడ — వాతలపై పెక్కి గాన
ప్రేక్షకులు చేతల బట్టుట సత్త్వక్రిడ

ఇగరంగక్రిడ — చేటి చవరంగము కాంచు
వంటి ఆట

రాధంబరాక్రిడ — కరెల బొమ్మలలో తేక
బుట్టలబొమ్మలతో ఆడెడి ఆట

లతోద్యాచక్రిడ — చెట్టును తీగను పెంచి
యీ గండ్డింటికి చెండ్లి చేడెడి ఆట కథించిన ఇట్లై
చేయుచుండెడిది తులసిబృందా వివాహము ధార్మిక
కృత్యముని విశ్వాసము

ఓటాక్రిడ — చిత్తశుద్ధి యను నొక ఆట దీని
వర్తనము మహాభారతములో ఆదిపర్వమున గలదు

కనక స్థంభకోణక్రిడ — ఓదికొర్రో ఆడుట
వివాహక్రిడ — వరుడు వివాహమునపై నది
లిక తర్యాత స్త్రీలు—వర-తల్లిని చేడుములలో ఆడు
దురు.

పాక్షికక్రిడ — ఒక బాలుడు ఒక బాలిక-
బాలుడు బాలిక ఇట్లు మోపుని మండలాధిపతుగ
తిరుగుచు ఆడెడి ఆట

గావజూర్యక్రిడ — కొందరు పాతుచు
కొందరు దుముకుచు వాడెదరు.

వాక్యప్రేమ — పరిశీలనవాదులు వాచులవ్వలను
మరిగ నడుపుచు వాడుచును ఇది వాక్యప్రేమకు
నివ్వకును అనుచున్నది

జలప్రేమ — జల ముగ్ధులై భోజనవాదులు
గానియును ముగ్ధులనును జలప్రేమ నివ్వ వేర్చి
యెంచునది ముగ్ధులకు పాతకు లెనుచును

నవనివార ప్రేమ — పూవు లేకుండు, మూలలు
కట్టుట, సామగ్రిలేనిదే భోజనము లేదునులేదును
నీది లేనిదేలేని పుష్పవలెను ప్రేమ

అమలక ముగ్ధుని ప్రేమ — పిడిది కనించి
అగులలు పెట్టినచో లేక నివ్వ పెట్టినచో నివరి
చానిని ముగ్ధులకులేదును బాధకునిగా లేదును
మనములేదును ప్రేమ — మందూకనులకు చుము
మనములేదును అట

వాక్యప్రేమ — వాక్య మునులు

అలాది నివ్వప్రేమ — అలాది నివ్వించి
నివ్వకుండు చానితో అలాదనున ప్రేమ అలాదనున
చాయలు

గవాప్రేమ — గవాప్రేమగవాప్రేమలేదును.
ఇట్లే గవాప్రేమ మున్నగునది

అలాక పాపప్రేమ — అలాక పెట్టు కలం
కరించి నీరు పోని పెంచును వా పెట్టుచున్నది
ఇది పెరిగినది పెట్టుచునును. నీదిని అలాకాను
నివ్వించెను

నివ్వ ప్రేమ — నివ్వచో ద్వంద్వలలో అనునదికలె
నివ్వలు చాయలు Painting, Drawing

కావ్యనివ్వ ప్రేమ — ఇందు 'నివ్వచుకలె
కము- ముగ్ధులకును- ముగ్ధులకాన్తి, ప్రచు
లిక, భవ్యమంశము, చదవబంధము మున్నగు కావ్య
నివ్వలు వచ్చుచు లేదీ Puzzles భాష ఇందు
లేదును

వాచనవాక్య ప్రేమ — అలాకము పెట్టు బంతి
యొకట గీతాలోని కులనీవాను నీదిని వచ్చించి
వాచ

కరివాక్య ప్రేమ — గవాను పెట్టు బంతి
యొకట

స్త్రీల సమస్త వ్యాధులకు

మద్రాసు ఆఫీసు, నం 10, గణపతిమొదలిపిది, రాయపేట, మద్రాసు. 14.

యగ్రాహణ్యక్రీడ - తేజోద్రవ్యుల రసమునై
 పరగుత్తువచ్చు క్షణక్షణి కావట
 గోడ క్రి - ఇది రావక్రీడలోనిదే
 ఘటక్రీ - ఇట్లై ఎన్నో సంవత్సరములను
 నడుచుట, విప్లవమై నడుచుట, గవల తీసుకొని నడ
 చుట ఒక త్రాకునై నడుచుట ఇతన్నియు ఘట
 క్రిడక

ఇం ప్రాచీనభారతీయుల అటుల నెంచలే విధము
 సంక్షేపముగ కెప్పులదెను (కళ్యాణి)
 క్రీ రతువర్తి సూర్యనారాయణ.

భారతీయాధ్యాత్మిక భావాలు పాశ్చాత్యుల నవలంబ

19 వ శతాబ్దమునకు వచ్చు పాశ్చాత్యు
 ప్రపంచం ధృవిద్యుక్తులు సరించి ఉత్సాహంగా
 కలంకంబుగా ఉండేది కాని ఇదవయ్యా కళా,
 ప్రారంభించి పాశ్చాత్యులలో ఆ ఆకాశావం
 తావ్రా అవగంతి గారి (ప్రపంచభారతీ అంతా
 అయోమయంగా రచించుచుండి పాశ్చాత్యుల కళా
 దృశ్యం కాదుకానై, అనంతరమైన అధిష్టించి
 యాంబ ప్రాధాన్యం పెచ్చించి పాశ్చాత్యులలో
 ఏమిట పాశ్చాత్యులకు వల్లనే కళలలో ఇలాటి ఫలి
 తాలు కలిగియున్న ప్రాశస్త్యం గోచరమై అవచ్చు

ఇది ఇలాగ ఉండగా క్రొత్త దిక్పాదం అటు
 గర్వం భేదించి వరసానుకూలమై ప్రపంచం మీదకి
 వదిలిపెట్టింది అయితే మానవునికి ప్రాకృతిక శక్తుల
 మీద వచ్చినంత అభివృద్ధి లభిస్తే మానవుని, అత్య
 గ్రహవాసాన్ని రాతేయ యంత్రానికి వచ్చిన
 ప్రాధాన్యము, మానవుని అభివృద్ధి, దీని సూచక
 గానే ప్రారంభమైవచ్చు ఈ దృశ్యభంగం తీరి
 గోచరంకాల విషయంలో తీసుకున్నంత క్రిష్టి, అగ్ర
 విశేషము లభ్యుల విషయంలో కనబడనే లేదు ఇందు
 చేత క్రొత్త అగ్ర విజ్ఞానశక్తి చెప్పినట్లు ఈ
 యంత్రీయగము, ఆకాశాన్నింటి మహా సగరాల,
 మొదలైనవిన్ను తుక్కులయినై ధృవమై పోగలలేమా
 నన్ను ధియం కలంబానికి గట్టి అంతాకాయనము
 చేటికాలపు పాశ్చాత్యు వాస్తవికతలో సందిగ్ధ

స్థితి, తీరికం అంతా ప్రమాణభరణివైవచన
 సమస్తదృశ్యకర్మలు కాగా ఎత్తుగా కనిపిస్తున్నాయి
 ఈ విషయాలన్నీ చేస్తు వాయిత్ తన రచనలో గొం
 తెత్తి ఉద్బోధించాడు ఇతని రచనలలో సమాజంలో
 విద్యుదీకరణ అయోమయ పరిస్థితి, మానవాత్మంతరాళాల్లో
 ప్రవేశించిన దుష్టత విస్తృతంగా ప్రతిఫలించాయి
 ఇలాంటి భావనలను, మార్కెట్ ప్రాప్తి అనే సక
 లారచయిత తన రచనలలో చేటి వాగవికత
 లోని అభివృద్ధిని సరించి, నీరసమును రాని
 తాగిని సరించి, విస్తృతంగా చిత్రించాడు ఈ
 యుగము చేటికాలపు పాశ్చాత్యువాస్తవికతలో
 ఒకటుండేదే ఉ ద్రిహితులు కలగ రచయితలు

అలాగై పాతల దృశ్యాలను సరిగ్గా కలలు
 గనే చేటికాలపు వలసలో కొన్నింటిలో ఇలాంటి
 భావాలు మరీ కాగా స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి
 అన రీతకపు వలస రచనలలో ప్రాచీన యుగ
 యాలో ప్రారంభమైతే ఈ రకం రచన చేటి
 కాలంలో ఫీలిప్ ఆగ్నోల్, అల్ఫ్రెడ్ హ్యూగెల వలస
 అవిరంతగా సాగుతున్నట్లు అగ్నోల్ వ్రాసిన
 (1884) అనే వ్యంగ్యకల చిత్తరూపంపై ముద్ర
 చూచి ధియం చేస్తుంది సీరియస్ సాగ్న కాలంలో కత్తి
 వంతులయిన రచయితల కేసులు ఈ జాతి రచనలైనై
 సాగించాడు సర్ కామెస్ మోర్, ప్రాన్సిస్ టేకెస్,
 కామ్యూల్ బ్లాగ్, గెరియంమోర్, ఎడ్వర్డ్ బెర్నామా,
 చాక్ జె వెల్స్ ప్రభృతీకర్తలమీద చెందిన వారే
 అయితే ఈ జాతి 'ధూరిల సృష్టి' రచనల పరిణా
 నిరూపించినది ఈ వ్యాస లక్ష్యం కాదు ఈ జాతి
 రచనలలో పాతవాటికీ, కొత్తవాటికీ మధ్య కాగా
 నేదా కనిపిస్తున్నది పాతవాటిలో మానవజాతి ధృ
 వ్యక్తు ఉత్సాహకరంగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది కొత్త
 వాటిలో దైరాగ్ర్యం అంచితమవుతున్నది ఇటీవల
 వ్రాసిన ఈ జాతి వలంబుల దివిదీ, అధిధియంబి
 వోయిన ముదిరి పెట్టిన ఒక పెద్దకాపు కేకగా ఉంది
 1887 లో వ్రాసిన బెర్నామా వలంలో మానవజాతి విష
 యంలో ఇంతాకొంచెం అనాదీకం కనిపిస్తుంది
 అయితే రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలకు మధ్య,
 హ్యూగెల్ 'డిక్టేడ్ ముగి వరల్డ్' అనే వలంలో
 క్రొత్త విజ్ఞానం ధూరిల దిగ్గం దృశ్యంకలగలదనే అధి
 ప్రాయము వచ్చునది కాగా అది హ్యూగెల్ చేదాడు.

రాష్ట్రవిభాగం సృజించే ధౌత్యం సర్వంలా కవిత్వము, పాండిత్యము క్రమక్రమంగా మాయమై పోతాయని, ప్రతి విషయము ఒక యంత్రంలా భయంకరంగా పాగిపోతూ ఉంటుందని ఇతడి నవలలో గట్టిగా అవ హేళన చేశాడు. ఆ తరువాత హక్కు ప్రాప్త 'ఏం అండే దివెన్స్' అనే నవల గాని, ఆర్థర్ బావిస్ 1984 గాని చదివితే దైరాభ్యంతరంగా బాగా వెచ్చు పెరిగిపోయినట్లు కనబడుతుంది. ఆర్థర్ 1984 అనే నవలలో మనుష్యుల ఆలోచనలు కూడా పనికిటి లక్షించే పోలికలుంటారని, స్పెల్ల వివాద కూడా ప్రభుత్వం హాచరించే ఏకైకము చెయ్యలేదని అప్పటి ఆంగ్లేయ ఒక వెస్ట్ మియంట్స్ క్యూ కిందపడి నదికి గలగూరలో పాగిపోతూ ఉంటుందని చాశాడు.

ఇంతలా చూస్తే ప్రపంచంలో భవిష్యత్తు భయంకరంగా మారిపోయిన నే మనవ బాగా కని పిస్తున్నది అయితే నీటి నియమకూర్పులయిన పరి స్థితుల్లో ప్రపంచం చాలా కాలం నిలబడలేదని, మానవుడు తన సౌతిక ప్రపంచాన్ని ముగించి బయట పడి క్రమక్రమంగా ఆధ్యాత్మికా శివ్యములో పనికి తప్పని ప్రకృతి పరిస్థితులు ఋశి చేస్తున్నాయి. ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞానం ద్వారానే మానవుడు తన సౌతిక సమస్యలు సాధించవలసిన అవసరం కూడా నేడో లేదో రాక తప్పదని నేటి ప్రపంచ పరిస్థితి బలంగా చెప్పవచ్చు.

ఇలాంటి పరిస్థితులలో ఈ విషయం బాబా బ్రహ్మచారిగారు బయలుదేరిన సమాజం ప్రాచీన కాలంలో ప్రపంచం ఆధ్యాత్మిక విషయాలపై బాగా అభి నివేశం కన బరిచింది అటుపిమ్మట రాష్ట్రపరిపాలన పరిపాలనలపై బాగా అసంతృప్తితో ఉన్న ప్రాచీన పరిపాలనలకు ఈ సైన్ మానవ శివ్యం నెలకొని విషయాల సమస్యలు చెయ్యడానికి ప్రయత్నించవచ్చును. మౌనం తన కాత్మిక దృక్పథంలో ప్రపంచ పురోగతి ఈ విధంగా ఉండే గలదని మించిచాడు. అందుచేత మానవ శివ్యం లోగ మారిన మాన్యం పైత తన దృష్టి మరలించగలదని మనం సాధించవచ్చును.

ఈ విషయంలో ముందుగా కేంద్రపాలన బాగు చెల్లాకొనగా ఇతడు ఒకానొక దిక్కుకొన ప్రేరితమైన ప్రకృతి క్రమంగా దిక్కుకొనలపై

పురోగమిస్తున్నదని తన మానవత్వో ప్యంకంగా మించిచాడు. ఇతని 'బాగ్ ము పెహాసిలా, మెటర్ బార్బారా, మాన్ అండే మావర్ మాన్' అనే మాన వాలు దీనికి ఉదాహరణంగా ఇవ్వవచ్చును. ఇతని మాదా ఈ వర్గానికి చెందినవాడే ఆధ్యాత్మికతకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వకపోయినా క్రమక్రమంగా ప్రపంచం అభివృద్ధిపై పురోగమిస్తున్నదని ఇతని 'హెల్లెన్ అఫ్ హిస్టరీ' మొదలయిన గ్రంథాలనుబట్టి గ్రహించవచ్చును. ఇతడు విజ్ఞానం మానవతను క్లిత సాధనమని విశ్వసించే దశయిత.

ఇటు తరువాత పరిగణించే దిగినవాడు శోషా బోవాడ్. ఇతడు విశాల మానవత్వానికి కృతిని క్ర మయిన మానవప్రకృతి చివరికి నానవత్వానికి బాధాకరంగా పరిణమించగలదని తన నవలల కృతుల ద్వారా మించిచాడు.

ఇ ఎన్ పి క్లెర్ తన నవలలో మానవత్వ క్లి త్యానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చి గతించాడు. ఈ విధంగా పాశ్చాత్య వాస్తవంలో క్రమక్రమంగా

చంద్రపిల్లలు-లివర్ ఆండ్ స్ప్రీ ముగ్గురులను 'ఉదరాంతకి' అతిక్రమముగా నివారణ చేయును మరియు నమస్త అనా నలు అనగా విరేచనము బాధతోను, బద్ధ ముగాను అగుట, అతర్లము, అననమునందు పుండ్లు నివారించును.

గర్భిణి స్త్రీలు- మునాయనముగా ప్రసవించుటకు, ఆరోగ్యవంతము కలు గుటకు 'అమృతనంతపివీ మూత్రలు' ప్రఖ్యాతిగాంచినవి నేనిట్లు, విశారములు, సోమరితనము, నివృత్తవ తగ్గించి చిత్తాన హము కలుగజేయును.

శ్రీ భుజంగ రా క్షేపద్య కాల, ప్రాప్రముటమ్మ పి. శేరయ్య క్షిపమృతాశ్వశేపు, మామ్యుగోదావరి జిల్లా.

[illegible]

దీనిని ప్రా. విశుద్ధిలోని సంకలనానుసారముగా
చారి విశుద్ధి చారిత్రికమునకు తగ్గించినాము.

ಈ ಕಾರ್ಯದ ವಿವರ (ಕಬರಾಳುಗು
ಬ್ರಹ್ಮಂ. ಬರಾಣಂಪರಮೇಶ್ವರಿ ರವರ
ರಣ್ಯ ಸಹಕೃತ್ಯದಿಂದ) ಇದಿ ಪಾಠ್ಯ
ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದೇ ವಿಧವಾಗಿ
ಕಾರ್ಯದ ಸಹಕೃತ್ಯದಿಂದ ಇದಿ
ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದೇ ವಿಧವಾಗಿ

రెండుభాగాలైనవిగావుండగా, 1. ప్రధాన
 కార్యముగా పరిగణించదగిన రాజకీయాలనిర్వహణం
 2. కార్యములో ప్రశ్నగా చూడబడినవి మరలను
 ప్రభుత్వ ప్రాంతము, 3. కార్యము 'గతించి' ను
 ఎంతవరకుగాను ప్రశ్నలగా అభివృద్ధియగును

గజగోపాల విలాసం ప్రాచీనాంధ్ర కవితా
మాకు ఎవరూ రిప్రక పురించవలసిన కావ్యము

అనురూప కావ్యము

కావ్యశీర్ష, కవికావళింఁ, ప్రభుత్వ లక్ష్య
వరసింహకావ్య, చాపిఠి సమితి, తెనాలి

అయితే కావాలని కోరినప్పుడైనా తెలుగులో అతీతమవాలని నిశ్చయించుకొని అనుకుంటేనే సరిగ్గా సాధ్యమవుతుంది. అలాగే ముక్కు పుంజుకు ముగిసే గోరొత్తానికి పాత్రమే. అదే పద్ధతియే వ్యవస్థాగతంలో. అనుకుంటే కంటే లేక, కోక, ప్రబంధ కోతాదులో అది చీలి (పాత్ర ప్రస్థం అగ్ని) అవుతుంది. అందుకే 24 గంటలకు ప్రబంధ, శిలంతో సమానమని చీలి తీరే ప్రక్రియ.

గట్టి అమ్మవరదీపం కాశ్మీరీ అనువాదం
పంపుచేసిన ప్రయత్నం కాశ్మీరీ అనువాదం బుక్
పదం మూలార్థ వివరణలో పంపుచేసిన కాశ్మీరీ అనువాదం
మూలా అర్థాన్ని కలిగిస్తుంది. దీని అనువాదం
పంపుచేసిన కాశ్మీరీ అనువాదం మూలా అర్థాన్ని కలిగిస్తుంది.

ధాన్య పంటలకు పోటీ కనబడకపోవడంపై, రాష్ట్ర
వరిరీతిలో అంతటా ప్రాథమిక ప్రయోగము, ఉదా-
తర ఆద్యమూర్తిగా జూరవారునుంటారు.

ఈ ప్రాంత అయిదు కేరళ కోటలు సంస్కృతాంధకర శాస్త్రంలో చాలా దాదాపు పాఠాబలి మరియు అయిది జనాభా, పరిశరాయ రీతిగా వివరాలు అప్పుడు రీక్షితుతు రివ వివరము కేరళంపరమం ప్రభావం ప్రభావంగా ప్రమాణించుకుంటుంది పరిశరాయం ద్వారా మానవ అభివృద్ధి కోటా చూడండి మానవ అభివృద్ధి

“నిశ్చయమయ్యితం విషయం - పరిపాకం
 గాఢమేవ గాఢం, గాఢం”

శ్రీ దేవర మఠం, తే. పులికా

ಶ್ರೀ ಮಹಾ

உத்யோகாதினி ! நூதி ! தாழ்வரம்

பாட்டியார் 3 மீட்டர் 8 சீ

၇ နံပါတ် ၈၆၅၈၈၈

సమస్తసాక్షిః సాక్షిః ॥

దీని ఆధారము 50 చది—

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಪಾಠವು

३.५७० १९८०

అం, 'అం' స్వరం మృదుల, 'అం',
అం, 'అం' స్వరం మృదుల, 'అం',

ಕೆ.ಎಸ್. ಶಿವರಾಜ್ ಮೈತ್ರಿ, ವರದಿಗಾರರು

நாள் ! உன் புகழ் நூல்கள்

అలిపా వార్తలు బాధిగిరి నికలర్

ପ୍ରାୟ ୧୫୦ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କୁ ନେଇ

తం. శ్రీనివాసాచార్యుల వరకము. పా.

111 ఆమెవారి కురిసి కార్యముగా నీయకొరవచ్చును

అతిరమన చారపాఠములు

జొన్నగ చారిచికాపు, చారి

ಗಿರಿಯ ಮೊಘಲಮಾಲಿಕಾಚಿಹ್ನೆಯು

கனம் பேரறிஞர், உறுதுறை

శ్రీరమణులైనా అంధ్రులు లింగా

(మూలీకత్) (వియూహ-ప) పే

పరీక్షా కేంద్రాలకు దసరపు
జాబ్ కార్డులు

1967-1968

ಶಿವರಂಜನಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ

మీ గడ తరగలు

1. **తేమూరి ప్రభాకరకృష్ణ**, ప్రతులకు :
వి శంకరకృష్ణ, ముత్తైయర్, కృష్ణాజిల్లా. తెల :
2-3-0.

ఇది కృత్రిమము తేమూరి ప్రభాకరకృష్ణ గారు రచించిన తేల్చిన వ్యాపారసంపుటి. దీనిలో పాతవాచనము, శివకవులు, సంకీర్తనాద్యుల చరిత్రము, ప్రాచీనాంధ్ర చరిత్రకావ్యములు, వివిధరైతు పరిపాలన విషయాలపై కృష్ణిగాలు చేసిన విశిష్ట పరిశోధనలకు ఉన్నాయి దీనిలో పాత వాచనముల అంధులకు అర్థమగు విధమున వివరించినదాని 1. కృష్ణిగాలు కొన్ని ప్రబల ప్రభుత్వాల పేర్లన్నాయి అయితే ఇవి పాతవాచనముల అంధుల ప్రాంతంలో మాత్రమే వినిపించుచున్నాయి సాగించారని విషయం వివరించినందుకు గాని ఈ పుస్తకపు లాంఛన శీ అవి విషయంపై వివిధ అంశాల పోయి వాటిని కొనబట్టి

ఈ వ్యాస సంపుటి చివరభాగంలో భాగముల సంబంధించిన తెలుగు వ్యాపారములను దీనిలో 'భాషాపరిజ్ఞానము' వ్యాపారశాస్త్ర భాషా వాచనాని సంబంధించిన దీనిలో కృష్ణిగాలు వ్యాపారశాస్త్ర భాగంలో చూడకు, చూసేను వివిధరైతు ప్రయోగాలు ఎవరికి తోచినట్లు వారు ప్రయత్నించుచు నవ్యము భాగము ఒక వారి తెచ్చు చేసుచు వాచనమును చదివిన అంశాలకు ముడిచారు

అయితే వ్యాపారశాస్త్ర భాషావాచనం కృష్ణిగాలు తలచినంత ఒక వారి తెచ్చు చేసిన వ్యాపారశాస్త్ర భాగము వ్యాపారశాస్త్ర సంస్కారములను వ్యాపారశాస్త్రములూ అంగీకరించుచు అయితే ఈ వ్యాపారము శిష్టతన తగ్గవలెనా న్యుజనదించి ముచ్చెలెంచాలని, వ్యాపారశాస్త్ర భాగ శిష్టప్రయోగాలందొక అధికారము ఉంచాలని, అంగీకరించు వ్యాపారశాస్త్రము ఈ ప్రపంచమునందొక రచించారని, ఆ జాగ్రత్త మనము అనుసరించాలని వ్యాపారశాస్త్రములను చదివిన

వచనము కృష్ణిగాలు ఈ వ్యాసం వ్యాపారశాస్త్ర భాగము ప్రాంతంపై చూడ రోజులలో చూడ ఉండవచ్చును.

కృష్ణిగాలు వ్యాపారము అంధులకు చరిత్రోపమ

లను అనుబంధములు. ప్రభాకర చరిత్రోపమము వారు కృష్ణిగాలు వ్యాపారశాస్త్ర పుస్తకములలో ప్రచురించిన అత్యంతవ్యవస్థపూర్వక విషయం. ఇలాంటి దీని కృష్ణిగాలు వ్రాసిన వ్యాపారశాస్త్ర ప్రయత్నముగా పుస్తకములలో ప్రచురించగలగని అభిప్రాయము.

ఈ గ్రంథంలో సమగ్రమైన వ్యాపారము చివర వ్యాసం ప్రకటించిన పత్రము, కాలము మాత్రా ఉచిత వారికి పాతముల కిది ఇంకా ఉపయోగకరంగా ఉండేది

ప్రజ్ఞా ప్రభాకరము

తేమూరి ప్రభాకరకృష్ణ, ప్రభాకరము :
మీ గ ముద్రాపించిన ముద్రాము, కావించిన వి శంకర కృష్ణ, ముత్తైయర్, కృష్ణాజిల్లా తెల :
ఇది కృ తేమూరి ప్రభాకరకృష్ణిగాలు అత్యుత్తమ ప్రభాకరకృష్ణిగాలు చేసిన తెలుగు విషయముగా వివిధ పరిశోధనలను ఒకటి వారి వివరాలకు వ్యాసము

లోకమందిరము

పి. వి. రాజన్
ఆంధ్ర కంపెనీ వారి

శ్రీమంతన మందరాసు నాథ్యం
R. S. సుగంద ముక్కుకూడి

అన్నిటిలో పాటిచేసింది.

ధర వివరములకు ప్రాయము.

తయారుచేయుటకు —

పి. వి. రాజన్ & కంపెనీ,

అడ్డో-100, Ariconam, N. A. Dist.

పరిశోధన. రెండవది సహజంగా జరిగినట్లు అనుభూతిగా వస్తున్న అధ్యాత్మికాభ్యుదయము.

కాశ్మీరీ భాష్యముపరిశోధన అంధ్ర పాఠస్వతాధిపతియందలి జాగా తెలిపినదయినది.

వారి అధ్యాత్మిక పరిణతిని గురించి కాశ్మీరీ అత్యంత సమీపాత్మకమైనవారి కెరికా తప్ప ఇతరుల కంటిగా తెలియదు.

ప్రస్తుతం ప్రభాకర పరిశోధనకుంపరిచియైన ప్రకటించిన ఈ చిట్ట ప్రకారము (కాశ్మీరీగాలు అత్యంత సమీపాత్మకమైన అధ్యాత్మికము భాషా రికార్డు నిపులగా నిలిపించారు.

కాశ్మీరీగాలు చిరకాలం గర్భభాష్యములలో బాధపడుతూనే వున్నారు. వారికి నీ వి వి అనే మహాత్ములలో పరిచయం కలిగిన ఉత్తమగణములలో అధ్యాత్మికం పటానంపై అనితరి పూర్వమైన విభాగముల వా రెక్కా కలగడం మొదలు పెట్టాయని అప్పటినుండి వారి జీవితాధ్యక్షులు మారిపోవడమయినది తెలిసినది. తమ జీవితంలో వారు అనుభవించిన దానిని విశదీకరిస్తూ బాధపడేవారి కందనమీ సహాయపడి చివరకు చేర్చుకుంటే వారు చివరకు జీవించేవాడని వారి నిర్ణయమే ప్రశంసకా. చింతలోకి ప్రాణభాగం చేసినట్లు కనబడుతుంది.

మరలవ్వకపోవు కాశ్మీరీగాలు తలపెట్టిన స్వీయ పరిశ్రమ భూ ర్వికాసించా వారు పరిమళించినది అని గింపి అసంభవమైనా ఈ స్వీయపరిశ్రమ మొదలు భాష్యములలో మయియెదరిన స్వీయపరిశ్రమలో ఉత్తమోత్తమ కక్ష్యలో చేర్చుకొని రచన చేసినట్లు కాశ్మీరీగాలనికరవడం ఆచార్య గంగర కైలిలో కాగిపోయి, అయినామనా అర్హతతో వారువారుతూ ఉంటుంది.

కాశ్మీరీగాలు తమ సాహిత్య పంథాలో ఎదుర్కొన్న ఒకసమస్యను గూర్చి ఈ ప్రధాన ప్రభాకరలో అంతగా వివరంగా వ్రాయలేదు. సాహిత్య శిక్షణము-అరవిందుప్రకాశ ప్రకరణంలో మాత్రమే వారు సాహిత్య పరిశోధనలో తమకు, వికేరింగ కలిగి ముగ్ధ మయినదిమీద సాహిత్యవాదానుసారీ, వారాల కట్టడం ఒక్కొక్కప్పుడు యధార్థ విషయాలను అక్కడల్పక సందిచ్చాడు గురించి, తమ ఉద్యోగ పరిశోధనానుసారించి ముక్తసంగా వ్రాసిన రోయాలు

కాశ్మీరీగారి శివకవితల వారు రచించిన ఈ క్రిందిపద్యముగా చాలావరకు ప్రతిబింబిస్తున్నది.

కవికాశిల్పము సమగ్రా దొంత
తప్పలే లేక సామం, గృహం
చిత్తగతైక; వనమౌము మొదై
విక వాచే తెలలి కల్ప
లి విశోదంబు లితే జరామరణమర్
నివల్ వాతంబాచ్చి, పు
ట్టుతే తెచ్చి సఫలీకరించుకొని,
యెంబుల్ గట్టికన్ మారిల్లె."

ఇంతటి ఉత్తమ స్వీయపరిశ్రమ ప్రకటించిన ప్రభాకర పరిశోధనకుంపరిచియైన అంధ్ర భాష్యయని కొనర్చిన కేవల అనుభూతిమైనది.

ప్రభాకర ప్రవచనములు

యోగముక్తిమందిరి, తిరుపతి. మల లేదు.
ఇది ప్రభాకరకాశ్మీరీగాలు అవ్వకు చేసిన ఇష్టాగోష్ఠి ప్రసంగాలందలైతే వారికి క్రిష్ణాశ్రమమున కిచ్చియ, అభిమానము కొలిమింది అయినా సందిచ్చాలలో వారు చేసిన ప్రసంగాలు కేవలించి ఇచ్చినట్టి ప్రసంగాలలో మొదలించారు.

ఈ ప్రసంగాలలో మాదా చాలా రోజు వారు అనుభవించు చేసిన చికిత్సలు మొదలైతే వాటినిగూర్చిన విశేషాలున్నాయి. వేటి ప్రవృత్తిధారణలు అనుసరించే వారి కి చికిత్సావిధానం చాలా అక్కరగ్యకరిగా కనిపిస్తుంది.

కాశ్మీరీగారికి కాలివాడ కలిత కంటే భక్త భూతి కంటే ఎక్కువగా అభిమానం ఉండేది దీనికి గల కారణాలు, వారి సాహిత్య వ్యవస్థను, అధ్యాత్మిక వ్యవస్థను మొదలెడి తెలిసికొనలేక వారింది కి ఈ ప్రసంగ చాలా ఉపయోగిస్తుంది.

యోగముక్తిమందిరివారు ఈ ప్రసంగాలు మొదలైతేకన్న కలిత కాశ్మీరీగారి సమగ్ర శివలింగిత ప్రచురిస్తే, అది ఇంతకంటే ఎక్కువగా కాశ్మీరీగారి సరిష్కారముల చరిత్రాకాణాలను సహజంగా తెలియజేసి భావిస్తున్నాము.

మొదటి భాగము

[కావ్యము]

విభాగకా మంది ముద్రాపాగ్ని కలి, తేలు పాలెము, ఎము ఎము ఎము, 1-1-1-1.

కో-ఆప్టెక్స్

వస్త్రాలు

అలాగే గోపాలానికి

అక్కడకువైపు

మద్రాస్ స్టేట్ హండ్ లాంబీవర్క్
కో-ఆప్టెక్స్ సౌత్ ఇండియా

నేడు మీరు మెక్లీన్స్ వల్ల

కాముకువారా?

"నా పండ్లు మిక్కిలి
విశుద్ధమైనవి
మైనవిని చూడండి
తెచ్చడం వల్లనే
మీ ముక్కులు గురి
కొనే పుంజుకు
చాకిరి ఇవ్వడం
తగ్గినది."

మీకు ఇంక మీద మెక్లీన్స్ పేరాల్నికే బాకవుతుంది కొంత
వేరుమీది ఉత్తరాలకొంది - అటువైపు మీదటి అక్కపైకంటా
ఎంత సరిమగనంతగా ఉంటుందోచాడంది దంతమీదటి
మూలకలమైన వోరెట్టి ప్రమాదకరమైన అప్పులను మెక్లీన్స్
పేరాల్నికే బాకవుతుంది దంతమీ అవసరమైన మర
కంటే కొంగింది వల్లను ఉత్తరాలకొంది మీదటి మర
మరకంటే ముందుకుంది

వోరెట్టి అక్కపైకంటా దంతం దంతమీ దంతం
లోకాకు తెలుసుకుంది మెక్లీన్స్ పేరాల్నికే బాకవుతుంది అవసర
కొంది దంత మరకంటే ముందుకుంది

కీ మెక్లీన్స్ ను కావండి!

ఇప్పుడు పెద్ద నైజామా, మరెన్ని అతిక లాక
కరమైన లాక్ నైజామా దొరుకుతున్నది

హైదరాబాద్ నగరం నైజామా, మరెన్ని అతిక లాక్ (నందీయ) రిమింగ్
లో కా 8527 దొరుకుతుంది దొ కా 887 కంకల్ దొ కా 1870, ముంబై

అతిథి సత్కారానికి
అమోఘమైనది

“హేమ—నీమీటి పట్నీ, నిన్ను చూ
యంటేనే కచ్చితం చెప్పవచ్చు
నీం శరణం మరల ప్రశ్నలు వేసి వదిలివేళా? కాస్త ముగ్ధురైతి
కొంటేం ఎవరికీ గాని పోయిం గాని ఇత్య రేక పోయోరా?
శ్రీమ—తప్పులైతే దాని ఇలా మిందీ పోయోంటే ఏం ఎవరికీరాని తెప్పగించుకోవచ్చు?
నైగా అలాంటి వదిలిం ముచ్చయ్యే కా నైమ తలంబుంటే ఏం పోయిం
ఇట్టగలం?
హేమ—అలాంటిది, పట్నీమీటి దీ శరణం చేసి ఇత్య వచ్చునే మీకు
తెలుసు గదా—దీ! అది చదివేగా అది వచ్చేగా శ్రవ రేకంరా శరణం
చేయవచ్చునే!
శ్రీమ—అత్యంత విజయం ఎదురొచ్చి తోచలేదు ఎంత చందం బాధి కాది!
అతిథి సత్కారానికి నిజంగా (దీ) అమోఘమైనది

మంత్ర శక్తి నిచ్చే పానీయం
“టీ” త్రాగండి

పెల్లెడ దీ బోధకావిద్య ప్రచురించబడినది

